

**YHTEISÖLLISEN IDENTITEETIN RAKENTUMINEN RISTIN
VOITTO -LEHDEN MIELIPIDEKIRJOITUKSISSA**

Suomen kielen pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Kesäkuu 2010

Mirja-Liisa Melander

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Mirja-Liisa Melander	
Työn nimi – Title Yhteisöllisen identiteetin rakentuminen Ristin Voitto -lehden mielipidekirjoituksissa	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -työ
Aika – Month and year Kesäkuu 2010	Sivumäärä – Number of pages 110 sivua
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tässä pro gradu -työssä tarkastellaan helluntailaisten yhteisöllisen identiteetin rakentumista. Helluntailiike on karismaattisuutta korostava protestanttinen uskonsuuntaus, johon kuuluu Suomessa reilut 45 000 jäsentä. Tutkimusaineisto on koottu helluntailiikkeen viikkolehden Ristin Voiton mielipidekirjoituksista vuodelta 2007.</p> <p>Yhteisöllisellä identiteetillä tarkoitetaan sitä kuvaa, jonka yhteisön jäsenet ovat omaksuneet koskemaan yhteisöään ja siihen kuuluvia. Identiteetti rakentuu samastumisen ja eronteon kautta kielellisissä merkityksenmuodostumisen prosesseissa, kuten representaatioissa ja diskursseissa. Media tarjoaa runsaasti samastumisen ja eronteon kannalta tarpeellista materiaalia ja on näin merkittävä identiteettityön areena.</p> <p>Ristin Voiton mielipidekirjoituksissa omaa sisäryhmää, "meitä helluntailaisia" ja laajemmin "meitä kristittyjä", määrittellen suhteessa ulkoryhmiin, joita ovat seurakuntayhteydestä pois jääneet, evankelisluterilaiset, muut vapaiden suuntien edustajat, juutalaiset, muslimit ja ei-kristityt. Samastumisen aste eri ryhmiin vaihtelee sen mukaan, minkä kriteerien läpi ryhmiä tarkastellaan. Esim. muut kristityt nähdään työtovereina, mutta toisaalta korostetaan helluntailiikkeen ja luterilaisen kirkon eroa hallinnollisissa ja organisatorisissa asioissa.</p> <p>Yhteisöllistä identiteettiä rakennetaan kielen keinoin 1) nimeämällä ryhmiä ja niiden jäseniä, 2) kuvailemalla heidän ominaisuuksiaan, 3) esittämällä heidät toimijoina ja 4) kuvaamalla heidät omistamisen ja suhteiden kautta. Luokitteluun perustuvan nimeämisen avulla tehdään me–muut-vastakkainasetteluja, esimerkiksi ilmaus <i>uskosta osattomat</i> rajaa toiset ”meidän kristittyjen” ulkopuolelle. Kuvaileminen tapahtuu enimmäkseen adjektiiveilla, joiden avulla luonnehditaan identiteetin kantajaa tarkemmin (esim. <i>kutsumustietoinen työntekijä</i>).</p> <p>Toiminnan esittäminen on merkittävin kielellinen keino identiteetin rakentamisessa. Toimintaa representoivissa ilmauksissa on runsaasti mahdollisuutta ja välttämättömyyttä ilmaisevia modaalaisia rakenteita (esim. <i>saamme elää, on aika herätä, pitäisi olla</i>). Niiden funktio on ohjailla toimintaa yhteisön normien puitteissa. Modaaliset rakenteet liittyvät myös identiteetistä neuvottelemiseen, joka on tärkeä osa identiteettityötä.</p>	
Asiasanat – Keywords uskonnollinen identiteetti, helluntailiike, uskonnollinen kieli, yhteisöt, media	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. HELLUNTAILIIKE TUTKIMUKSEN SOSIAALISENA KONTEKSTINA	3
2.1. Helluntailiikkeen opillisia ja käytännöllisiä tunnuspiirteitä	3
2.2. Helluntailiikkeen synty ja saapuminen Suomeen	5
2.3. Suomen helluntaiherätys nykyään	7
2.3.1. Järjestäytyminen ja hallinto	7
2.3.2. Yhdistyksestä kirkkokunnaksi	8
2.3.3. Seurakunnan jumalanpalveluselämä ja toimintakulttuuri	9
3. KRISTILLINEN VIESTINTÄ JA MEDIA	11
3.1. Mitä on kristillinen viestintä?	11
3.1.1. Kristillinen viestintä yhteisön rakentajana ja uskonnollisena kielipelinä	11
3.1.2. Uskonnollinen kieli yhtenä kielen rekisterinä	13
3.1.3. Uskonnollisen kielen tunnuspiirteitä	15
3.2. Media kristillisen viestinnän (yhtenä) näyttämönä	17
3.3. Korsets Seierista Ristin Voitoksi	19
4. TUTKIMUSASETELMA	21
4.1. Tutkimuskysymykset	21
4.2. Tutkimusaineisto	22
4.3. Aiemmat tutkimukset	24
5. TUTKIMUKSEN TEORIAATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	26
5.1. Kieli kulttuurisena merkitysjärjestelmänä	26
5.1.1. Kielelliset merkit ja representaatio merkitysten välittäjinä	26
5.1.2. Konteksti ja diskurssi merkityksen muodostumisessa ja tulkinassa	29
5.2. Yhteisö ja identiteetti	31
5.2.1. Yhteisöllinen identiteetti	33
5.2.2. Kielen ja median merkitys identiteettityössä	37
6. USKONNOLLISESTA NÄKÖKULMASTA REPRESENTOIDUT RYHMÄT	40
6.1. ”Me helluntalaiset”	40
6.1.1. Seurakunta ja sen jäsenet	40
6.1.2. Seurakunnan työntekijät	45
6.1.3. Helluntaiteologit ja -oppineet	49
6.2. ”Me kristityt”	50

6.3. Seurakuntayhteydestä poisjääneet	55
6.4. Muut kristityt	57
6.5. Muiden uskontojen edustajat	58
6.6. Ei-kristityt	61
6.7. Yhteenveto	63
7. KIELELLISET KEINOT IDENTITEETIN RAKENTAMISESSA	66
7.1. Nimeäminen ja pronomini-ilmauksilla viittaaminen	66
7.1.1. Viittaaminen ”meihin helluntalaisiin”	66
7.1.2. Viittaaminen ”meihin kristittyihin”	72
7.2. Ominaisuuksien kuvaileminen	75
7.2.1. Adjektiivit ja adjektiivimaiset partisiipit	75
7.2.2. Ominaisuudennimet ja muut kuvailevat substantiivit	78
7.3. Toiminnan esittäminen	79
7.3.1. Suoran toiminnan esittäminen	80
7.3.2. Modaaliset rakenteet	86
7.3.3. Toiminnan esittäminen ilman eksplisiittistä tekijää	93
7.4. Omistaminen ja suhteet	99
8. POHDINTA	102
LÄHTEET	

1. JOHDANTO

Viime vuosina on puhuttu paljon jälkimodernin yhteiskunnan murroksesta, jossa yhteisöllisyys on murenemassa yksilöllistymisen vallatessa alaa. Nykyaikaa leimaavat globalisaation vauhdittama kulttuurin pirstoutuminen ja moniarvoistuminen, minkä seurauksena yleispätevät arvot ja käytännöt ovat osin hävinneet ja sosiaalisen identiteetin muodostamisprosessi näin vaikeutunut. (Ks. esim. Uusitalo 2000: 85.)

Toisaalta puhutaan myös toisenlaisesta kehityssuunnasta: yhteisöllisyys on vahvistunut vuosituhaten taitteesta lähtien. Sen arvo sosiaalisena pääomana on huomattu, ja sitä on alettu taas tavoitella vastareaktionä individualisoituneelle kulttuurille. Yhteisöllisyys sinänsä on ikivanha asia, jota pidetään ihmiselle luontaisena pyrkimyksenä. Se perustuu ihmisen tarpeeseen kuulua johonkin, ja kuuluminen toteutuu jatkuvana kommunikaationa. Viestinnän lisäksi yhteiset käytännöt ovat yhteisöllisyyden rakennusaineiksia. (Hautamäki ym. 2005: 7–10; T. Lehtonen 2005: 75).

Uskonto on kautta aikojen ollut yksi merkittävimmistä yhteisöjä koossa pitävistä voimista, ja edelleenkin uskon ajatellaan vahvistavan yhteisöllisyyttä. Viestintää kristillisissä yhteisöissä tutkinut Taisto Lehikoinen (2006: 32) tuo esille uskon ja hyvinvoinnin yhteyden yhteisöissä. Hänen mukaansa ei ole sattumaa, että niissä yhteisöissä, joissa yhteiskunnan perusrakenteet ja -palvelut ovat toimivia ja yksilöt voivat hyvin, uskonnolla on usein vahva jalansijansa. Vaikka nyky-yhteiskuntaa luonnehditaan maallistuneeksi, side uskontoon on silti vahva, ja perinteisten kirkkojen rinnalle on syntynyt paljon uusia uskonnollisia yhteisöjä. Miten yhteisöllisyys sitten toteutuu uskonnollisissa yhteisöissä? Tommi Lehtonen (2005) kyseenalaistaa yhteisöllisyyden ilmenemisen ensisijaisesti yhteen kokoontumisena. Nyky-yhteiskunnassa yksilöä liittää uskonnolliseen yhteisöön kokemus siitä, että on olemassa myös muita samoin ajattelevia ihmisiä. Tämä kokemus taas välittyy pitkälti kielen ja median kautta. Lehtosen mukaan uskonnosta tekeekin yhteisöllisen juuri kieli. Se on yhteisön opettama, ylläpitämä ja säätelemä käytäntö, joka liittää yhteisön jäseniä toisiinsa. Kieli on uskonnollisessa yhteisössä paitsi rukouksen ja palveluksen väline myös tunteiden, arvojen ja kokemusten ilmaisukanava, jonka avulla rakennetaan käsitystä itsestä ja muista. (T. Lehtonen 2005: 60, 72, 77–78.)

Kielen merkitys uskonnollisten yhteisöjen yhteisöllisyyden luojana ja ylläpitäjänä johdat-
taa huomion mediaan, joka tarjoaa kielellisen foorumin erilaisten arvostusten, mielipiteiden ja kä-
sitysten peilauspinnaksi. 2000-luvun maailmaa leimaavat paitsi aiemmin mainitsemani arvojen

piristaleisuus, yhteisöllisyyden mureneminen ja sen vastareaktiona syntynyt yhteisöllisyyden uusi nousu myös – ja etenkin – median korostunut asema. Länsimainen yhteiskunta on läpeensä medioitunut, ja medialla onkin merkittävä rooli kommunikoinnissa, vaikuttamisessa ja mielipiteenmuodostuksessa (Uusitalo 2000: 95). Uusitalo kuvailee median tehtävää seuraavasti:

Perinteisen median, lehdistön, radion ja television ehkä tärkein tehtävä on toimia sosiaalisen samastumisen ja erottautumisen välineenä: tarjota kiinnekohtia eri intresseihin, harrastuksiin tai kulttuurisiin makuihin perustuville ryhmille. Media tuottaa ja uusii koko ajan näitä kuvitteellisia ryhmiä, kun se välittää tietoa ajan ilmiöistä, ajatus- ja tyyliuunnista. (Uusitalo 2000: 98.)

Uusitalon määritelmässä ryhmänä pidetään yhteisöä, joka jakaa yhteisiä intressejä, harrastuksia tai kulttuurisia arvostuksia. Määritelmän piiriin kuuluvat niin poliittiset puolueet ja jääkiekkoujoukkuet kuin jonkin uskonnon tai uskonliikkeen ympärille rakentuneet ryhmät. Uskonnollisia yhteisöjä yhdistävät opilliset ja uskomukselliset seikat sekä yhteisössä vallitseva tapakulttuuri kirjoittamattomine sääntöineen. Medialla on suuri merkitys uskonnollisten yhteisöjen kulttuurin välittäjänä ja uusintajana, kuten edellinen tekstikatkelma esittää.

Tämä tutkimus käsittelee helluntailaisten kristittyjen yhteisöllistä identiteettiä kristillisessä mediassa. Tutkimusaineiston olen koonnut vapaisiin suuntiin kuuluvan herätysliikkeen viikkolehden mielipidekirjoituksista. On kiinnostavaa selvittää, miten uskonnollisen yhteisön sisällä puhutaan oman yhteisön jäsenistä ja sen ulkopuolella olevista ryhmistä. Koska elämme yhä pirstoutuneemmassa ajassa, jossa on globalisaation myötä koko ajan enemmän mahdollisuuksia samastua erilaisiin ryhmiin, uskon, että yhteisöllisen identiteettityön merkitys on kasvanut. Yhteisö ja siihen liittyvä yhteisöllinen identiteetti tarjoavat ihmiselle kiinnittymispinnan ja kuulumisen tunteen tässä moniarvoisessa, globalisoituvassa maailmassa, jossa rajat todellisuuden ja keinotodellisuuden välillä sekä sidonnaisuus aikaan ja paikkaan ovat osin kadonneet. Yhteisöön kuulumisen tuo pysyvyyden ja turvallisuuden tunnetta, jota moderneinkin ihminen kaipaa.

Uusitalon mukaan median kautta syntyvät keinotodellisuudet ja virtuaaliset yhteisöt ovat ratkaisevan tärkeitä eettisten periaatteiden levittämisessä ja kulttuuristen identiteettien muodostumisessa. Näin on hänen mukaansa myös tulevaisuudessa, jolloin median yhteiskunnalliseen tehtävään kuuluvat lisäksi ”keskinäisen luottamuksen, yhteisöjen ja yhteisten tavoitteiden muodostaminen”. (Uusitalo 2000: 104–105.) Toivon, että tämä tutkimus auttaa ymmärtämään sitä, minkälaista yhteisöllistä identiteettiä helluntailiikkeessä nykyään tuotetaan ja mikä on kielen rooli tässä identiteettityössä.

2. HELLUNTAILIIKE TUTKIMUKSEN SOSIAALISENA KONTEKSTINA

Tutkin tässä pro gradu -työssä helluntailaisten yhteisöllisen identiteetin rakentumista Ristin Voitto -lehden mielipideteksteissä. Ristin Voitto on vapaisiin suuntiin kuuluvan helluntaiherätyksen viikoittain ilmestyvä pää-äänenkannattaja. Jotta Ristin Voittoa voidaan tutkia ja tutkimuksen perusteella tehdä johtopäätöksiä, on ensin syytä luoda lyhyt katsaus helluntailiikkeeseen, joka on tutkimuksen taustalla vaikuttava sosiaalinen konteksti. Sosiaalisen kontekstin käsitteellä tarkoitetaan tutkittavan tekstin taustatekijöitä ja erityisesti niiden yhteisöllistä puolta (Suojanen 1975: 233). Tämän luvun tarkoituksena on antaa kuva helluntailiikkeestä ja luoda näin pohja, jota vasten koko tutkimusta voidaan tarkastella ja tutkimustuloksia ymmärtää.

2.1. Helluntailiikkeen opillisia ja käytännöllisiä tunnuspiirteitä

Vuoden 2010 alussa laaditun tilaston mukaan 33,2 % maailman väestöstä on kristittyjä (World Christianity, 1910–2010). Helluntailiike kuuluu tähän kristittyjen ryhmään, joka on maailman uskontojen suurin. Edelleen se kuuluu kristinuskon protestanttiseen haaraan ja on sen suurin kirkkokunta. Maailmassa arvioidaan olevan noin 614 miljoonaa helluntailais-karismaattista kristittyä. (Uskonnot ja maailmanlähetys tilastoissa 2008.) Helluntaiherätyksen suurimmat kannatusalueet painottuvat eteläiselle pallonpuoliskolle: Afrikkaan, Etelä-Amerikkaan, Aasiaan ja Oseaniaan. Näillä alueilla liike myös kasvaa nopeimmin. (World Christianity, 1910–2010.)

Helluntailais-karismaattinen kristillisyyden jakautuu klassisiin helluntailaisiin, karismaattisiin liikkeisiin ja uuskarismaatikoihin. Klassinen helluntailaisuus on Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa syntynyt liike, jolla on nykyään noin 116 miljoonaa jäsentä ympäri maailmaa. Suomen helluntaiherätys edustaa tätä kategoriaa. Karismaattiset liikkeet viittaavat 1960-luvulta alkaen eri kirkkoissa tapahtuneisiin helluntailaisuutta muistuttaviin liikehdintöihin, joista suurin on katolisen kirkon piirissä virinnyt karismaattisuus. Uuskarismaatikoilla tarkoitetaan niitä helluntailais-karismaattisia kristittyjä, jotka eivät kuulu mihinkään olemassa olevaan seurakuntaan, vaan ovat järjestäytyneet omiksi liikkeikseen. (Kärkkäinen 2005: 302; Helluntailiike 2008.)

Helluntailaisuus edustaa protestanttisuudessa vapaata kristillisyyttä. Vapaakristillisyyden käsite tarkoittaa Suomessa sitä, että kirkkokunta on vapaa valtiosta toisin kuin esimerkiksi luterilainen ja ortodoksinen kansankirkko. Kirkkokunnan ja valtion riippumattomasta suhteesta on peräisin nimitys ”vapaat suunnat”, joihin kuuluvat helluntaiherätyksen lisäksi Vapaakirkko, Meto-

distikirkko, Adventtikirkko, Baptistikirkko ja Pelastusarmeija. (Suomen vapaakristillinen neuvosto 2008.) Helluntailiike on ”vapaiden suuntien” suurin kirkkokunta niin Suomessa kuin maailmalla.

Vapaakristillinen seurakuntajärjestys ei sitoudu kirkolliseen episkopaaliseen virkarakenteeseen, vaan paikallisseurakunnilla on itsemääräämisoikeus ja päätäntävalta ilman ylemmän tason hallintoa. Seurakunnan jäsenyys perustuu henkilökohtaiseen uskoon ja sen tunnustamiseen. Muita ”vapaille suunnille” yhteisiä piirteitä ovat Raamatun pitäminen ylimpänä auktoriteettina, uskoon tulleiden kastaminen ja vapaaehtoinen liittyminen seurakuntaan kasteen kautta sekä joikaista kristittyä koskeva yleinen pappeus. Vapaakristillisyyden yhteisten piirteiden lisäksi helluntailais-karismaattista kristillisyyttä luonnehtivat karismaattinen jumalanpalveluselämä, hengellisen herätyksen odotus, evankelointi ja lähetystyö seurakunnan tärkeänä tehtävänä sekä maallikkous seurakuntatyössä. (Kärkkäinen 2005: 287–288.) Seuraavaksi esittelen tarkemmin näitä keskeisiä piirteitä, joista osa esiintyy myös muissa ”vapaisissa suunnissa”.

Karismaattisuus. Pyhän Hengen toiminnan korostaminen eli karismaattisuus on ollut alusta alkaen helluntailiikkeelle tunnusomaista. Kärkkäisen (2005: 319) mukaan henkikaste on merkittävin osa helluntaioppia. Helluntaiteologian mukaan kuka tahansa nykypäivän kristitty voi kokea Raamatussa Apostolien tekojen toisessa luvussa kuvatun Pyhän Hengen kasteen. Sen merkkinä pidetään kielilläpuhumista eli glossolaliaa. Kielilläpuhuminen Pyhän Hengen kasteen ehdottomana merkinä on tosin herättänyt helluntailaisten keskuudessa paljon keskustelua ja jakanut mielipiteitä. (Ahonen 1994: 24, 29.)

Helluntaiherätyksessä ajatellaan myös Pyhän Hengen jakamien armolahjojen kuuluvan jokaiselle uskovalle. Karisman (kreik. *kharisma*) käsitteellä viitataan uskonnollisissa yhteyksissä alkuseurakunnassa esiintyneisiin armolahjoihin (Suojanen 1988: 24). Niitä ovat esimerkiksi viisauden sanat, tiedon sanat, uskon lahja, parantaminen, voimalliset teot, profetoiminen, henkien erottaminen, kielillä puhuminen ja kielten selittäminen. (Raamattu, 1. Kor. 12:8–10.)

Kristuskeskeisyys. Vaikka Pyhällä Hengellä on tärkeä sijansa helluntailaisuudessa, helluntailainen opetus on vahvasti kristuskeskeistä. Seurakunnissa opetetaan Jeesuksen Kristuksen pelastavan, pyhittävän, parantavan, täyttävän Pyhällä Hengellä ja tulevan lopulta hakemaan Häneen uskovat maan päältä. Tämänkaltaista kattavaa opetusta Kristuksesta kutsutaan ”täydeksi evankeliumiksi”, minkä mukaan helluntailaisuuden yleinen nimitys maailmalla on Full Gospel Churches. (Kärkkäinen 2005: 318.)

Raamattu ylimpänä auktoriteettina. Helluntaiherätys pitää Raamattua uskon ja kaiken opetuksen perustana. Raamatun auktoriteettiasemaa varjellakseen helluntaiherätys on ollut halu-

ton sitoutumaan kirjoitettuihin uskontunnustuksiin. Helluntaioopin määrittelylle on kuitenkin ollut tarvetta, ja liike on julkaissut joitakin epävirallisia selontekoja opillisista linjauksistaan. Helluntaiseurakunnissa on käytössä myös apostolinen uskontunnustus (Ahonen 1994: 208–209; Helluntailiike 2008.)

Henkilökohtainen uskoontulo ja upotuskaste. Helluntaiherätyksessä painotetaan henkilökohtaisen uskonratkaisun merkitystä ja sitä seuraavaa upotuskastetta uskovan tietoisena valintana. Kasteessa kastettava liitetään paikallisseurakunnan jäsenyyteen. Seurakunta koostuu näin uskovi- ja kastetuista ihmisistä. Uskoontulosta ja muista hengellisistä kokemuksista kerrotaan todistuksissa, jotka ovat uskovien vapaamuotoisia puheenvuoroja esimerkiksi seurakunnan tilaisuudessa. (Helluntailiike 2008.)

Evankeliointi ja lähetystyö. Helluntaiherätys tunnetaan evankeliointia ja lähetystyötä painottavana liikkeenä. Innostus lähetystyöhön juontaa juurensa liikkeen alkuajoista, jolloin uskovien Pyhän Hengen kasteen kokemusta seurasi voimakas halu viedä evankeliumia eteenpäin Raamatun lähetyskäskyn mukaisesti. Suomen helluntaiherätys tekee aktiivisesti lähetystyötä lähetys- ja kehitysyhteistyöjärjestönsä Fida Internationalin kautta (Ahonen 1994: 29; Kärkkäinen 2005: 313.)

Maallikkous. Paikallisseurakuntien toiminnassa maallikot ovat avainasemassa. Herätysliikkeen ajatus yleisestä pappudesta on mahdollistanut tavallisten seurakuntalaisten osallistumisen seurakunnan työhön sen eri toimintamuodoissa omien kykyjensä ja vahvuksiensa mukaan. Seurakuntien pastorit ja työmuotojen vastuunkantajat ovat voineet toteuttaa tehtäväänsä ilman muodollista koulutusta, jonka sijasta on painotettu kutsumusta ja sopivuutta tehtävään. Nykyään painopiste on siirtynyt kuitenkin enenevässä määrin koulutuksen merkitykseen kutsumustakaan unohtamatta, ja helluntaiseurakunnan saarnaajat ovat usein käyneet vähintään lyhytkestoisia raamattukursseja. Koulutusta seurakuntatyöhön ja lähetystyöhön antaa muun muassa helluntaiherätyksen kansan- ja raamattuopisto Iso Kirja. (Ahonen 1994: 195, 389; Kärkkäinen 2005: 313.)

2.2. Helluntailiikkeen synty ja saapuminen Suomeen

Helluntaiherätyksen syntymisen taustalla oli 1800- ja 1900-lukujen taitteessa eri puolilla maailmaa tapahtunut hengellinen liikehdintä. Se alkoi metodisti- ja baptistiseurakunnissa, ja siihen vaikuttivat muun muassa metodismin perustajan, anglikaanipappi John Wesley'n, opetukset Pyhästä Hengestä. 1800-luvun loppuun mennessä oli muotoutunut helluntaiteologian opillinen pohja, johon kuuluvat oppi pelastuksesta, oppi pyhityksestä ja Pyhän Hengen kasteesta, oppi jumalal-

lisesta parantumisesta sekä oppi Jeesuksen toisesta tulemisesta. (Helluntailiike 2008; Ruohomäki 2009: 164.)

Helluntailaisuuden katsotaan alkaneen Yhdysvalloista 1901, kun Charles F. Parhamin raamattukoulussa syntyi hengellinen herätys ja siellä esiintyi kielilläpuhumista. Toinen liikkeen varhaisen historian merkkipaalu on Los Angelesissa 1906 alkanut Azusa-kadun herätys, jonka myötä syntyi ensimmäinen helluntaikirkko. Työ laajeni nopeasti ja levisi Los Angelesissa vierailneiden pastorien kautta kaikkialle maailmaan. (Kärkkäinen 2005: 304.)

Helluntaiherätys oli alun perin yhteiskristillinen liike ilman varsinaista johtajaa. Tarkoituksena oli, että helluntaisanoma saisi uudistaa kaikkien kristillisten kirkkokuntien hengellistä toimintaa. Monet kirkkokunnat kuitenkin vierastivat helluntailaista karismaattisuutta eivätkä hyväksyneet sen edustajia enää jäsenikseen. Niinpä helluntailaiset alkoivat järjestäytyä omiksi kirkkokunnikseen, joita syntyi eri puolille maailmaa. Yhteisen keskushallinnon ja lähtömallin puuttuessa helluntaikirkot muotoutuivat omaleimaisiksi ja niiden toiminta sai eri paikkakunnilla hieman toisistaan poikkeavia muotoja. Perustavaa laatua oleva teologia Pyhän Hengen kasteesta pysyi kuitenkin samana. (Ahonen 1994: 24–25.)

Eurooppaan helluntailiike rantautui norjalaisen metodistipapin Thomas B. Barrattin kautta. Tutustuttuaan Yhdysvalloissa Azusa-kadun herätykseen hän alkoi pitää herätyskokouksia kotimaassaan ja teki vierailuja myös lähimaihin. Suomessa Barrattin toimintaa ja helluntailiikkeen kehittymistä seurattiin aktiivisesti. Ensimmäiset helluntaivaikutteet tulivat ruotsinkieliselle Pohjanmaalle Ruotsin kautta loppuvuodesta 1907. Karismaattiset ilmiöt eivät olleet suomalaisille vieraita, sillä niitä oli koettu 1700-luvulta alkaen eri herätysliikkeissä. Kun Barratt vieraili Suomessa ensimmäisen kerran 1911, hän toi mukanaan helluntaiopin. Näin kansan kokemiin karismaattisiin ilmiöihin yhdistyi karismaattinen teologia, ja ainekset Suomen helluntailiikkeen syntymiselle olivat valmiina. (Helluntailiike 2008; Ruohomäki 2009: 388, 242, 347.)

Vuosina 1912–1914 helluntaiherätys levittäytyi lähes kaikkialle Suomeen ja ensimmäiset lähetystyöntekijät lähetettiin ulkomaille. Tilaisuuksia alettiin järjestää omin voimin, ja monia ihmisiä tuli uskoon. Yhteiskristillisestä lähtökohdasta huolimatta eri kirkkokuntiin kuuluvista uskovista alkoi vähitellen muotoutua varsin yhtenäinen helluntailaisella tavalla ajatteleva ryhmä. (Ahonen 1994: 61.)

Ensimmäinen helluntaiseurakunta perustettiin Helsinkiin 1915. Seuraavalla vuosikymmenellä seurakuntia perustettiin runsaasti myös muualle Suomeen. Tällöin oli päätettävä, miten liike organisoituisi. Seurakunnat halusivat välttää keskusjohtoista kattohallintoa ja säilyttää paikallis-seurakuntien itsenäisyyden, joten kirkkokunnaksi rekisteröitymisen sijasta helluntaiseurakunnat

rekisteröitiin yhdistysrekisteriin rukoushuoneyhdistyksiksi. (Ahonen 1994: 107; Helluntailiike 2008.)

2.3. Suomen helluntaiherätys nykyään

2.3.1. Järjestäytyminen ja hallinto

Suomessa on 1.1.2010 päivättyjen tietojen mukaan noin 250 helluntaiseurakuntaa ja niissä 45 844 jäsentä (Matikainen 2010). Jäsenmäärään lasketaan vain aikuiskasteella käyneet. Kun perhekunnat luetaan mukaan, helluntaiherätyksen piirissä on kaikkiaan jopa yli 100 000 ihmistä (Kärkkäinen 2005: 312). Suurin yksittäinen paikallisseurakunta on Helsingin Saalem, jonka jäsenmäärä on noin 3 000 (Saalem tänään 2010).

Suomen helluntaiherätyksen yhteisiä asioita hoitavat useat järjestöt. Valtakunnallisesti tunnetuin niistä on lähetys- ja kehitysyhteistyötä koordinoiva Fida International. Muita ovat mm. kotimaan evankeliointiin erikoistunut Hyvä Sanoma ry, kristillistä alkoholi- ja narkomaanityötä tekevä KAN, koulutukseen ja raamatunopetukseen keskittyvä Iso Kirja, medialähetystyötä tekevä Avainmedia ja kristillistä kustannustoimintaa harjoittava Aikamedia. (Helluntaikirkko 2008.)

Suomen helluntaiherätyksellä ei ole yhteistä katto-organisaatiota, vaan hallinto perustuu paikallisseurakuntien itsenäisyydelle. Seurakunnat jakaantuvat Suomen Helluntaikirkkoon kuuluihin yhdyskuntaseurakuntiin ja kirkkokuntaan kuulumattomiin yhdistysseurakuntiin (tästä tarkemmin luvussa 2.3.2). Seurakuntaa johtaa vanhimmistoksi kutsuttu johtoryhmä, joka koostuu useammasta seurakunnan luottamusta nauttivasta jäsenestä. Lopullisesti asioista päättää seurakunnan virallinen kokous, johon saavat osallistua kaikki seurakunnan jäsenet. (Helluntailiike 2008.)

Suomen Helluntaikirkolla eli kirkkokunnalla on oma hallituksensa, joka koostuu kahdestatoista eri paikallisseurakuntiin kuuluvasta jäsenestä. Helluntaikirkkoon kuuluvilla yhdyskuntaseurakunnilla taas ei ole erikseen hallitusta, vaan sen muodostaa kutakin paikallisseurakuntaa johtava vanhimmisto. Yhdistyspohjaiset seurakunnat, joita on suurin osa maamme helluntaiseurakunnista, ovat virallisessa rekisterissä aatteellisia yhdistyksiä, ja niillä on oma hallituksensa. Niissä on näin kaksoishallinto: seurakunnan hengellistä toimintaa luotsaava vanhimmisto ja yhdistystä johtava hallitus. (Helluntaikirkko 2008; Helluntailiike 2008.)

Suomen helluntailiike ei saa valtiolta taloudellista tukea, mutta jotkut sen järjestöistä saavat. Paikallisseurakunnat huolehtivat itse omasta taloudestaan, joka perustuu pitkälti seurakunnan

jäsenten antamiin vapaaehtoiisiin rahalahjoihin. Paikallisseurakunnissa työskentelee palkattuja työntekijöitä, kuten pastoreita, nuorisotyöntekijöitä, evankelistoja ja toimistosihiteereitä. Suuri osa seurakuntatoiminnasta pyörii kuitenkin vapaaehtoistyöntekijöiden voimin. Kerran vuodessa seurakuntien työntekijät kokoontuvat herätyksen yhteisille Talvipäiville, joilla keskustellaan ajan-kohtaisista kysymyksistä ja laaditaan niiden perusteella suosituksia seurakunnille. Talvipäivien lisäksi herätysliikkeellä on runsaasti muita yhteisiä maakunnallisia ja valtakunnallisia tapahtumia, kuten Ison Kirjan alueella vuosittain vietettävä juhannuskonferenssi. (Helluntailiike 2008.)

2.3.2. Yhdistyksestä kirkkokunnaksi

Suomen helluntaiherätys valitsi liikkeen alkuaikoina yhdistyspohjan seurakuntien järjestäytymismuodoksi paikallisseurakuntien itsenäisyyttä vaaliakseen. Näin ollen maamme helluntaiseurakunnat ovat vuosikymmenien ajan olleet rekisterissä aatteellisia yhdistyksiä toisin kuin esimerkiksi Suomen Vapaakirkko ja Babtistiyhdyskunta, jotka ovat uskonnollisia yhdyskuntia. Helluntaiherätyksen piirissä pitkään vallinnut keskustelu rekisteröitymisestä uskonnolliseksi yhdyskunnaksi uskonnonvapauslain mukaan johti toistakymmentä vuotta sitten Helluntaiherätyksen neuvotteluvaltuuskunnan perustamiseen, jonka tehtäväksi tuli valmistella rekisteröitymiseen tähtäävää hanketta. Tammikuussa 2001 Neuvotteluvaltuuskunnan kokoon kutsumat helluntaiseurakuntien edustajat päättivät uskonnollisen yhdyskunnan perustamisesta. Rekisteröityminen Suomen Helluntaikirkko -nimiseksi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi tapahtui 2002 ja astui voimaan uuden uskonnonvapauslain myötä 2003. (Helluntaikirkko 2008.)

Paikallisseurakuntien itsenäisyyttä kunnioittaen kukin helluntaiseurakunta on saanut itse päättää, liittyykö se Suomen Helluntaikirkkoon vai ei. Kirkkokuntaan on liittynyt 13.4.2010 mennessä 34 paikallisseurakuntaa, ja usealla paikkakunnalla on rekisteröitymisprosessi meneillään. Helluntaikirkkoon kuuluvien paikallisseurakuntien jäsenillä on mahdollisuus liittyä kirkkokuntaan tai jatkaa entiseen tapaan yhdistyksen jäsenenä. Näin samassa seurakunnassa voi olla sekä uskonnolliseksi yhdyskunnaksi rekisteröityneeseen Helluntaikirkkoon kuuluvia että vanhaan aatteelliseen yhdistykseen kuuluvia jäseniä. Helluntaikirkkoon on 13.4.2010 mennessä liittynyt yhteensä 5 440 henkilöä. (Matikainen 2010.)

Rekisteröityminen on jakanut helluntailaiset kahtia sen puoltajiin ja vastustajiin. Näiden ryhmien väliin jää suuri harmaa alue, johon kuuluvat asiaan neutraalisti suhtautuvat tai kantaa ottamattomat seurakuntalaiset. Aiheesta on käyty kiivasta keskustelua siinä määrin, että herätysliikkeen sisäinen yhteys on ollut koetuksella. Yhteyden rakoilemiseen on puututtu muun muassa jul-

kisin anteeksipyynnöin ja sovitteluyrityksin, mutta siitä huolimatta aihe on edelleen kipeä ja jakaa yhteisöä. Rekisteröitymisen vastustajat ovat perustaneet Suomen Helluntaikansa ry -nimisen yhdistyksen ja erottautuneet siten rekisteröitymistä kannattavista ja siihen kantaa ottamattomista helluntailaisista.

Rekisteröitymisen puoltajat pitävät rekisteröitymistä puhtaasti juridisena ja käytännön asioiden hoitoon liittyvänä kysymyksenä. Alun perin harrastetoimintaa ja kansalaisjärjestöjä varten suunniteltu yhdistyslaki ei heidän mielestään palvele kristillisen seurakunnan tarpeita. Seurakuntia varten on olemassa uskonnonvapauslaki, jonka mukaisesti ajatellaan myös helluntaiseurakunnan olevan parasta rekisteröityä. Näin seurakunnan toiminta järjestäytyy nykyistä selkeämmin Suomen lain mukaan. (Tampereen Helluntaiseurakunta 2008.)

Rekisteröitymisen vastustajien pääargumentti rekisteröitynyttä Helluntaikirkkoa vastaan on paikallisseurakunnan raamatullisuuden ja itsenäisyyden menettäminen. Heidän mielestään vanha yhdistyspohjainen seurakuntamalli on ollut toimiva ja vastannut parhaiten Raamatun käsitystä seurakunnasta hengellisenä yhteisönä eikä käytännöllisenä organisaationa. Suomen Helluntaikansa ry:n kotisivujen mukaan viiden vuoden kokemus rekisteröityneestä kirkkokunnasta on antanut aiheen huoleen ”toimintojen keskittymisestä ja koordinoitumisesta saman johdon alle, ja vaarana on, että tämä johtaa valvonnan ja vallan kapenemiseen ja henkilöitymiseen” (Helluntaikansa 2008). Aineistoni sisältää jonkin verran mielipiteenvaihtoa helluntaiherätyksen kirkkokunnaksi rekisteröitymisestä, minkä vuoksi olen tässä luvussa esittänyt aiheeseen liittyvää taustatietoa.

2.3.3. Seurakunnan jumalanpalveluselämä ja toimintakulttuuri

Helluntaiseurakuntien viikoittaisen ohjelman painopiste on sunnuntain jumalanpalveluksessa. Se tuo yhteen koko seurakunnan ja tarjoaa mahdollisuuden Jumalan kohtaamiseen, joka on ”helluntailaisen spiritualiteetin keskeinen tavoite”. Jumalan kohtaamisen päämäärä liittyy helluntailaisuudessa korostuneeseen kokemuksellisuuteen. Välitön hengellinen kokemus Jumalan läheisyydestä ja Pyhän Hengen kosketuksesta on yksilökristitylle merkittävä asia, jota ei voida saavuttaa perinteiden tai toisten ihmisten kautta. Vaarana kokemuksellisuuden painottamisessa on emotionaalisuuden ylikorostuminen, mutta toisaalta helluntailaisuuden sitoutuneisuus Raamattuun tasa-painottaa tätä puolta ja antaa kriteerejä sielullisten kokemusten ja ilmiöiden arviointiin. (Kärkkäinen 2005: 314–315.)

Tyypillinen helluntaiseurakunnan jumalanpalvelus koostuu puheesta, rukouksesta ja musiikista. Toisinaan kuullaan myös seurakuntalaisten henkilökohtaisia todistuksia. Tilaisuuden aloittaa ja johtaa juontaja, saarnan pitää pastori tai joku vieraileva puhuja. Tilaisuuden päätteeksi pastori voi esittää alttarikutsun, jolloin rukous- tai sielunhoitotukea tarvitsevia palvellaan. Helluntaiseurakunnan tilaisuuksissa pidetään erityisen tärkeänä myös rukousta sairaiden paranemisen puolesta. Helluntailaiseen karismaattisuuteen kuuluu käten paneminen sairaiden päälle tai voitelemine öljyllä heidän puolesta rukoillessa. (Kärkkäinen 2005: 315–316.)

Jumalanpalveluksissa ei ole varsinaista etukäteen valittua liturgiaa, vaan niitä leimaavat spontaanius, vapaus ja avoimuus Pyhän Hengen johdatukselle. Esimerkiksi saarnojen aiheet eivät valikoidu kirkkovuoden teemojen mukaan, vaan kunkin paikallisseurakunnan opetussuunnitelman tai vastaavan järjestelmän mukaan. Rukoukset ovat niin ikään vapaamuotoisia, ja seurakunnan tilaisuuksissa pyritään antamaan sijaa myös armolahjojen toimimiselle. Kokouksissa tuodaan esille säännöllisesti erilaisia teemoja, kuten lähetystyötä. Helluntaiherätyksen kaksi sakramenttia, kaste ja ehtoollinen, näkyvät myös jumalanpalveluksissa. (Kärkkäinen 2005: 314–315.)

Helluntaiseurakuntien musiikkitoiminta on vireää, mikä näkyy erilaisten ylistysryhmien, kuorojen ja soittokuntien olemassaolona. Musiikilla onkin seurakunnan tilaisuuksissa tärkeä tehtävä johdattaa seurakuntalaisia Jumalan ylistämiseen. Ylistäessä seurakunta lähestyy Jumalaa kiittäen ja palvoen. Sen ulkoisina tunnusmerkkeinä ihmiset saattavat kohottaa kätensä, puhua tai laulaa kielillä ja tanssia. Eri paikallisseurakunnissa on hieman erilainen kulttuuri ulkoisten ilmiöiden suhteen. (Kärkkäinen 2005: 316.)

Jumalanpalveluksen lisäksi seurakunnan viikko-ohjelmaan kuuluu rukouskokouksia, nuorteniltoja, pienryhmätoimintaa, erilaisia kerhoja, päiväpiirejä ja muuta toimintaa. Lapset kokoontuvat jumalanpalveluksen aikana pyhäkouluun. Heille on myös muina aikoina järjestettyä ohjelmaa, kuten kesäleirejä.

3. KRISTILLINEN VIESTINTÄ JA MEDIA

Kommunikaatiolla on kautta aikojen ollut tärkeä rooli välitettäessä uskonnollisia sisältöjä ja kokemuksia. Jo Raamatun alkulehdiltä voidaan lukea, miten Jumala puhui suoraan Aadamille, Nooalle ja Aabrahamille ja miten Israelin kansa sai kivitaluihin kirjoitetut kymmenen käskyä uskonnollista elämää ohjaavaksi dokumentiksi. **Uskonnollisesta viestinnästä** on kyse silloin, kun viestintätilanne on osallistujille uskonnollinen ja viestinnän aihe koetaan pyhäksi. Uskonnollista viestintää tapahtuu esimerkiksi jumalanpalveluksissa, häissä ja hautajaisissa. Uskonnollista viestintää on yhtä lailla juutalaisten Tooran lukeminen, kristittyjen ylistyslaulujen laulaminen ja muslimien rukouskutsun kuuluttaminen minareetista. Kun viestinnän sisältönä ovat kristinuskoon liittyvät aiheet, puhutaan **kristillisestä viestinnästä**. (Wessberg 2005: 27–28; Suojanen 1975: 232.)

3.1. Mitä on kristillinen viestintä?

3.1.1. Kristillinen viestintä yhteisön rakentajana ja uskonnollisena kielipelinä

Viestintä on kristillisille yhteisöille ja kristinuskon leviämislle elintärkeää; voidaan jopa sanoa, että ei ole uskoa ilman viestintää. Lehikoinen (2006) määrittelee kristillisen viestinnän kahden-suuntaiseksi: vertikaaliseksi ja horisontaaliseksi. **Vertikaalinen viestintä** toteutuu Jumalan ja ihmisen välillä. Jumala viestii ihmiselle kirjoitetun Sanansa, Raamatun, välityksellä ja hengellisten kokemusten kautta. Ihminen taas pitää yhteyttä Jumalaan rukouksen avulla. **Horisontaalinen viestintä** tarkoittaa kristillisen sanoman leviämistä yhteiskunnasta ja kulttuurista toiseen ja sen vaikutuksen vahvistamista viestinnän kautta. Sen lähtökohtana on Jeesuksen asettama lähetyskäsky. Kristityt pitävät Jeesusta esikuvana täydellisestä viestijästä ja vaikuttajasta, ja hänen esimerkinsä mukaisesti kristilliset yhteisöt ovat pyrkineet rakentamaan omaa viestintäänsä ja opetustaan. (Lehikoinen 2006: 70, 80, 89.)

Kristillisissä yhteisöissä viestintä on sidoksissa yhteisön teologisiin näkemyksiin ja toimintamalleihin. Viestintä on näin yhteisölähtöistä ja sen vuoksi erilaista eri yhteisöissä. Esimerkiksi näkemys hengellisestä pelastumisesta vaihtelee kirkkokunnittain ja vaikuttaa ratkaisevasti viestintään. Protestanttiset valtakirkot käsittävät pelastumisen lapsikasteessa annetuksi lahjaksi, joka toteutuu seurakunnan jäsenyydessä. Ne eivät näin ollen pidä uskonnollisen vakaumuksen syntymiseen tähtäävää viestintää merkittävänä, vaan viestintä on ohjaavaa, pastoraalista, ja sen

tarkoituksena on vahvistaa yhteisön jäsenyyttä. Tietoista uskonratkaisua pelastumisen edellytyksenä painottavassa herätyskristillisyydessä taas evankeliointi on viestinnän ensisijainen muoto. Sitä tarvitaan, jotta ihmiset voisivat tehdä henkilökohtaisen uskonratkaisun. (Lehikoinen 2006: 86–87.)

Kristillisen yhteisön viestintään vaikuttavat lisäksi kulttuuriset tekijät, yhteisön järjestäytyminen (keskusjohtoinen valtionkirkko vs. vapaaehtoisvoimin toimiva ruohonjuuritason kristillinen yhteisö), yhteisön viestinnälliset resurssit ja ominaispiirteet sekä yhteisön tekemä rajanveto hengellisten ja maallisten asioiden välille. Kristillinen viestintä on näin ollen hyvin monimuotoista, ja sen merkitys yhteisön toiminnalle on suuri. Viestinnän kautta kristilliset yhteisöt tavoittavat suuremman yleisön kuin järjestämänsä toiminnan kautta. Näin viestintä tuottaa yhteisön laajentuman ja lisää yhteisön tunnettavuutta. Se myös uudistaa ja uusintaa yhteisöä ja sen käytäntöjä sekä tarjoaa kosketuspinnan yhteiskuntaan ja yksilöihin. (Lehikoinen 2006: 87–89.)

Kristillisten yhteisöjen kannalta yksi viestinnän tärkeimmistä tehtävistä on pitää yllä yhteyttä. Viestintä liittyy yksilöuskovat seurakunnaksi ja tuottaa tunteen yhteisöön kuulumisesta. Sen avulla rakennetaan yhteisöä ja määritellään sen rajoja sekä välitetään yhteiseen hyvään tähtääviä eettisiä periaatteita ja arvoja. Onnistuessaan viestintä on vahva yhteisöä koossa pitävä voima. (Paarma 2005: 23–24.)

Kristillistä yhteisöä rakentavaa viestintää voidaan pitää eräänlaisena uskonnollisena kielipelinä. Ihonen (1997: 92–93) esittelee filosofi Ludwig Wittgensteinin luoman kielipelin käsitteen sovellettuna uskonnolliseen kielenkäyttöön. **Uskonnollinen kielipeli** on järjestelmä, jossa uskonnollisen yhteisön piiriin kuuluvat ilmiöt saavat nimen pelin sääntöjen mukaan. Nimetyt käsitteet pätevät ja saavat merkityksensä vain kyseisessä kielipelissä. Esimerkiksi kristitty ja ei-kristitty pelaavat eri käsitepelejä, minkä vuoksi heidän välillään vallitsee tietty ristiriita ja väärinymmärrysten vaara.

Ihosen mukaan eri uskonnollisilla yhteisöillä on kullakin oma kielipelinsä eli erityislaatuinen suhde sanojen ja todellisuuden välillä. Tämä selittää sen, että samoilla käsitteillä on eri yhteisöissä hieman erilainen merkityssisältö ja ne herättävät toisistaan poikkeavia sivumielteitä. Kyse ei tietenkään ole vain käsitteiden erilaisesta nimeämisestä, vaan myös opillisista ja muista eroista nimettävien ilmiöiden tulkinnassa. Esimerkiksi ihmisen hengellinen kääntymysprosessi mielletään eri yhteisöissä eri tavalla. Evankelisluterilaisen kirkon piirissä siitä käytetään yleisesti ilmauksia *kääntyä* ja *uudestisyntyä*, kun taas helluntaiherätyksessä asiasta puhutaan muun muassa termeillä *tulla uskoon*, *antaa sydämensä Jeesukselle* ja *alkaa seurata Jeesusta*. Siinä missä uskovat yleensä *ovat uskossa*, lestadiolaiset *ovat uskomassa*. (Ihonen 1997: 93–94.) Ilmiselvää on

myös, että aikuiskastetta opettavissa vapaissa suunnissa käsite kaste merkitsee eri asioita kuin luterilaisessa valtakirkossa.

Helluntailaista uskonnollista puhetapaa, ”kaanaankieltä”, voidaan pitää helluntailikkeessä vallitsevana kielipelinä (”kaanaankielestä” tarkemmin luvussa 3.1.3). Vaikka siinä käytetyt käsitteet ovat pitkälti samoja kuin muissa kristillisissä yhteisöissä, osalla niistä on helluntalaisessa kontekstissa oma, ainutkertainen merkityssisältönsä. Nämä merkitykset kaikkine vivahteineen avautuvat parhaiten kyseisen kielipelin säännöt tunteville ja siinä mukana oleville eli juuri helluntalaisille.

3.1.2. Uskonnollinen kieli yhtenä kielen rekisterinä

Kristillinen viestintä eroaa muusta viestinnästä paitsi viestintätilanteen tai -foorumien hengellisen luonteen vuoksi myös – ja ennen kaikkea – viestinnän sisältöjen osalta. Jotta voidaan viestiä hengellisistä aihepiireistä ja viestijöiden pyhiksi kokemista asioista, tarvitaan yleiskielen rinnalle uskonnollista kieltä kommunikoimisen välineeksi. Päivikki Suojanen (1975) määrittelee uskonnollisen kielen seuraavasti:

Uskonnolliseksi kieleksi käsitän sen järjestelmän, jota puhutaan, luetaan, kirjoitetaan tai/ja tulkitaan sakraaliksi koetussa tapahtumassa tai sellaisessa tilanteessa, missä kosketaan sosiaalisen ryhmän ja yksilön pyhiksi ja uskonnollisisältöisiksi mieltämiä tajunnansisältöjä ja aiheita. Sen elementtien valintaa säätelevät puheyhteisön uskonnollinen traditio sekä sen sosiaalisten suhteiden verkosto. (Suojanen 1975: 231.)

Koska uskonnollisella kielellä viestitään puhujille pyhistä ja koskemattomista asioista, myös kieltä on pidetty pyhänä ja koskemattomana (ks. esim. Suojanen 1975: 230). Suomalaisessa uskonnollisessa kulttuurissa pyhän ja maallisen eli profaanin raja on syvään juurtunut. Pyhä ja maallinen ovat toistensa vastakohtia, mutta määrittävät silti toisiaan. Se, mikä ei ole pyhää, on profaania ja toisin päin. Pyhää ja maallista ei saa kuitenkaan sekoittaa keskenään, vaan pyhää on suojeltava profaanilta merkitsemällä ja rajaamalla pyhyys tarkkaan. Media on länsimaisessa kulttuurissa tärkeä rajanvetäjä pyhän ja maallisen välillä, mutta suojellessaan pyhiä arvoja se tulee samalla tuottaneeksi myös kulttuurisia tabuja ja marginalisoineeksi ihmisten pyhiksi kokemat sisällöt. Tämä voidaan tulkita maallistumiseksi, mutta vastavetona on esitetty pyhän käsittämisen muuttumista. (Sumiala-Seppänen 2005: 11–12; Suojanen 1988: 40–41.) Mielestäni tällöin voi myös kyseenalaistaa kielen pyhyiden ja koskemattomuuden. Pyhyys ei asu ensisijaisesti kielessä, vaan niissä merkityksissä, joita kieltä käyttävät yhteisöt tuottavat kunakin aikakautena.

Uskonnollisella kielellä on kaksi rakenteellista ulottuvuutta: lingvistinen ja sosiaalinen. Kieli ei ole olemassa tyhjiössä, vaan aidoissa käyttötilanteissa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, ja näin ollen uskonnollisen kielen lingvistisen rakenteen ja sosiaalisen ulottuvuuden välillä on suhde. Tämä riippuvuus näyttäytyy Suojasen (1975) mukaan neljällä eri tavalla. Ensinnäkin uskonnollisen kielen hallitseminen on välttämätöntä, jotta yksilö voi osallistua uskonnollisen yhteisön toimintaan sen täysivaltaisena jäsenenä. Toiseksi lapsi oppii yhteisön uskonnolliset käsitteet ja asenteet kielen kautta ja kommunikoi niiden avulla yhteisössä. Tätä prosessia kutsutaan enkulturaatioksi, joka tarkoittaa tietyn kulttuurin omaksumista siihen kasvamalla. Kolmanneksi yhteisön uskonnollisen kielen hallitseminen lujittaa ryhmään kuulumisen tunnetta. Neljänneksi uskonnollisella kielellä kuvataan ja määritellään uskonnollisia rooleja, joihin yhteisön jäsenten odotetaan soivaastuvan. Uskonnollinen kieli osallistuu näin toimijuuden määrittelemiseen hengellisessä yhteisössä. (Suojanen 1975: 231–232; Ylä-Jussila 2003.)

Uskonnollinen kieli on esimerkki kielen diatyyppisestä eli tilanteisesta vaihtelusta. Diatyyppisessä variaatiossa kieli vaihtelee sosiaalisen tilanteen ja sen tavoitteiden ja funktioiden mukaisesti (Paunonen 1980: 45). Uskonnollista kieltä voidaan näin pitää yhtenä kielen useista varieteeteista, **rekisterinä**, jota käytetään tietyissä sosiaalisissa tilanteissa. Lappalainen esittelee sociolingvisti Fergusonin määritelmän rekisteristä: se on kielimuoto, joka on kehittynyt johonkin yhteiskunnassa toistuvasti esiintyvään vuorovaikutustilanteeseen ja eroaa muissa tilanteissa käytettävästä kielestä. Rekisterillä tarkoitetaan saman kielen eri varieteetteja. Eri rekisterejä käytetään esimerkiksi kaupankäyntitilanteessa, oikeudenkäynnissä, akateemisessa ympäristössä, virastossa asioidessa ja ystäviä tavatessa. (Lappalainen 2004: 43.)

Uskonnollinen rekisteri on osa ihmisen kielellistä repertoaaria. Se ei kuitenkaan ole aina yhdenmukainen ja staattisen muuttumaton, vaan vaihtuu tilanteiden, keskustelijoiden, kuulijoiden, yhteisöjen, alueiden ja kulttuurien mukaan (Suojanen 1975: 241.) Uskonnollisia rekisterejä voi olla näin useampia. Helluntailaisessa kontekstissa ”kaanaankieli” on yhteisön uskonnollisen kielen rekisteri. Sen käyttäminen vaihtelee yllä mainittujen muuttujien mukaisesti. Toinen esimerkki uskonnollisen kielen rekisteristä on evankelisluterilaisten nuorten käyttämä uskonnollinen slang, jota Minna Niemi (2003) on tutkinut suomen kielen pro gradu -työssään.

Tämän tutkimuksen aineistossa, Ristin Voitto -lehdessä, keskustelua käydään kirjallisesti. Koska kyseessä on helluntailiikkeen lehti, johon kirjoittavat pääosin helluntailaiset, voidaan olettaa, että sen teksteissä käytetään (helluntailaisen) uskonnollisen kielen rekisteriä. Ristin Voiton mielipidekirjoittajat tuskin tuottaisivat tekstiä samalla tyyllillä esimerkiksi Keski-suomalaiseen tai Kodin Kuvalehteen, vaikka kirjoituksen aihe käsittelisi uskonnollisia asioita. Edellä mainittuihin

julkaisuihin kirjoittaja, mikäli on tyylijuuri ja lukijansa huomioiva, laatisi mielipiteen ilmaisuksensa todennäköisesti varsin asiatyylisellä yleiskielellä. Konteksti vaikuttaa siis vahvasti rekisterin valintaan.

3.1.3. Uskonnollisen kielen tunnuspiirteitä

Uskonnollista kieltä pidetään konservatiivisena ja vanhakantaisena, mikä ilmentää omalta osaltaan kielen pyhyttä ja koskemattomuutta. Konservatiivisuus johtuu pitkälti ylevää tyyliä tavoitelleesta 1930-luvun raamatunkäännöksestä, jolla on ollut suuri vaikutus uskonnollisen kielen sanastoon, kieliopillisiin muotoihin ja lauserakenteisiin. Sen myötä uskonnollisessa kielessä on säilynyt muista tyylilajeista jo väistyneitä tai uuden merkityksen saaneita sanoja, kuten *ehtoo*, *Heran tulemus*, *aivoitus*, *isota* ja *ammentaa*. Juhlavaa vaikutelmaa tuottavat niin ikään eräät kieliopilliset muodot, kuten monikon 2. genetiivi ja monikon 1. persoonan imperatiivi, sekä pitkät ja monimutkaiset lauserakenteet ja nykykielelle epätyypilliset sanajärjestykset. Vaikka vuoden 1992 raamatunkäännöksen kieli on täysin uudistettu, vanha käännös elää vielä monen kielenkäyttäjän mielessä ja puheessa. (Lappalainen 2004: 221, 263.) Suojanen (1988: 38) puhuu uskonnollisen kielen konservatiivisuuden yhteydessä aikaviiveestä, joka vaikeuttaa kielen ymmärtämistä. Aikaviive tarkoittaa, että uskonnollinen ajattelu edustaa mennyttä aikaa ja saa sieltä vaikutteita kieli- muotoonsa. Kielen ollessa kytketty instituutioon uudistukset siinä eivät tapahdu nopeasti. Aikaviive voi uskonnollisessa kielessä olla satoja, jopa tuhansia vuosia.

Morfologialtaan ja muotorakenteeltaan uskonnollinen kieli on yleiskielen mukaista, mutta sisältää omia erityispiirteitään. Selvin niistä on Raamattuun pohjautuva ja muu hengellinen sanasto. Uskonnolliseen sanastoon kuuluvat muun muassa Jumalan nimet johdannaisineen (*taivaallinen Isä*, *totuuden Henki*, *jumalasuhte*), kristilliseen pelastusoppiin liittyvät sanat (*armo*, *Jeesuksen veri*, *parannus*) sekä hengellisen elämän harjoittamiseen ja uskomiseen liittyvät sanat (*siunata*, *ylistää*, *uskovainen*). (Lappalainen 2004: 263–264.)

Uskonnollisen kielen tuntomerkkejä ovat lisäksi kollokaatiot, paratagmat ja kiteytyneet fraasit. **Kollokaatiolla** tarkoitetaan tiettyjen sanojen taipumusta muodostaa vakiintuneita sanaliit-toja toisten sanojen kanssa. Kollokaatiot ovat usein metaforisia, ja niiden merkitys muodostuu yhteen liittyneiden sanojen merkitysten summana (*Jumalan tahto*, *Jumalan kasvojen edessä*, *tulla uskoon*, *seurata Jeesusta*). **Paratagma** syntyy, kun kielessä rinnastetaan synonyymiset tai lähes synonyymiset ilmaukset (*iloa ja riemua*, *jano ja etsintä*). Parataktiset rakenteet ovat tavallisia Raamatussa ja ovat siirtyneet sieltä uskonnolliseen kielenkäyttöön. **Kiteytyneet fraasit** liittyvät

usein herätysliikkeen traditioon ja esiintyvät tyypillisimmin puhetilanteiden alku- ja loppufraa-seina (*Jumalan armoa ja rauhaa, siunausta*). Lappalainen esittää osan kollokaatioista ja fraaseista olevan tyypillisiä nimenomaan herätyskristillisten yhteisöjen kielenkäytössä. Tällainen on esimerkiksi kollokaatio *tulla uskoon*, jonka yleisyys herätyskristillisissä yhteisöissä selittyy henkilökohtaisen uskonratkaisun korostamisella (Lappalainen 2004: 266, 269, 273–274.)

Kandidaatintutkielmani aihe oli helluntaiherätyksessä käytettävä uskonnollinen kieli, jota nimitin tutkimuksessani ”kaanaankieleksi”¹. Termi on peräisin Raamatussa Israelin kansalle luvattun Kanaanin maan nimestä, joka symboloi nykyajan uskovaisille taivasta, uskovien ”luvattua maata”. Määrittelin kyseisen tieteelliseen terminologiaan kuulumattoman käsitteen vahvasti kuvalliseksi kielenkäytöksi, joka sisältää runsaasti uskonnollista sanastoa ja pyrkii kuvailemaan ja herättämään voimakkaita hengellisiä tunnereaktioita. Suuri osa ”kaanaankielisistä” ilmauksista pohjautuu Raamattuun, mutta ”kaanaankieli” on saanut aineistoa myös muun muassa ”vapaissa suunnissa” käytössä olevasta Hengellisestä Laulukirjasta ja karismaattisten saarnaajien puheesta kautta herätysliikkeen historian. ”Kaanaankieli” eroaa yleiskielestä joko sanastonsa, muotonsa tai merkityksensä kautta; yleiskielessä sama asia ilmaistaisiin toisella tavalla tai sitten ilmaisun sisältämä ajatus on jo sinällään vieras yleiskielen käyttöyhteyksille.

Kandidaatintutkimukseni tavoite oli selvittää, mitkä kielenpiirteet ovat tyypillisiä helluntailaiselle kielenkäytölle ja mikä on tämän kielimuodon syvin olemus. Tutkimusaineistona oli 28 Ristin Voitto -lehden mielipidekirjoitusta, joista kertyi ”kaanaankielisiä” ilmauksia yhteensä 210. Tutkimustulosten perusteella voitiin todeta, että helluntaiherätyksen piirissä käytetty kieli sisältää yleisiä uskonnollisen kielen piirteitä, mutta niiden lisäksi myös muutamia muita piirteitä. Niitä ovat voimakkaan tunnepitoiset, affektiiviset ilmaukset, ilmauksien abstraktius ja kielikuvien runsaus. ”Kaanaankieleksi” kutsumaani kielimuotoa näyttivät leimaavan myös herätysliikkeen sisäiset vaikutteet, joihin kuuluvat muun muassa helluntaioppi ja -kulttuuri. Tunteiden ja henkilökohtaisiin kokemuksiin liittyvien ilmauksien runsaus tutkimusaineistossani kertoi helluntailaisen kokemuskristillisyyden painottumisesta. Kielen merkittävimpänä funktiona oli vahvistaa ryhmän yhteistä identiteettiä ja sisäistä yhteenkuuluvuutta. Tämä tapahtui muun muassa luonnehtivan ja kuvailevan kielenkäytön avulla sekä me–muut-erottelujen tekemisellä. Näin yhteisen identiteetin luominen kielen avulla nousi yhdeksi kielenkäytön päätavoitteeksi.

Tässä pro gradu -tutkimuksessa jatkan helluntaiherätyksen piirissä käytetyn kielen tutkimista niistä lähtökohdista, joihin kandidaatintutkielmani jäi. Päämielenkiintoni kohdistuu kandi-

¹ Käsite ”kaanaankieli” on käytössä myös esimerkiksi lestadiolaisuudessa.

daatintutkimuksessa esiin tullee yhteisölliseen identiteettiin, jota pyrin uskonnollisen kielen kautta ymmärtämään syvemmin.

3.2. Media kristillisen viestinnän (yhtenä) näyttämönä

Nykypäivän kristillinen viestintä on suunnitelmallista, selkeästi järjestäytynyttä ja vahvasti medioitunutta. Lehikoinen (2006: 26–27) muotoilee tunnetun mediafilosofi Marshall McLuhanin teesin ”Media is an extension of man” muotoon ”Media is an extension of a community”, mikä kuvastaa median merkitystä yhteisön jatkeena. Kuluttamalla mediaa yksilöstä tulee osa yhteisöä, jonka arvojen mukaan mediatekstit on tuotettu. Medialla on tärkeä rooli asenteiden ja arvojärjestelmien välittäjänä. Sen merkitystä kristillisessä viestinnässä ei voi sivuuttaa.

Kristillisen mediahistorian voidaan katsoa alkaneen pian kristinuskon syntyvaiheiden jälkeen, kun suullista perimätietoa Jeesuksen elämästä ja opetuksista alettiin tallentaa kirjalliseen muotoon. Uuden Testamentin kirjoitetulla kaanonilla on ollut ratkaiseva merkitys kristinuskon leviämiseksi maailmanuskonnoksi. Paavalin kirjeitä taas on pidetty ensimmäisenä joukkoviestinnän muotona. (Lehikoinen 2006: 69.)

Maailman ensimmäinen kirja painettiin 1456, ja se oli Raamattu. Uusi kirjapainotekniikka mahdollisti uskonpuhdistuksen ajatusten levittämisen laajalle alueelle, mikä osoitti jälleen median merkittävän roolin uskonnon leviämisessä ja vahvistumisessa. Seuraava merkkipaalu oli modernin joukkoviestinnän kehittyminen 1800-luvulla. Lehdistö sai rinnalleen haastajan sähköisestä mediasta, joka otti ensiaskeleitaan 1800-luvun puolivälistä alkaen. Radiolähetykset ja televisio toivat kristillisen median tärkeät sisällöt, kuten jumalanpalvelukset, hartaudet ja hengellisen musiikin, moneen kotiin. Muotoutui käsite ’elektroninen kirkko’, jolla tarkoitetaan kristillisyyden toteutumista ihmisten olohuoneissa televisioruudun äärellä. Mediamaailmassa tapahtuneen murroksen ja rakennemuutoksen myötä elektroninen kirkko on saanut uusia muotoja internetin ja sen lukuisien uskonnollisten sovellusten myötä. Sähköisen median voittokulku jatkuu edelleen ja muokkaa maailmaa yhä syvemmin medioituneeksi. Median digitalisoituminen on näkynyt myös kristillisessä mediassa, ja sen seurauksena maassamme on 2000-luvulla muun muassa oma kristillinen radiokanava Radio Dei ja televisiokanava TV7. Digitalisoituminen vie kristillistä mediaa koko ajan enemmän sähköisen median suuntaan. (Lehikoinen 2006: 72–74, 135.)

Aina 1990-luvulle saakka kristillinen viikkolehdistö piti johtoasemaa suomalaisen kristillisen median kentässä. Laman jälkeen lehtien tilaajakunta on kuitenkin pienentynyt, ja tämä kehityskulku todennäköisesti jatkuu uudempien mediasukupolvien siirtyessä ahkerammin sähköisen

median ja erityisesti internetin kuluttajiksi. Suomalaisen kristillisen viikkolehdistön päätuottaja on luonnollisesti luterilainen kirkko. Kirkon sisäisillä herätysliikkeillä ja muilla pienemmillä kristillisillä yhteisöillä on usein silti omat äänenkannattajansa. Eri yhteisöjen tuottamat kristilliset lehdet ovat konseptiltaan keskenään melko samanlaisia, vaikka niiden opillisissa painotuksissa on toki eroja. Yhteistä kristillisille lehdille on keskittyminen ensisijaisesti oman yhteisön asioihin, kun taas valtavirtayhteiskunnan aihepiirien käsittely kristillisestä näkökulmasta jää usein vähemmälle. (Lehikoinen 2006: 135.) Tämä on ymmärrettävää pienten kristillisten yhteisöjen kohdalla, joilla yhteinen lehti toimii ennen kaikkea liikkeen yhtenäisyyden rakentajana, mutta samalla tämänkaltaiset lehdet tulevat harvoin tavoittaneeksi yhteisön ulkopuolisia jäseniä.

Nieminen (2003: 334) jakaa uskonnollisen joukkoviestinnän kahteen osaan: uskontoa **välittävään** ja sitä **tarkastelevaan** viestintään. Edellisessä media on sitoutunut tiettyyn uskontoon ja viestii siihen kuuluvia uskonnollisia arvo- ja muita sisältöjä tavoitteenaan välittää uskontoa eteenpäin. Jälkimmäisessä media tarkastelee uskonnollisia asioita mahdollisimman neutraalisti ja objektiivisesti sitoutumatta mihinkään uskontoon. Kristilliset yhteisöt hyödyntävät mediaa pääosin juuri informatiivisesti, tavoitteenaan välittää kristinuskon sanomaa. Mediaa ei kuitenkaan pidä nähdä vain kristillisten sisältöjen ja arvojärjestelmien välittäjänä, vaan sen merkitys kristillisille yhteisöille on syvempi. Kristillisen median ensisijainen tehtävä on yhteisön rakentaminen. Se toteutuu, kun media tuottaa yhteisöllisyyttä ja yhteisiä uskonnäkemyksiä rakentavia merkityksiä. Media on julkinen tila, joka ylläpitää niin yhteisön sisäistä koherenttisuutta kuin sen suhdetta ulkomaailmaankin. Samalla se uusintaa yhteisöä, antaa sille elinvoimaa ja pitää sen dynaamisessa liikkeessä. Lehikoisen mukaan yhteisön uusintaminen on kristillisen median kautta toteutettavista tarpeista keskeisin. Vasta toissijaisena tulevat tarpeet antaa mediassa tilaa yhteisöä haastaville erilaisille näkemyksille ja vaikuttaa ulospäin. Media on kristillisille yhteisöille merkittävä vaikuttamisen kanava yhteiskunnassa, sillä se tarjoaa pääsyn ihmisten yksityiseen tietoisuuteen. Median avulla voidaan ulottua sinnekin, minne maallistuneen yhteiskunnan uskonnolliset rakenteet eivät enää yllä. (Lehikoinen 2006: 82, 136, 142.)

Näkökulmaan mediasta yhteisöllisyyden tuottajana ja ylläpitäjänä liittyy myös ajatus kristillisestä mediasta hengellisten kokemusten tuottamisen välineenä. Hengelliset kokemukset yhdistävät yhteisön jäseniä toisiinsa vahvemmin kuin tiedon jakaminen. Esimerkkeinä tästä ovat yhteisöllisyyden kokeminen kristillisten radio- ja tv-ohjelmien kautta sekä vuorovaikutteiset hengelliset internetpalvelut, kuten rukous ja sielunhoito. Vaikka kristillinen media kohtaa ensisijaisesti yksilöitä, se tuottaa samalla virtuaalisen yhteisön, johon mediaa kuluttava yksilö voi kokea kuuluvansa. Kristillisen median painopiste onkin siirtymässä tiedon jakamisesta virtuaalisen yhteisöl-

lisyyden tuottamiseen. Vaikka ihanne on yhteyden toteutuminen kasvokkaisissa kohtaamistilanteissa, virtuaalinen yhteisöllisyys on ollut läsnä kristinuskon alkuaajoista saakka ja voimistunut median viime vuosikymmeninä tapahtuneen rakennemuutoksen myötä. (Lehikoinen 2006: 126–127.)

Kristillisen median tehtävien onnistumisen edellytyksenä on median kyky tuottaa hengellisiä merkityksiä. Askaroidessaan pyhyiden maailmassa kristillisessä mediassa syntyy hengellisiä merkityksiä rituaalinomaisella tavalla. Tämä tapahtuu pitkälti symboleilla, jotka ovat tietynlaisia sisältöjä kantavia merkkejä. Uskonnon symboleilla on pyhiä merkityksiä, ja niiden avulla tuotetaan uskonnollisia vaikutuksia. Kristillisiä kielellisiä symboleja ovat esimerkiksi synti, armo ja pelastus. Kristilliset symbolit saavat voimansa ja merkityksensä hengellisestä todellisuudesta ja ovat aina sidottuja edustamansa yhteisön arvoihin ja uskoon. Niiden käyttö on nykypäivän valtavirtamediassa marginalisoitunut, ja pyhyiden viestimisestä käydään jatkuvaa kamppailua mediapelin kentällä. Kristityt itse eivät saisi luopua symboleistaan, sillä niiden avulla pystytään parhaiten viestimään juuri kristillisistä sisällöistä. (Lehikoinen 2006: 74, 79, 151.)

Yksilökristityn kannalta kristillisen median tehtävä on tukea häntä tekemään arvojensa mukaisia elämänvalintoja yhä pirstaleisemmassa ja moniarvoisemmassa maailmassa. Median kautta yksilö pystyy määrittelemään itsensä suhteessa ympäristöönsä ja yhteisöönsä. Media auttaa yksilöä näin identiteetin – sekä yksilöllisen että yhteisöllisen – rakentamisessa. (Lehikoinen 2006: 153.) Median roolia identiteetin konstruomisessa käsitellään tarkemmin alaluvussa 5.2.2.

3.3. Korsets Seierista Ristin Voitoksi

Ristin Voitto on ”Suomen helluntaiherätyksen arvopohjalta nouseva kristillinen viikkolehti”, jota kustantaa RV-konserniin kuuluva kristillinen mediayhtiö Aikamedia (Ristin Voitto 2009). Yhtiö on Hyvä Sanoma -palvelut ry:n, helluntaiseurakuntien, muiden yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden omistuksessa. Sen tehtävänä on ”tuottaa viestintäpalveluja asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin ja tarjota kestäviä kristillisiä arvoja, elämyksiä ja sisältöä elämään” (Aikamedia 2007). Ristin Voiton levikki kasvoi 10 000 kappaleesta 16 000:een viiden paikallisen helluntaiseurakunnan kanssa alkaneen yhteistyön myötä vuonna 2009. Yhteistyösopimuksen mukaisesti seurakunnat tilasivat lehden kaikille jäsenilleen ja seurakuntien oma tiedotuslehti jaetaan Ristin Voiton mukana seurakuntalaisille. Aikamedian pyrkimyksenä on solmia lisää sopimuksia eri helluntaiseurakuntien kanssa. Tiivistynyttä lehtiyhteistyötä pidetään merkittävänä askeleena ”helluntailiikkeen yhteisöllisyyden vahvistamisessa”. (Lehtiyhteistyöllä RV:n levikki kasvuun 2009.)

Aikamedian taustayhteisö Ristin Voitto ry perustettiin 1927, jolloin alkoi myös yhtiön kristillinen kustannustoiminta. Ristin Voitto -lehden juuret ulottuvat kuitenkin jo vuoteen 1912, jolloin lehti alkoi ilmestyä Suomessa. Se tuli maahamme Euroopan helluntaiherätyksen pioneerin Thomas B. Barrattin kautta. Norjalainen Barratt perusti viime vuosisadan alkupuolella kotimaassaan hengellisen Byposten-lehden, johon hän alkoi kirjoittaa hengellisistä kokemuksistaan. Norjankielisen julkaisun nimi vaihtui Korsets Seieriksi 1908. Barrattin 1911 toteutuneen Suomenvierailun yhtenä seurauksena Korsets Seier alkoi ilmestyä Suomessa 1912 nimellä Ristin Voitto. Barratt toimi lehden päätoimittajana vuoteen 1915 asti, mistä lähtien toimitusvastuu siirtyi kokonaan lehden suomentajalle Arno Fellmanille. (Ahonen 1994: 61; Ruohomäki 2009: 454.)

Aluksi Ristin Voitto sisälsi pääasiassa Korsets Seierin hartaustekstejä suomeksi käännettynä, mutta kehittyi vähitellen 1920-luvulla järjestäytyneen suomalaisen helluntailiikkeen omaksi lehdeksi. Se hyväksyttiin helluntaiherätyksen pää-äänenkannattajaksi 1922 (RV – Ristin Voitto 2007; Ahonen 1994: 174.) Ristin Voiton sisältö koostui alkuvuosikymmeninä lähes yksinomaan herätysaarnaajien kirjoittamista julistavista hengellisistä kirjoituksista. Toisen maailmansodan jälkeen lehdessä alettiin julkaista myös uutisia. Ratkaiseva käänne tapahtui 1970-luvun lopulla, kun Valtter Luoto aloitti Ristin Voiton päätoimittajana. Hän toi lehdentekoon ammattitoimittajat, minkä myötä uutisten ja muiden asiapitoisten kirjoitusten määrä kasvoi. Lehden sisältö ja asioiden tarkastelutyyli muuttui journalistisemmaksi. Luoto pani samoihin aikoihin alulle myös mielipidepalstan, joka herätti avoimeen mielipiteenvaihtoon tottumattomissa helluntailaisissa aluksi vastustusta. Nykyään mielipidepalsta on lehden luetuin osa, jossa on tilaa erilaisille näkemyksille ja avoimelle keskustelulle. (Launonen 2010.)

Runsaan 90-vuotisen historiansa aikana Ristin Voitto on muotoutunut helluntaiherätyksen merkittävimmäksi mediaksi. Se uutisoi koko kristillisen kentän ilmiöitä ja käsittelee monipuolisesti hengelliseen elämään liittyviä aiheita. Vaikka Ristin Voitto sitoutuu helluntailais-karismaattiseen arvopohjaan, se käsittelee laajasti myös yhteiskristillisiä aiheita. Yksittäisen numeron sisältöön kuuluu pääkirjoitus, ajankohtaisia uutisia kotimaasta ja ulkomailta, kolumneja, mielipidekirjoituksia, raamatunopetuksia, artikkeleita, henkilöhaastatteluja ja ilmoituksia. Lehden lukijat osallistuvat aktiivisesti herätysliikkeitä, kristillistä elämää ja opillisia kysymyksiä ruotivaan keskusteluun vajaan aukeaman kokoisella mielipidepalstalla, joka sijaitsee yleensä lähellä lehden keskiaukeamaa. Mielipidepalstalle voi kirjoittaa periaatteessa kuka tahansa Ristin Voiton lukija, mutta kuten muissakin sanomalehdissä, mielipidekirjoitukset läpäisevät toimituksen seulan ennen kuin ne päätyvät julkaistavaksi lehdessä.

4. TUTKIMUSASETELMA

4.1. Tutkimuskysymykset

Pro gradu -työssäni selvitän, minkälaista kuvaa Ristin Voitto -lehden mielipidekirjoituksissa rakennetaan helluntailaisista ja muista kristityistä sekä mistä muista uskonnollisista ryhmistä teksteissä keskustellaan. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Mitä uskonnollisesta näkökulmasta määriteltyjä ihmisryhmiä Ristin Voiton mielipidekirjoituksissa on ja miten nämä ryhmät esitetään?
- Minkälainen on helluntailaisten kristittyjen yhteisöllinen identiteetti mielipidekirjoitusten valossa?
- Miten yhteisöllistä identiteettiä rakennetaan kielellisesti?
- Miten mielipidekirjoituksissa tehdään erottelua meihin ja muihin?

Aineistoa analysoidessa ensimmäinen tavoite on poimia tarkasteltavaksi kaikki ihmisryhmät, jotka mielipideteksteissä esitetään uskonnollisesta näkökulmasta käsin. Tarkastelen tutkimuksessani siis vain niitä ryhmiä, jotka määritellään jollain tavalla suhteessa uskontoon tai hengelliseksi miellettyihin asioihin. Näin pois karsiutuvat monet muunlaiset mielipidekirjoituksissa mainitut ryhmät, kuten maahanmuuttajat, poliitikot, turvapaikanhakijat ja vammaiset.

Analysoituani aineistossani esiintyvät uskonnollisesti määritellyt ihmisryhmät keskityn tarkastelemaan, minkälaisena helluntailaisten yhteisöllinen identiteetti näyttäytyy. Miten helluntailaiset kuvailevat omaa yhteisöään ja kristittyjä yleensä? Mitä ominaisuuksia on kristityillä, ja mitkä muut asiat määrittävät heidän identiteettiään? Olennainen osa identiteettityötä on erottautuminen muista ryhmistä, minkä vuoksi tarkastelen myös sitä, miten mielipidekirjoittajat kuvaavat muita uskonnollisia ryhmiä. Miten luonnehditaan muihin kirkkokuntiin kuuluvia kristittyjä? Entä millaisina pidetään ei-kristittyjä?

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla lähestyn identiteettiä tuottavien ilmauksien kielellistä tasoa. Tutkin, mistä kielellisistä aineksista yhteisöllistä identiteettiä rakentavat ilmaukset muodostuvat ja millä kielenpiirteillä niitä tuotetaan. Luokittelen identiteetti-ilmauksia kielellisiin kategorioihin sen perusteella, mitä yhtäläisyyksiä niissä havaitsen.

Neljännän tutkimuskysymyksen kautta pohdin sitä, miten mielipideteksteissä esiintyvät ryhmät suhteutuvat toisiinsa. Miten helluntailaisuutta määritellään suhteessa muihin uskonnollisiin ryhmiin? Miten helluntailaiset kuvaavat suhdettaan aineistossa esiintyviin muihin ryhmiin?

Onko aineistossa muita me-ryhmiä kuin helluntailaiset? Etsin vastauksia siihen, miten me-henkeä ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta tuotetaan kielen avulla ja minkälaisia erotteluja teksteissä esiintyy meidän ja muiden välillä.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää helluntailaisten käsityksiä omasta yhteisöstään ja myös sen ulkopuolisista ryhmistä. Tutkimuksen identiteettiä tarkasteleva näkökulma on sosiaalipsykologinen: sosiaalipsykologia on kiinnostunut nimenomaan ihmisten subjektiivisista näkemyksistä yhteisöstään (Liebkind 1988: 6). Kielitieteellisen otteen tutkimukseen tuo identiteetti-ilmauksien lingvistinen analyysi, niiden kielellisen rakentumisen tarkasteleminen. Analyysin toteutuksessa metodisena apunani on laadullisen tutkimuksen metodina yleisesti käytetty sisällönanalyysi. Hyödynnän joitakin sen periaatteita samoin kuin joitakin diskurssintutkimuksen käsitteitä. En kuitenkaan pitäydy tiukasti missään tietyssä metodissa tai teoriassa, vaan yhdistelen eri metodisia aineksia omaan analyysitapaani.

4.2. Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni olen kerännyt 17:sta Ristin Voiton vuonna 2007 ilmestyneestä numerosta. Ristin Voitto ilmestyy 50 kertaa vuodessa, joten otantani kattaa noin kolmanneksen yhden vuoden numeroista. Aineisto koostuu mielipidekirjoituksista, jotka on koottu numerosta 35 numeroon 51–52. Yhdessä Ristin Voiton numerossa on keskimäärin 4–6 mielipidekirjoitusta, joiden pituus ja aihepiiri vaihtelevat. Kaikissa aineistooni kuuluvissa mielipidekirjoituksissa ei ollut tutkimukseni kannalta olennaisia identiteetti-ilmauksia, joten karsin sellaiset tekstit pois. Tämän jälkeen tutkittavakseni jäi 53 mielipidekirjoitusta.

Valitsin analyysin kohteeksi juuri mielipidekirjoitukset sen vuoksi, että niissä pääsee äänen tavallinen (helluntai)kansaa. Ristin Voiton päätoimittaja Leevi Launonen kirjoittaa mielipidepalstasta seuraavasti:

Mielipidepalsta on lukijatutkimuksen mukaan monille kiinnostavinta antia lehdessä. Siksi se luetaan usein ensimmäisenä. Lukijoiden kirjoitukset avaavat samalla näköalan helluntailaiseen ajatteluun ja sielunmaisemaan. Vaikka erilaisia mielipiteitä suvaitaan RV-lehden lukijakunnassa jo huomattavasti paremmin kuin ennen, avartumisen tarvetta riittää edelleen. On tärkeää muistaa, että mielipidepalsta on perustettu avoimeksi keskusteluforumiksi. Siellä lukijat kirjoittavat omia käsityksiään ja parhaimmillaan myös perustelevat niitä. Mielipiteiden laajassa kirjossa tulee näkyviin kentän ääni – siis se, miten me yhteisössä asioista ajattelemme. (Launonen 2009.)

Launonen tähdentää, että lehden toimituksellinen linja ei näy lukijoiden mielipiteissä, vaan pääkirjoituksissa ja opetusartikkeleissa.

Ristin Voiton mielipidekirjoittajat esiintyvät palstalla omalla nimellään. Toisinaan nimen yhteydessä on myös muuta lisäinformaatiota, kuten titteli tai paikkakunta (esim. *lähetystyöntekijä, Thaimaa*). Vaikka kirjoittajien joukko jää lukijalle melko epämääräiseksi ja tuntemattomaksi, se on oletettavasti varsin heterogeeninen. Kirjoittajien ikäjakauma on laaja, samoin koulutustasulta. Teksteistä käy ilmi, että osalla on takana teologisia opintoja. Valtaosa kirjoittajista on helluntailaisia, mutta joukossa saattaa olla myös muihin kristillisiin seurakuntiin kuuluvia mielipiteenilmaisijoita.

Poimin mielipidekirjoituksista uskonnollisesti määritellyille ryhmille yhteisöllistä identiteettiä tuottavia ilmauksia. Mukana tutkimuksessani ovat kaikki uskonnollisesta näkökulmasta käsin määritellyt ryhmät, jotka mainitaan useammassa kuin yhdessä mielipidekirjoituksessa. Ryhmät, joista puhutaan vain yksittäisessä mielipidekirjoituksessa (esimerkiksi *uskovat nuoret, sielunhoitajat ja me lapsena kastetut*), olen jättänyt pois sen vuoksi, ettei niiden tarkastelu ole tutkimukseni kannalta mielekäästä. Yksittäisinä esiintyminä ne kertovat yhden ihmisen näkemyksen jostakin ryhmästä, kun taas tutkimukseni tarkoitus on selvittää kollektiivisia käsityksiä. Jos aineisto olisi laajempi, jotkin nyt aineiston ulkopuolelle rajautuvista ryhmistä pääsisivät kenties mukaan tutkimukseen, koska esiintymiä olisi runsaammin. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on kuitenkin verraten suppea.

Koska ilmauksia on aineistossani runsaasti, niitä on rajattava myös muuten kuin uskonnollisen näkökulman avulla. Ajallisesti rajaan aineistoni koskemaan vain nykyajan uskonnollisia ryhmiä. On tyypillistä, että hengellisiä aiheita käsittelevissä teksteissä nojaututaan Raamattuun ja esitetään Raamatun mallin mukaisia ohjeita sovellettavaksi nykypäivään. Näin ollen esikuviksi tämän päivän kristityille nostetaan raamatun aikaisia ihmisryhmiä, kuten apostolit, opetuslapset ja alkuseurakunta. Jätän tässä tutkimuksessa kuitenkin edellä mainitut ja vastaavan kaltaiset ryhmät identiteetti-ilmauksineen huomiotta, jolleivät ne liity kiinteästi nykypäivän ihmisryhmiin (esim. *Olisikohan jo aika palata toiminnassamme alkukristillisen seurakunnan linjoille?*).

Tutkimuksen ulkopuolelle rajaan ilmaukset, jotka esiintyvät kirjoittajien käyttämissä suorissa lainauksissa. Tämä on perusteltua siksi, että tutkimukseni keskittyy nimenomaan mielipidekirjoittajien omaan ääneen. Kirjoittajat lainaavat esimerkiksi Ristin Voiton aiemmassa numerossa olleita opetusartikkeleita, kolumneja tai mielipidekirjoituksia. Joitain lehden ulkopuolisiakin lainauksia esiintyy, esimerkiksi internetlähdettä lainaava sitaatti esittää Nokian entisen kirkkoherran Markku Koiviston sanoja.

Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät lisäksi ilmaukset, jotka liittyvät selkeästi kirjoittajan yksilölliseen identiteettiin (esim. *Olen entinen ja nykyinen evankelista, jonka työmuodot vaihtuvat, mutta tehtävä säilyy*). Tällaisia ilmauksia esiintyy enimmäkseen niissä mielipideteksteissä, jotka pohjautuvat vahvasti kirjoittajan henkilökohtaiseen kokemukseen. Olen karsinut useat tämän-tyyppiset tekstit kokonaan pois aineistostani, sillä niissä ei yleensä esiinny kollektiivisia ryhmiä eikä näin ollen niihin liittyviä identiteetti-ilmauksiakaan.

Merkille pantava seikka aineistossa on, että yksikkömuodossa oleva ilmaus ei välttämättä viittaa henkilökohtaiseen kokemukseen (esimerkiksi *Uskova tietää, mihin turvata*). Mielipidekirjoituksissa yksikkömuotoa käytetään myös puhuttaessa kollektiivisista ryhmistä. Tällöin yksilö, johon yksikkömuotoinen ilmaus viittaa, on ryhmänsä edustaja. Asiayhteys kertoo kulloinkin, onko kyseessä kirjoittajan oma henkilökohtainen identiteetti vai tiettyyn ihmisryhmään liittyvä yhteisöllinen identiteetti.

4.3. Aiemmat tutkimukset

Identiteettiaiheisten tutkimusten laaja kirjo kertoo sekä identiteettitutkimuksen tärkeydestä että sen moninaisuudesta. Identiteetistä ollaan kiinnostuneita usealla eri tieteenalalla, ja sitä voidaankin lähestyä monesta eri näkökulmasta. Identiteetin kollektiivista puolta koskeva tutkimus keskittyy ihmisten kokemukseen eri kollektiivien eli yhteisöjen jäsenenä. Tällöin tarkastellaan esimerkiksi kansallista, etnistä, alueellista, uskonnollista tai sukupuoli-identiteettiä.

Kielenkäyttö on tärkeä identiteetin rakentamisen ja ilmaisemisen väline, minkä vuoksi kieli on usein tarkastelun kohteena identiteettiä koskevissa tutkimuksissa. Identiteetin kielelliseen puoleen on keskittynyt suomen kielen pro gradu -tutkimuksessaan muun muassa Tiina Kasi (2007), joka on tarkastellut eteläpohjalaisten nuorten käyttämiä epävirallisia paikannimiä ryhmäidentiteetin näkökulmasta. Riikka Kärnä (2008) taas on selvittänyt niin ikään suomen kielen pro gradu -tutkielmassaan, miten yhteenkuuluvuutta rakennetaan *Partio*- ja *Dynamite*-lehdissä kielen keinoin. *Dynamite* on kristillinen nuortenlehti, joka on ollut myös Henna Jousmäen (2006) aineistona. Hän on käsitellyt englannin kielen käyttöä kristittyjen nuorten identiteettien rakentamisessa englannin kielen pro gradu -työssään.

Yhteisöllistä identiteettiä uskonnollisessa viitekehyksessä on tutkinut muun muassa Heli Itkonen (2005). Hänen puheviestinnän pro gradu -tutkielmansa käsitteli Jyväskylässä toimivan, evankelisluterilaisen Kohtaamispaikka-jumalanpalvelusyhteisön yhteisöllisen identiteetin rakentamista. Helluntailiikkeen piirissä identiteettiä koskevaa tutkimusta on tehty vain vähän. Walesin

yliopistoon tehdyissä pro gradu -töissä Samuel Tedder on tutkinut helluntaipastorin identiteettiä Pyhän Hengen kasteen opettajana ja Anna Lehmuskoski on tarkastellut helluntaiseurakuntaan kuuluvien nuorten käsityksiä helluntailaisesta identiteetistään, mutta laajemmin helluntailaisten yhteisöllistä identiteettiä ei ole tutkittu. Tutkimuksia, joissa aineisto on kerätty Ristin Voitto -lehdestä, on sen sijaan useampia. Mika Kautto on vertaillut Ristin Voiton pääkirjoitusten sisältöä eri vuosina, Sirpa Viitanen on tutkinut helluntailaisen uskonnollisuuden ilmenemistä lehden artikkeleissa ja Eija Kurki on väitellyt sosiologian oppiaineessa naisten kuvasta ja asemasta helluntailiikkeessä. Kurjen aineisto koostui pääosin Ristin Voiton mielipidekirjoituksista, mutta joukossa oli myös joitakin opetusartikkeleita. Outi Kättö työstää parhaillaan suomen kielen väitöskirjaa, jonka aineisto on kerätty niin ikään Ristin Voitto -lehdestä. Kättö tutkii subtekstejä ja niiden funktioita uskonnollisessa uutiskielessä. Tekeillä on myös varhaiskasvatuksen pro gradu -työ, jossa Noora Porkola tutkii helluntailaista lapsikuvaa Ristin Voiton teksteissä ja kuvissa.

5. TUTKIMUKSEN TEORIATAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

5.1. Kieli kulttuurisena merkitysjärjestelmänä

5.1.1. Kielelliset merkit ja representaatio merkitysten välittäjinä

Ihminen elää erilaisten merkkien ympäröimässä maailmassa, ja niiden tuottaminen ja tulkitseminen on osa jokaisen arkipäivää. Merkkien avulla ihminen jäsentää ympäröivää todellisuutta. Merkit ovat osa laajempaa merkitysjärjestelmää, ja ne tuottavat mielekkään tulkinnan tiettyä kulttuurista taustaa vasten. Merkitykset ovat näin ollen sidoksissa kulttuuriin. Merkitykset ovat aina myös osa kulttuuria, sillä ne ja erilaiset kulttuuriset arvot todentuvat instituutioissa, sosiaalisissa suhteissa, uskomuksissa, vakiintuneissa tavoissa ja materiaalisessa maailmassa – kulttuurin ilmenemismuodoissa. Kulttuuri pitää sisällään erilaisia merkityskarttoja, joiden avulla yhteisön jäsenet hahmottavat ja käsittävät maailmaa. (M. Lehtonen 2000: 14–18.) Stuart Hall (2003: 85) jatkaa edellä esitettyä ajatusta toteamalla, että ”yhteinen merkityskartta antaa meille tunteen kuulumisesta johonkin kulttuuriin, se luo yhdistävän siteen, tunteen yhteisestä identiteetistä ja kuulumisesta yhteisöön”. Kulttuuri on eräs keskeisimmistä tavoista, jolla ihminen muodostaa, ylläpitää ja muuttaa identiteettiään. Identiteetin muotoutumisen ja kehittymisen kannalta kulttuuriset merkityssystemit ovat näin ollen välttämättömiä.

Yksi tärkeimmistä kulttuurisista merkitysjärjestelmistä on kieli, joka on Mikko Lehtosen (2000: 11) mukaan ”maailmassa olemista, todellisuuden jäsentämistä ja identiteettien tuottamista”. Kieli voidaan nähdä kulttuurisena ja yhteisöllisenä toimintatapana, jolle on ominaista vuorovaikutuksellisuus: kielen avulla ihminen muodostaa merkityksiä ja kommunikoi niitä toisille. Saman merkitysjärjestelmän jakavat ihmiset muodostavat tulkintayhteisön. Esimerkiksi suomea äidinkielenään puhuvat tulkitsevat kielen avulla merkityksellistettyjä ilmiöitä samasta kulttuurisesta tulkintakehyksestä käsin. Tästä ei kuitenkaan seuraa, että jokainen kyseisen kulttuurin edustaja tulkitseisi ympäristöään tismalleen samoin kuin muut yhteisönsä jäsenet, vaan merkitykset ovat yhteisesti jaettuina vain osittain. Vaikka ymmärrämme, mitä suomenkielinen ystävämme sanoo, emme tavoita kaikkea siitä, mitä hän lausumallaan tarkoittaa. (Onikki 2002: 79; Hall 2003: 87, 89; Väliaverron 1998: 18.)

Kieli ei ole kuitenkaan pelkkä viestinnän ja itseilmaisun väline, vaan välitön osa ihmisenä olemista ja osa ihmisten välistä eli intersubjektiivista tietoisuutta. Todellisuudessa on myös ei-

kielellinen ulottuvuutensa, mutta juuri kielen avulla asiat merkityksellistetään ja luokitellaan mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Luokittelu perustuu erontekoihin, jotka tapahtuvat tiettyjen ominaisuuksien mukaan. Esimerkiksi taivaalta satavaa kylmää ja valkoista ainetta, jäätynyttä vettä, kutsutaan kielikonventiomme mukaan *lumeksi*, joka saa merkityksensä sillä perusteella, että se eroaa muun muassa *sateesta* ja *rakeista*. Kielen luomat luokittelut ovat jatkuvan neuvottelun ja muutoksen alaisina, ja kieli ja sen merkitykset muuttuvat ajan kuluessa, esimerkiksi sana *lehtimies* on joutunut väistymään *toimittajan* tieltä. (M. Lehtonen 2000: 30; Hall 2003: 88; Onikki 2002: 84–85.) Kieli on näin dynaaminen eikä staattinen järjestelmä.

Merkityksen muodostumisesta kielessä on esitetty erilaisia malleja, joista kielitieteen piirissä tunnetuimpia on sveitsinranskalaisen semiootikon Ferdinand de Saussuren (1857–1913) näkemys. Hänen mukaansa kieli ei heijasta kielen ulkopuolista todellisuutta ja sen merkityksiä, vaan merkitykset syntyvät niistä eroista, joita kielen avulla tehdään todellisuuteen (M. Lehtonen 2000: 61, 67). Saussuren teorian mukaan merkki koostuu fyysisestä merkistä, esimerkiksi sanasta, ja merkin kohteena olevasta aineettomasta käsitteestä. Merkin konkreettista puolta Saussure nimittää merkitsijäksi (*signifier*) ja merkin tarkoitetta merkityksi (*signified*). Esimerkiksi sana *pöytä* paperille painettuna kirjainjonona tai ääneen lausuttuina foneemeina on merkitsijä, joka viittaa aineettomaan pöydän käsitteeseen, merkittyyn. Kyseinen käsite kattaa lukemattoman joukon todellisuuden esineitä, jotka ovat kansilevyn ja sitä kannattelevien pöydänjalkojen sekä käyttötarkoituksensa vuoksi tunnistettavissa pöydiksi. Tapahtumaa, jossa ihminen tulkitsee fyysisen pöydän ja pöydän käsitteen välistä suhdetta, kutsutaan merkityksellistämiseksi, ja se on ihmiselle luontainen tapa hahmottaa maailmaa. Merkityksellistämisen prosessi on aina sidoksissa kulttuuriin, eikä näin ollen universaaleja merkityksiä ole olemassa. (Fiske 1992: 66–67.)

Saussuren teorian mukaan yksittäisillä merkeillä ei ole sellaisinaan omia merkityksiä, vaan niiden merkitys muodostuu suhteessa toisiin merkkeihin. **Paradigma** tarkoittaa merkkien joukkoa, josta viestijä valitsee käyttöönsä merkin kerrallaan. Kielijärjestelmässä kirjaimet ja sanasto ovat esimerkkejä paradigmasta, ja sanaston sisällä on omia kieliopillisia paradigmojaan, kuten sanaluokat ja sijapäätteet. **Syntagma** taas on valituista merkeistä koostuva yhdistelmä, esimerkiksi peräkkäin asetetuista kirjaimista muodostuva sana tai peräkkäisistä sanoista muodostuva virke. Viestin laatimisessa tapahtuu siis valintaa (paradigmasta) ja yhdistelyä (syntagmaksi). (M. Lehtonen 2000: 67; Fiske 1992: 81.)

Ei ole yhdentekevää, miten kielenkäyttäjä tekee kielellisiä valintojaan ja yhdistelee näitä valintoja laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Fisksen (1992: 82) sanoin ”siellä, missä on valintaa, on

merkitystä, ja valitun merkitys riippuu valitsematta jätetyn merkityksestä”. Valitsemiseen liittyy **representaation** käsite, joka tarkoittaa viestinnässä jonkin asian tai ajatuksen esittämistä merkkien ja symbolien, tavallisimmin sanojen, avulla. Esitettävä asia tehdään ikään kuin läsnä olevaksi uudelleen, johon representaation *re*-etuliite viittaa. Lyhyesti määriteltynä representoiminen on ”jonkin esittämistä jonkinlaiseksi”. (Väliaverron 1998: 19; M. Lehtonen 2000: 45).

Toinen representaation merkitys on edustaminen. Kielenkäyttäjän valitsevat sanat edustavat niitä käsitteitä, joihin sanat viittaavat. Valitseminen on näin läsnä jälleen: paradigmasta valitut sanat saavat tehtäväkseen edustaa todellisuutta kommunikaatiossamme. Valintojen taustalla ovat kulttuurisidonnaiset käsitykset siitä, mitkä sanat voivat olla tiettyjen käsitteiden merkkeinä. Käsitteet eivät ole osa materiaalista todellisuutta, joten representoinnin kohteena on usein jo olemassa oleva representaatio, joka vain esitetään uudella tavalla. Jotta representaation välittämä merkitys ymmärretään, tarvitaan jatkuvaa vuorovaikutusta: kun sanoman vastaanottajan muistissa on tarpeeksi representaatiota muistuttavia samankaltaisia muistijälkiä, syntyy kokemus ymmärryksestä – yhteisen merkityksen jakamisesta. (Väliaverron 1998: 19; M. Lehtonen 2000: 46; Onikki 2002: 79.)

Representaatio rakennetaan valitsemalla kuvaukseen jotkin seikat ja jättämällä toiset kertomatta: tietyn representaatiotavan valitseminen merkitsee muiden mahdollisten representaatiotavojen hylkäämistä. Valinta kohdistuu myös priorisoimiseen: siihen, mitkä seikat tuodaan esille ensisijaisina ja mitkä toissijaisina. Näin representoimisesta, asian uudelleen tai toisin esittämisestä, seuraa, että esitettävä asia kuvataan aina jostain tietystä näkökulmasta käsin. Kieli ei jäljennä todellisuutta läpinäkyvästi, vaan sisältää aina eri tavalla latautuneita merkityksiä, vaikka merkityksellistämisen prosessi ei olisikaan enää tekstin lukijan ulottuvilla. Täysin objektiivista kielenkäyttöä ei siis ole mahdollista saavuttaa, vaikka esimerkiksi sanomalehdet siihen pyrkivätkin. (Hall 1997: 13; M. Lehtonen 2000: 46.)

Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena on uskonnollisen ryhmän yhteisöllinen identiteetti. Jotta tätä identiteettiä voi tutkia, täytyy ensin selvittää, minkälaisena oma ryhmä – ja toisaalta myös sen ulkopuoliset ryhmät – esitetään, toisin sanoen minkälaisia representaatioita ryhmästä ja sen jäsenistä rakennetaan. Hallin (2002) mukaan identiteetit muodostuvat representoimisen sisällä: representaatiot ovat ikään kuin identiteettien rakennusaineiksi, joita ilman identiteetit eivät voi muodostua eikä niitä voi havaita. Ratkaisevaa on, miten ryhmä esittää eli representoi itseään ja mitkä kaikki seikat vaikuttavat tähän esittämisen tapaan. (Hall 2002: 223, 250.) Tässä tutkimuksessa ajattelen, että helluntailaisten muodostaman ryhmän yhteisöllinen identiteetti syn-

tyy useamman siitä esitetyn representaation summana. Minkälaisena tuo summa näyttäytyy, on lopulta omaa tulkintaani – representaatiota siis sekini. Oma asemiani tutkijana on samalla kertaa sekä mielenkiintoinen että haastava, sillä kuulun itse siihen ryhmään, jonka yhteisöllistä identiteettiä tarkastelen. Toisaalta oma helluntailaisuuteni auttaa tutkimusaineiston ymmärtämisessä, sillä helluntailaisen uskonnollisen kulttuurin kasvattina osaan esimerkiksi yhteisölle ominaisen kielenkäytön. Toisaalta saatan olla jossain määrin sokea joillekin helluntailaisille ilmiöille, jotka ovat minulle itsestäänselvyyksiä, mutta eivät kyseisen ryhmän ulkopuolisille. Haastavaa onkin löytää positio, jossa suhtautumiseni aineistosta nouseviin ilmiöihin olisi mahdollisimman neutraali, mutta havaitsisin samalla pienimmätkin identiteetin kannalta merkitykselliset seikat.

5.1.2. Konteksti ja diskurssi merkityksen muodostumisessa ja tulkinnassa

Merkitykset eivät koskaan synny tyhjiössä, vaan aina tietyssä ympäristössä ja tilanteessa. Tätä kieltä ympäröivää ulkoista todellisuutta kutsutaan **kontekstiksi**. Merkitys määrittyy aina suhteessa kontekstiin, ja myös merkityksen tulkinta tapahtuu sitä vasten. (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 29.) Konteksti on diskurssintutkimuksen² keskeinen käsite, jota käytetään apuna kielenkäyttöä analysoidessa. Sillä on monta kerrostumaa ja merkitystä: kontekstilla voidaan viitata sanojen lauseyhteyteen, lausumien järjestymiseen vuorovaikutuksessa tai siihen kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen ympäristöön, jossa vuorovaikutus tapahtuu (Jokinen ym. 1993: 30–32). Laaja-alaisimmillaan kontekstilla tarkoitetaan ”kaikkia niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat merkityksen muodostumiseen sekä mahdollistavat ja rajaavat sen käyttämistä ja tulkitsemista” (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 30).

Kontekstin eri kerrostumat ovat läsnä yhtä aikaa, mutta tutkija voi valita, mihin niistä keskittyy. Lausetason analyysissä tarkastellaan esimerkiksi sanojen merkityksiä suhteessa niiden esiintymisyhteyteen, toisin sanoen viereisiin sanoihin ja lausumiin. Kun otetaan huomioon tilannekonteksti eli se sosiaalinen tapahtuma, jossa kieltä käytetään, saa kielen käyttö uudenlaisia merkityksiä ja tulkintoja. Tilannekonteksti voi olla esimerkiksi puhelinkeskustelu äidin kanssa tai käynti lääkärin vastaanotolla. Tutkijaa kiinnostavat tällöin muun muassa seuraavat kysymykset: Minkälaisia ehtoja, rajoituksia ja mahdollisuuksia tilanne asettaa vuorovaikutukselle? Minkälaista toimijuutta siinä rakennetaan ja miten kieltä käytetään? Sosiokulttuurista kontekstia analysoidessa tutkija kiinnittää huomiota niihin institutionaalisiin ja sosiaalisiin käytänteihin, joista toimin-

² Diskurssintutkimus on tieteen ala, joka tarkastelee kieltä sosiaalisena toimintana ja tutkii kielen käyttöä osana erilaisia sosiaalisia ja yhteiskunnallisia käytäntöjä (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 28).

ta ympäristö koostuu. Sosiokulttuurinen konteksti on kontekstien kerrostumien uloin ja laaja-alaisin ulottuvuus, ja sen analysoimisessa tarvitaan usein yhteiskunnallista ja kulttuurista tietämystä. (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 31–32, 36.)

Konteksti on tärkeä käsite tutkimuksessani siksi, että sen tarjoaman tiedon varassa teen erilaisia johtopäätöksiä ja tulkintoja analyysin eri vaiheissa: päättelen esimerkiksi, keitä kirjoittajat sisällyttävät omaan sisäryhmäänsä, joista puhutaan ”meinä”. Tämän tutkimuksen sosiokulttuurinen – tai sosiaalinen, kuten sitä kolmannessa pääluvussa nimitin – konteksti on helluntailiike. Mikrotason kontekstin yksittäisille identiteetti-ilmauksille muodostavat ne lausumat, joissa ilmaukset esiintyvät, ja edelleen ne mielipidekirjoitukset, joiden osia ilmaukset ovat. Mielipidekirjoitukset taas järjestyvät toisiinsa reagoivien tekstien verkostoksi, jossa erilaiset diskurssit polveilevat muodostaen tilan identiteettimäärittelyjen syntymiselle.

Diskurssin käsite voidaan määritellä asiayhteyden ja tieteenalan mukaan usealla eri tavalla. Yleistäen voidaan todeta, että sillä viitataan lausetta laajempiin kielenkäytön kokonaisuuksiin kontekstissaan. Diskursseja tutkivan diskurssintutkimuksen lähtökohtana on ajatus kielenkäytöstä sosiaalisena toimintana, jolloin tutkimuksen kohteena on todellisten ihmisten todellinen kielenkäyttö aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Diskurssin käsitteellä voidaan tarkoittaa myös tilanne- tai alakohtaista vakiintunutta puhetapaa, esimerkiksi tieteellinen diskurssi on tieteen tekemisessä vallalla oleva tapa käyttää kieltä. (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 24–25.)

Aiemmin oli puhetta kielen kyvystä representoida eli esittää maailmaa ja sen tapahtumia jostain tietyistä näkökulmasta käsin. Myös diskursseilla on samankaltaista voimaa: diskursseissa tapahtuu diskursiivista merkityksenantoa, joka vaikuttaa siihen, minkälaisena maailma meille näyttäytyy. Diskurssit muun muassa nimeävät, rajaavat, nostavat esiin ja jättävät syrjään maailman tapahtumia ja ihmisiä tuottamalla tietynlaisia representaatioita. Representationaalisen voiman ohella diskursseilla on vaikutusvaltaa myös identiteetteihin: niissä rakentuvat käsitykset itsestämme, muista ihmisistä ja ihmisten välisistä suhteista. Identiteettejä ei pelkästään rakenneta diskursseissa, vaan niitä muutetaan, haastetaan ja niistä neuvotellaan. Diskurssit ovat merkityksellisiä niin yksilö- kuin yhteisöllisenkin identiteetin syntymisessä. (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 52, 56, 63–64.)

Vaikka en tässä tutkimuksessa keskitykään etsimään ja nimeämään mielipidekirjoituksissa esiintyviä diskursseja, ovat ne silti läsnä, ja minun on tutkijana hyvä olla niistä tietoinen. Diskurssit ovat niitä ”sulatusuuneja”, joissa helluntailaisten yhteisöllinen identiteetti saa muotonsa ja

joissa siitä neuvotellaan. Esimerkiksi kristillisyydessä vakiintunutta tapaa puhua kristitystä Jumalan palvelijana voidaan pitää palvelijadiskurssina, joka tuottaa tietynlaista identiteettiä.

5.2. Yhteisö ja identiteetti

Suomen kielen perussanakirjan mukaan **yhteisö** on ”elämänmuodon, taloudellisten tai aatteellisten päämäärien tms. perusteella kokonaisuuden muodostava ihmisryhmä tai yhteenliittymä” (PS v.s. *yhteisö*). Yhteisö muodostuu, kun yhteisön jäsenillä on jotain yhteistä keskenään – seikka, joka näkyy jo sanan *yhteisö* ilmiästä. Yhdistävä tekijä voi olla kansallisuus, alue, sukupuoli, rotu, ideologia, jokin harrastus tai vaikka mieltymys samaan virvoitusjuomaan. Yhteisön jäsenet tunnistavat toisensa yhteisen koodin perusteella, joka voi olla esimerkiksi ihonväri tai sukupuoli. Myös kieli toimii vahvana yhteisenä koodina. (Virtapohja 1997: 141.)

Yhteisön jäseniä toisiinsa liittävä **yhteisyys** voi ilmetä toiminnallisena tai symbolisena. Toiminnallisessa yhteisössä jäsenten ryhmäidentiteetti syntyy yhteisen toiminnan kautta. Symbolisessa yhteisössä, jollaisia ovat esimerkiksi uskonnolliset yhteisöt, yhteisyyttä luovat jaetut uskomukset, tunteet ja kokemukset. Kaikissa yhteisöissä yhteisyyden tunne syntyy ja pysyy yllä **vuorovaikutuksen** kautta, joka on yhteisön toiminnan – ja ylipäätään inhimillisen elämän – keskeisimpiä muotoja. Yhteisöjen rakentumisessa tärkeää on myös toisten yhteyteen **kuuluminen**, joka on yksi ihmisen luontaisimpia tarpeita (H. Lehtonen 1990: 24–27; Hautamäki ym. 2005: 8, 10.) Kulttuurintutkija Stuart Hallin mukaan joukkoon kuuluminen rakentuu sekä ”diskursiivisesti eli siinä, kuinka me ja muut esitetään” että ”sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, eli tilanteissa, joihin sisältyy toimia ja tekoja, joilla kuulumista osoitetaan” (Hall 2003: 13). Hall kirjoittaa kuulumisesta seuraavasti:

Pidämme kulttuuriamme kotinamme – paikkana johon luonnostaan kuulumme, josta olemme kotoisin, joka leimaa identiteettiämme ja johon olemme sidoksissa perityin, velvoittavin ja väistämättömin sitein yhtä voimakkaasti kuin perheeseemme. Kuuluminen saman kulttuurisen identiteetin jakavien ihmisten joukkoon saa meidät tuntemaan olomme kotoiseksi. Kulttuurit antavat meille voimakkaan tunteen yhteenkuuluvuudesta, turvallisuudesta ja tuttuudesta. (Hall 2003: 94.)

Hall puhuu katkelmassa kulttuurista yhteisöllisenä paikkana, yhteisönä, ja vertaa sitä perheeseen. Vaikka kyseinen teksti on ote kulttuurintutkimusta käsittelevästä teoksesta, sen sisällön voidaan ajatella koskevan yhteisöä kuin yhteisöä. Jokaisella yhteisöllä, koostaan riippumatta, on

oma kulttuurinsa, joka pitää sisällään muun muassa kollektiivisia arvoja, uskomuksia ja tapoja – yhteisiä merkityksiä. Vertaus perheeseen on helppo ymmärtää, sillä jokainen meistä kuuluu jonkinlaiseen perheeseen. Yhteisö voidaan kokea ”toisena perheenä”, johon liitetään sellaisia attribuutteja kuin tuttuus, turvallisuus ja kotoisuus. Yhteisön on perinteisesti ajateltu olevan paikallinen ryhmä, jonka jäsenet tuntevat toisensa ja jakavat samanlaisen arvomaailman. Tällaisia yhteisöjä on toki edelleen, mutta uudempi yhteiskuntatutkimus on osoittanut yhteisön luonteen ja muodostumisperusteiden muuttuneen. Yhteisöt rakentuvat yhä useammin yhteisten merkitysten ja identiteettien etsimisen eivätkä välttämättä kasvokkaisten kohtaamisten varaan. Internetin myötä on kehittynyt suuri joukko virtuaalisia verkkoyhteisöjä, joissa yhteisön jäsenet eivät tunne toisiaan henkilökohtaisesti, mutta jakavat samoja kiinnostuksen kohteita. Modernien yhteisöjen toimintaa leimaa avoin, jatkuvan kommunikaation prosessi, jonka kautta yhteisöön kuulumisen toteutuu. (Hautamäki ym. 2005: 8–10.)

Yhteisön jäsenyyteen liittyy myös olennaisena osana tietoisuus siitä, että kaikki eivät kuulu samaan yhteisöön. Ulkopuolelle jää suuri määrä ihmisiä, jotka eivät täytä yhteisöön kuulumisen kriteereitä. Tällä eronteolla vahvistetaan oman yhteisön identiteettiä ja vedetään rajoja ”meidän” ja ”muiden” välille. Näin yhteisön jäsenten tietoisuus itsestä ja toisista sekä näiden välisistä suhteista hahmottuu yhteisön jäsenille selvemmin. (Jauhiainen–Eskola 1994: 15.) Sosiaalipsykologiassa puhutaan **sosiaalisesta kategorisaatiosta**, jolla tarkoitetaan sitä, että yksilöllä on taipumus luokitella ihmisiä erilaisiin ryhmiin yhtäläisyyksien ja erojen perusteella (Tajfel 1981: 254–255). Tämän jaottelun seurauksena syntyvät **sisäryhmä** (ingroup) ja **ulkoryhmä** (outgroup). Edellinen viittaa ryhmään, johon yksilö samastuu ja kokee kuuluvansa. Jälkimmäinen taas tarkoittaa ryhmää, johon yksilö ei kuulu ja josta hän haluaa erottautua. (Turner 1987: 1–2.)

Tässä pääluvussa on tullut esille, että ihminen pyrkii jäsentämään todellisuuden ilmiöitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi kulttuuristen merkitysjärjestelmien, kuten kielen, avulla. Yhteistä merkitysjärjestelmää voidaan pitää ratkaisevana yhteisöjen muodostumiselle ja ylläpitämiselle, sillä juuri se luo yhteisön jäsenille mahdollisuuden jaettujen merkitysten kokemiseen. Kieli ei ole ainoa kulttuurinen merkitysjärjestelmä, vaikkakin yksi tärkeimmistä ja helpoiten tunnistettavista. Hall (2003: 90) mainitsee merkittävänä yhteisten merkitysten kantajana uskonnon, jolla on kautta aikojen ollut keskeinen asema ihmisten yhdistäjänä ja toisaalta myös erottajana. Vaikka uskontoon liittyvät pyhät merkitykset ja sisällöt välittyvät uskonnollisten rituaalien ja symboliikan kautta ilman kieltäkin, niiden merkitykset on kuitenkin ensin opittu kielen avulla. Kieli on siis ratkaisevassa asemassa uskonnollisissa yhteisöissä. T. Lehtosen mukaan (2005: 61) jopa uskonto-

jen tulevaisuus riippuu siitä, miten yhteisö käyttää uskonnollista kieltä ja onnistuu välittämään sen eteenpäin tuleville sukupolville.

Tämän tutkimuksen kohteena olevissa mielipideteksteissä representoidaan erilaisia ryhmiä ja rakennetaan yhteisöllistä identiteettiä. Oletettavasti valtaosa mielipidetekstien kirjoittajista kuuluu samaan uskonnolliseen yhteisöön, helluntailiikkeeseen, joka muodostaa tämän tutkimuksen sisäryhmän. Kirjoittajia yhdistävät suhteet hengellisiin asioihin ja helluntaikulttuuri. Yhdistävä tekijä on lisäksi helluntailainen kielenkäyttö, ”kaanaankieli”, jota tosin jotkut mielipidekirjoittajat käyttävät vähemmän kuin toiset. Mielipidekirjoittajat muodostavat väljän puheyhteisön, jossa he eivät ole paikallisesti tekemisissä keskenään, vaan kommunikoivat median välityksellä. Jotkut kirjoittajista saattavat kuitenkin tuntea toisensa myös henkilökohtaisesti, sillä helluntaipiirit ovat verraten pienet. Ristin Voittoon kirjoitetaan omalla nimellä, joten kirjoittajien henkilöllisyys tulee lukijoiden tietoon. Tämän tutkimuksen piirissä ovat lisäksi ne ryhmät, joita mielipideteksteissä representoidaan. Rajaukseni mukaan yhteistä niille on, että ne esitetään suhteessa uskontoon tai hengellisiin asioihin. Oman ryhmänsä muodostaa vielä Ristin Voiton lukijakunta, joka on sikäli merkityksellinen yhteisö, että se vastaanottaa ja tulkitsee mielipidetekstien viestimät merkitykset.

5.2.1. Yhteisöllinen identiteetti

Identiteetti on kaikille tuttu sana, mutta sen merkityksen määrittäminen on haastavaa. Tämä johtuu osaltaan siitä, että identiteetti on moniulotteinen ja monitieteinen käsite: sitä käytetään ja tutkitaan muun muassa psykologiassa, sosiaalipsykologiassa, sosiologiassa, filosofiassa, yhteiskuntatieteissä ja kulttuurintutkimuksessa, ja sen merkitysvivahteet vaihtelevat tieteenalan mukaan. Identiteetti saa edelleen lisää merkityksiä ihmisten arkipuheessa, jossa käsitteen käyttö on suosittua. (Kaunismaa 1997: 39; Kivikuru 2000: 17.)

Identiteetin etymologiset juuret ovat latinan kielen sanassa *identitas* 'samuus'. Se taas on peräisin vanhasta indoeurooppalaisesta sanasta *id-em*, jonka merkitys 'juuri se' avaa käsitteen merkitystä: identiteetti on juuri sitä, mikä on meille ominaista, ominta itseämme. Mustosen (2001) mukaan identiteetti pitää sisällään ”käsityksiä, mielikuvia, asenteita ja tunteita”, joita ihmisellä on itsestään. Eri tieteenalojen tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että identiteetti ei ole staattinen rakennelma, vaan jatkuvassa muutoksessa oleva, prosessimaisesti muodostuva ja dynaaminen minuuden osa. Identiteettityötä tehdään läpi koko elämän. (Kivistö 1997: 79; Mustonen 2001: 119–120; Kivikuru 2000: 17; Hall 2002: 39.)

Identiteetti on sosiaalinen ilmiö: se määrittyy suhteessa toisiin ja rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tässä vaiheessa on syytä tehdä ero yksilön henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteetin välillä. Ihmisen käsitys siitä, kuka ja millainen persoona hän on yksilönä, on identiteetin persoonallinen puoli, jota psykologia on keskittänyt tutkimaan. Identiteetin kollektiivisella puolella taas viitataan ryhmäjäsennyksiin perustuvaan sosiaaliseen identiteettiin, jonka tutkiminen on puolestaan enemmän sosiologian alaa. (Mustonen 2001: 120, 122.) Henkilökohtaisen identiteetin vaikutuksesta tunnemme itsemme yksilöinä ainutlaatuisiksi, sosiaalisen identiteetin kautta taas tunnemme kuuluvamme yhteen toisten ihmisten kanssa. Jokainen meistä kuuluu useisiin ryhmiin samanaikaisesti: olen esimerkiksi suomalainen nuori nainen, asun Keski-Suomessa, opiskelen yliopistossa ja kuulun helluntaiseurakuntaan. Sosiaalisen identiteetin muotoutumiseen vaikuttavat kaikki ne ryhmät, joiden jäseniä olemme. (Liebkind 1998: 106.)

Identiteettiä käsittelevää kirjallisuutta lukiessa vastaan tulee sosiaalisen identiteetin lisäksi muun muassa seuraavia käsitteitä: ryhmäidentiteetti, kollektiivinen identiteetti, yhteisöidentiteetti, yhteisöllinen identiteetti ja kulttuurinen identiteetti. Perehdyttyäni tähän käsitteiden kirjoon olen tullut siihen tulokseen, että kyseisiä käsitteitä käytetään pääosin synonyymisesti viittaamassa identiteetin kollektiiviseen puoleen, mutta niiden merkitykset avaavat osin myös hieman erilaisia näkökulmia – niin laadultaan kuin laajuudeltaankin – sen moniulotteisuuteen. Hall (2002: 19) viittaa esimerkiksi kulttuurisella identiteetillä niihin selvärajaisiin kulttuureihin – etnisiin, rodullisiin, kielellisiin, uskonnollisiin ja kansallisiin –, jotka määrittävät identiteettiämme. Kaunismaa käyttää termiä kollektiivinen identiteetti samassa merkityksessä; hän ymmärtää sen Hallin tavoin enemmän kulttuuriseksi kuin psykologiseksi ilmiöksi, jossa on kyse useiden ihmisten jakamista yhteisistä merkityksistä. Kaunismaan mukaan kollektiivinen identiteetti on yläkäsite, joka pitää sisällään tarkempirajaisia ryhmäjäsennyksen perustuvia identiteettejä, kuten etnisen, uskonnollisen, maakunnallisen tai sukuidentiteetin. Se ei ole vain persoonallisen identiteetin ryhmäjäsennyksiin viittaava osa, jollaiseksi se yleensä ymmärretään psykologiassa, vaan sillä on myös yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ulottuvuutensa. (Kaunismaa 1997: 41, 44–45, 49.) Kivikuru (2000: 18) huomauttaa kollektiivisen identiteetin käsitettä käytetyn tavallisimmin kansalaisuudesta puhuttaessa, mikä vahvistaa ajatusta siitä, että käsite liittyy laajoihin yhteisöihin. Toistaiseksi käytän 'kollektiivisen identiteetin' käsitettä, jota esittelemässäni kirjallisuudessa on käytetty. Tämän luvun lopussa otan käyttöön käsitteen 'yhteisöllinen identiteetti', joka sopii mielestäni parhaiten tutkimusaiheeni tarpeisiin, ja määrittelen, mitä se tarkoittaa tässä tutkimuksessa.

Kollektiivinen identiteetti on sosiologiasta tutuksi tullut käsite, jonka kohteena on jokin yhteisö: sillä ilmaistaan, mitä jokin ryhmä tai yhteisö perimmältään on. Yhteisö voi olla rajallises- ta jäsenmäärästä muodostuva joukko, kuten perhe, tai lukemattomasta määrästä ihmisiä koostuva abstrakti yhteisö, kuten kansakunta. Yhteisö muodostaa abstraktin ”meidän” joukon. Kollektiivi- sissa identiteeteissä ollaan yhteisöllisyyden ytimessä. Identiteetti eli ”kollektiivinen minuus” on yksilöissä ilmi tulevaa yhteisöllisyyttä. (Kaunismaa 1997: 49; Kivikuru 2000: 11.)

Kollektiiviset identiteetit ovat luonteeltaan kulttuurisia ja intersubjektiviisiä. Ne perustu- vat ihmisten välisiin jaettuihin merkityksiin ja käsityksiin, joista neuvotellaan yhteisön kesken jatkuvasti. Yhteisesti tuotetut merkitykset ovat rakentuneet kenties pitkälläkin aikavälillä, ja nii- den avulla yhteisö on tunnistettavissa ja erotettavissa muista yhteisöistä. Kollektiivisten identi- teettien ainesta ovat **symboliset koodit**, jotka ovat kulttuurisia merkitysmalleja. Niihin on kitey- tynyt kulttuurisia, itsestään selviä merkityksiä ja myyttejä, joita ovat erilaiset ilmaisutavat, sym- boliset merkit ja pienet tai suuret kertomukset. Esimerkiksi suomalaisen kansallisidentiteettiin liitetään yleisesti sisu, sauna ja Sibelius. Kollektiiviseen identiteettiin liittyvät kulttuuriset merki- tykset ja symbolit kertovat omalta osaltaan yhteisön yhteenkuuluvuuden tunteesta ja toimivat myös sen vahvistajina. (Kaunismaa 1997: 41–43.)

Kollektiiviselle identiteetille on ominaista tilannesidonnaisuus: se ”aktivoituu” tilanteessa, jossa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa saatu merkitykselliseksi koettu informaatio havahduttaa yhteisön jäsenen vertaamaan omaa yhteisöään muihin, yhteisön ulkopuolisiin ryhmiin. Tällainen on esimerkiksi tilanne, jossa henkilö tiedostaa olevansa tietyn kollektiivin, vaikka oman maansa, edustaja. (J. Lehtonen 1997: 25–26.) Tämän tutkimuksen kontekstissa mielipidekirjoittajien hel- luntailaisen (kollektiivisen) identiteetin voidaan ajatella aktivoituvan, kun he lukevat Ristin Voi- ton tekstejä, pohtivat niiden merkitystä ja muodostavat oman mielipiteensä lehdessä keskustelta- vista ajankohtaisista aiheista. He peilaavat tällöin toisten käsityksiin oman sosiaalisen identiteet- tinsä niitä puolia, jotka liittyvät helluntailaisen yhteisön jäsenyyteen.

Kollektiiviset identiteetit eivät muotoudu itsestään, vaan niitä konstruoidaan tahdonalai- sesti ja systemaattisesti. Tätä rakentamista kutsutaan **identiteettityöksi**. Identiteettityö tapahtuu samastumisen ja eronteon kautta. Lisäksi merkityksensä on myös historiallisilla prosesseilla, joi- hin identiteettityö kytkeytyy. (Kivikuru 1998: 11; Kaunismaa 1997: 43.) **Samastuminen** eli **iden- tifiikaatio** on yhteisöllisen identiteetin muotoutumisessa prosessi, jossa yhteisön jäsen omaksuu yhteisöön liitettäviä ominaisuuksia, arvoja ja käsityksiä osaksi identiteettiään. Esimerkiksi suo- malaisen henkilön samastumisen astetta kansallisyhteisönsä kuvaa se, missä määrin hän mieltää

suomalaisiin liitettyjen ominaisuuksien koskevan myös itseään. (J. Lehtonen 1997: 26.) Ihmisellä on pyrkimys samastua yhteisöihin, joiden hän kokee eroavan myönteisellä tavalla muista ryhmittä. Tällaisessa tilanteessa yksilö vertaa omaa sisäryhmäänsä sen ulkopuolella oleviin ulkoryhmiin. Vertailun lieveilmiönä voi kuitenkin esiintyä suvaitsemattomuutta ja vieroksuntaa ulkoryhmiä kohtaan sekä stereotyyppisten käsitysten muodostumista. Toisaalta sisäryhmän jäsenten kesken koettu hyväksyntä ja joukkoon kuulumisen on yksilön näkökulmasta suuri voimavara. (Mustonen 2001: 122; Mustonen 2007: 62–63.)

Samastumisen aste vaihtelee: jotkin ryhmään liitettävät ominaisuudet omaksutaan kokonaan samalla kun toisista sanoudutaan irti. Samastumisprosessiin kuuluu myös **samastumiskonflikteja**, jotka tapahtuvat, kun samastumisen kohteessa, esimerkiksi uskonnollisessa yhteisössä, havaitaan kielteisiä piirteitä. Samastumiskonfliktit ovat identiteettityön kannalta tärkeitä, sillä ne ohjaavat sitä, mihin ryhmiin ja missä määrin me haluamme samastua. (Liebkind 1988: 71.)

Identiteettityön toinen merkittävä muoto on **eronteko**, joka on rajan vetämistä oman yhteisön ja sitä ympäröivän maailman välille. Tätä havainnollistaa käsitepari me–muut: jotta voidaan hahmottaa, minkälaisia ”me” olemme, on tiedettävä, minkälaisia ovat ”muut” eli ne, jotka eivät kuulu ”meihin”. Identiteettityöhön kuuluukin olennaisena osana oman yhteisön ulkopuolisten ryhmien kuvaaminen. Sen ja vertailun avulla yhteisö hahmottaa omat erityispiirteensä samoin kuin toisten yhteisöjen erilaisuuden. Rajanvetoa vahvistetaan esimerkiksi muista erottuvalla elämäntavalla ja symboleilla, toisin sanoen kulttuurisilla seikoilla. (Kunelius 2003: 187; Kivikuru 2000: 19). Uskonnollisissa yhteisöissä kulttuuristen tunnistautumisen- tai erottautumiskeinojen merkitys on perinteisesti ollut suuri.

Myös Hall (2002) tuo esille erojen merkityksen identiteetin rakentumisessa. Identiteetti muovautuu yhtäläisyyksien ja erojen suhteessa: tiedän olevani minä, koska en ole sinä tai joku muu itseni ulkopuolella oleva henkilö. Hall jopa rinnastaa identiteetin ja kielen – kielelliset merkityksethän syntyvät myös eroista ja yhtäläisyyksistä. Identiteetin perimmäinen merkitys pakenee erojen jatkumolla samoin kuin kielellisten merkkienkin merkitykset: perimmäistä merkitystä ei voida saavuttaa, koska merkitystä määrittävien erojen ”takana” on aina uusia eroja. Hallin mukaan ”merkitys on luontojaan epävakaa: se pyrkii sulkeumaan (identiteettiin), mutta sitä häiritään jatkuvasti (erolla).” (Hall 2002: 40–41.)

Jaakko Lehtonen (1997) esittelee kollektiivisen identiteetin sukulaiskäsitteenä etnosentrismin, jota käytetään erityisesti kansallista identiteettiä koskevissa yhteyksissä. Etnosentrisesti asennoiduttaessa muut nähdään paitsi omasta sisäryhmästä poikkeavina, myös vähempiarvoisina.

Oman yhteisön ryhmäidentiteetti on tällöin yleensä vahvan myönteinen. (J. Lehtonen 1997: 30.) Kansallisvaltioiden muotoutumisella on tutkijoiden mukaan useita yhtymäkohtia uskonnollisten yhteisöjen kehityksen kanssa. Molemmissa prosesseissa identiteettityöhön liittyy voimakas pyrkimys yhteisyyden kokemiseen, yhteisten arvojen merkitys identiteetin rakennusosana ja selkeä rajanveto siihen, ketkä kuuluvat ”meihin” ja ketkä eivät. Me–muut-dikotomia onkin ollut keskeistä uskontojen historiassa vuosisatojen ajan. (Kivikuru 2000: 13–14.)

Kollektiiviset identiteetit muotoutuvat aina **historiallisissa prosesseissa**, tietyissä historiallisissa oloissa aikaan sidottujen lainalaisuuksien vallitessa. Identiteetin ytimenä olevat intersubjektiiviset merkitykset ja symboliset koodit ovat syntyneet ajan saatossa, mikä antaa niiden vaaraan rakentuneille identiteeteille väistämättä historiallisen luonteen. Kansallinen identiteetti ja jonkin yksittäisen suvun sukuidentiteetti ovat esimerkkejä vuosisatoja kestäneistä historiallisista prosesseista, joissa identiteetit ovat muotoutuneet sosiaalisessa kanssakäymisessä. Niihin ovat vaikuttaneet yhtä lailla menneet, tosiasialliset tapahtumat kuin myytit ja tarinatkin. (Kaunismaa 1997: 41–43.) Historiallisten prosessien vaikutuksen tiedostaminen kollektiivisten identiteettien syntyyn ei kuitenkaan jähmetä identiteettejä staattisiksi, vuosisatoja samoina pysyneiksi rakennelmiksi. Kivikurun (2000: 16) sanoin ”kollektiiviset identiteetit ovat siis historiallisia kategorioita, mutta alati liikkeessä”. Uuden näkökulman identiteettien historialliseen luonteeseen tuo ajatus, jonka mukaan yhteisön historia ei pelkästään rakenna erilaisia identiteettejä, vaan on samalla seurausta ihmisten erilaisista identiteeteistä (Berger–Luckmann 1994: 196). Kollektiivisten identiteettien rakentumista voidaan siis pitää kaksisuuntaisena vuorovaikutusprosessina, jossa historia muovaa identiteettejä ja identiteetit vaikuttavat siihen, minkälaiseksi historia muotoutuu.

5.2.2. Kielen ja median merkitys identiteettityössä

Identiteetin muovautuminen niin historiallisesti kuin muutenkin pohjautuu kieleen (Tapper 2000: 5). Hallidayn (1978) kehittämän systeemis-funktionaalisen kieliopin mukaan kielellä on kolme funktiota, jotka toimivat tekstissä tai sen osissa aina samanaikaisesti. Kielen **ideationaalisella funktiolla** tarkoitetaan sitä, että kieli kuvaa maailmaa, esittää sen jonkinlaisena tietystä näkökulmasta. **Interpersonaalinen funktio** viittaa kielen keinoin rakennettaviin sosiaalisiin suhteisiin. Kielen **tekstuaalisessa funktiossa** on kyse siitä, miten yksittäiset lauseet järjestyvät yhtenäiseksi tekstiksi. (Halliday 1978: 21–22.) Fairclough (1997: 14, 29) täydentää Hallidayta liittämällä ideationaaliseen funktioon representaation käsitteen ja interpersonaaliseen funktioon identiteetit.

Myös hänen mukaansa jokainen teksti representoi maailmaa, rakentaa identiteettejä ja luo suhteita yhtäaikaisesti.

Media tarjoaa monifunktioniselle kielelle esiintymisareenan, jonka merkitys ei ole yhden-
tekevä. Media vaikuttaa tietoon, uskomuksiin, arvoihin, sosiaalisiin suhteisiin ja identiteetteihin
sen kautta, miten se merkityksellistää asioita (Fairclough 1997: 10). Se tarjoaa runsaasti identi-
teettityön – samastumisen ja eronteon – kannalta tarpeellista materiaalia, kuten maailmankuvan ja
minuuden rakennusaineita. Lisäksi mediatekstit uusintavat ja ylläpitävät identiteetteihin liittyviä
erotteluja, vahvistavat me-henkeä ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta sekä tarjoavat foorumin iden-
titeeteistä keskustelemiselle ja neuvottelemiselle. Näin media toimii yhtenä merkittävänä identi-
teettityön välineenä. (Kunelius 2003: 184, 186; Inkinen 2000: 182–183.)

Media kykenee myös heikentämään identiteettejä vaikenemalla tietyistä asioista. Sillä on
näin valtaa. (Tapper 2003: 6.) Oma merkityksensä on myös valinnoilla, joita mediasisältöjen ku-
luttaja tekee. Mustonen (2001: 129) mainitsee Blumlerin ja Harwoodin tutkineen median käyttöä
sosiaalisen identiteetin rakentumisessa. Molempien tutkimuksista kävi ilmi, että ihmisillä on tai-
pumus etsiä mediasisältöjä, jotka lujittavat samastumista tiettyyn sosiaaliseen ryhmään. Kyseinen
ilmiö on helposti ymmärrettävissä, ja se toteutuu myös helluntaiyhteisössä: on luonnollista, että
helluntailiikkeeseen kuuluvat henkilöt lukevat juuri Ristin Voittoa, joka tarjoaa heitä koskevaa ja
kiinnostavaa lukumateriaalia. Tämä materiaali toimii helluntailaisen identiteetin rakennusainek-
senä ja rajaa osaltaan muiden medioiden mahdollisuutta tarjota muunlaisia samastumiskohteita.

Tässä tutkimuksessa alkuolettamukseni on, että Ristin Voiton mielipideteksteissä tehdään
aktiivista identiteettityötä. Keskityn identiteettiin, joka liittyy melko pieneen uskonnolliseen yh-
teisöön, helluntailiikkeeseen. Koska termi **kollektiivinen identiteetti** ymmärretään yläkäsitteenä
ja sillä viitataan yleisimmin laajoihin kollektiiveihin, kuten kansakuntiin (ks. esim. Kaunismaa
1997: 51), käytän tässä tutkimuksessa käsitettä **yhteisöllinen identiteetti** viittaamassa kansakun-
taa suppeamman yhteisön identiteettiin. Yhteisöllinen identiteetti tarkoittaa tässä tutkimuksessa

sitä kuvaa, joka mielipideteksteissä rakentuu helluntailiikkeestä ja sen jäsenistä yhteisönä
ja jonka helluntailaiset mielipidekirjoittajat ovat näin omaksuneet koskemaan itseään ja
muita helluntailiikkeen jäseniä.

Yhteisöllinen identiteetti koostuu mielipidekirjoittajien sosiaaliseen eli ryhmäjäsennyteen perus-
tuviin käsityksiin omasta sisäryhmästä (helluntailiikkeestä) ja siitä, miten se eroaa ulkoryhmistä.
Se vastaa muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

Keitä me olemme? Keitä meihin kuuluu ja ei kuulu? Mikä erottaa meidät muista? Mikä on meidän tehtävämme? Minkälaisia haluamme olla?

Ristin Voitto on vain yksi areena, jossa helluntailainen identiteetti rakentuu. Varmasti merkittävin identiteettityö tapahtuu ihmisten välisissä kasvokkaisissa kohtaamisissa helluntaiseurakunnissa ja hengellisissä tapahtumissa. Jumalanpalvelukset ja seurakunnan muu toiminta, herätysliikkeen yhteiset tapahtumat ja herätysliikkeen historia muodostavat yhdessä sen kentän, jossa helluntai-identiteetti on muovautunut ja jossa se edelleen rakentuu.

6. USKONNOLLISESTA NÄKÖKULMASTA REPRESENTOIDUT RYHMÄT

Tässä pääluvussa esittelen aineistosta esiin nousseet ryhmät. Ne ovat sidoksissa mielipidekirjoitusten puheenaiheisiin: esimerkiksi keskustelussa helluntaiherätyksen raamattukoulutuksesta teksteissä luonnehditaan erityisesti teologisia opintoja suorittaneita helluntailaisia. Aineistoni koostuu yhden tai useamman lauseen mittaisista ilmauksista, jotka olen analyysia helpottaakseni poiminut irralleen mielipideteksteistä ja ryhmitellyt tätä lukua varten sen mukaan, mitä uskonnollisesta näkökulmasta representoituja ryhmiä niissä on. Tarkastelen ilmauksia kuitenkin myös alkuperäisissä esiintymisyhteyksissään kokonaisissa mielipidekirjoituksissa, jos tulkinta sitä vaatii. Esitellessäni aineistosta poimittuja esimerkkejä käytän niiden jäljessä viitteitä (esim. RV 40), joissa RV viittaa Ristin Voittoon ja numero siihen lehden numeroon, jonka mielipidepalstalta esimerkki on.

Osassa lausumista mainitaan useampi ryhmä, jolloin olen luokitellut saman ilmauksen useampaan kategoriaan. Esimerkiksi lausumassa *Juutalaisillekin sielun iankaikkinen pelastus edellyttää uskoa Jeesukseen. Suurin huolestamme tulisikin liittyä juutalaisten hengelliseen pelastukseen* (RV 42) puhutaan sekä juutalaisista että kristityistä, joihin monikon ensimmäisen persoonan omistusliite *-mme* viittaa. Useampien ryhmien esiintymisessä samassa tai lähekkäisissä lauseissa on usein kyse ryhmien keskinäisten suhteiden määrittämisestä.

6.1. ”Me helluntailaiset”

6.1.1. Seurakunta ja sen jäsenet

Aloitan ryhmien esittelyn sisäryhmän ytimeistä helluntailaisista ja etenen ulospäin kohti ulkoryhmiä. Osassa esimerkeistä identifioitava ryhmä tulee esille selkeästi (esim. *rakkaat helluntailaiset, Hänen [Jeesuksen] oma kansansa juutalaiset*), mutta osassa sen abstrahoiminen perustuu omaan tulkintaani, jonka olen tehnyt ilmauksen sisällön ja kontekstin perusteella. Mielipidekirjoituksen lukeminen kokonaisuudessaan paljastaa lopulta, mistä ryhmästä tekstissä on puhe. Toisinaan ryhmä jää kuitenkin monitulkintaiseksi tai hämäräksi; näin on etenkin silloin, kun puhutaan *meistä* yksilöimättä tarkemmin, ketä *meillä* tarkoitetaan.

Hurmeen mukaan (2006: 24) **me-puhe** on varsin yleinen ja taajaan esiintyvä ilmiö, joka on ”kielen perustavimpia käsitteellistämisen tapoja”. Oma aineistoni ei tee tässä poikkeusta: siinä on runsaasti me-puhetta, joka tarkoittaa monikon ensimmäisen persoonan muotojen käyttöä puheessa tai tekstissä. Käytännössä se näkyy *me*-persoonapronominin (*Onhan meillä sama yhteinen päämäärä: päästä kerran perille taivaaseen*) lisäksi finiittiverbien taivutuksessa (*rukoilemme*) ja possessiivisuffikseissa (*taivaallinen työnantajamme*).

Me luetaan puheaktipronomineihin, joita ovat ensimmäisen ja toisen persoonan pronominit. Ne viittaavat puhetilanteen välttämättömiin osallistujiin. Monikollisella *me*-pronominilla puhuja viittaa yleensä ryhmään, johon hän itse kuuluu. Tilanteesta riippuu, keitä muita tähän ryhmään kuuluu. Minimissään *me* sisältää puhujan ja jonkun toisen henkilön, usein puhuteltavan, laajimmillaan *meillä* voidaan tarkoittaa koko ihmiskuntaa. Näiden ääripäiden väliin jää lähes rajaton määrä erilaisia viittausmahdollisuuksia. (Hurme 2006: 24; Hakulinen ym. 2004: 706.)

Miksi me-puhe on niin yleistä? Hurmeen mukaan (2006: 25) sen yksi funktio on vallankäyttö ja vaikuttaminen. Puhujalla on kielen kautta valta panna ihmisiä kuulumaan erilaisiin me-ryhmiin heiltä itseltään kysymättä. Me-puheen toinen merkittävä funktio on yhteenkuuluvuuden tunteen tuottaminen: me-puhe on tehokas kielellinen tapa rajata ”meitä” ja ”muita” omille puolilleen. Aineistossani mielipidekirjoittajat viittaavat me-puheella omaan sisäryhmäänsä. Keitä siihen kulloinkin kuuluu eli mikä on *me*-pronominin viittausala, vaihtelee, mutta pääosin *meillä* viitataan helluntalaisiin.

Tutkimukseni sisäryhmän ytimen muodostavat ”me helluntalaiset” eli helluntaiseurakuntaan kuuluvat kristityt. Tähän ryhmään olen jaotellut ne ilmaukset, joissa mainitaan selvästi helluntailiike tai jokin siihen viittaava asia, sekä ne, joissa puhutaan paikallistason seurakunnista. Jälkimmäiset viittaavat todennäköisesti juuri helluntaiseurakuntiin, vaikka kirjoittajat eivät välttämättä mainitse sitä suoraan. Helluntalaisiin viittaavia ilmauksia on aineistostani liki puolet.

Paikallisseurakuntaa koskevia ilmauksia on runsaasti, mikä selittyy sillä, että seurakunta on hyvin konkreettinen ja näkyvä osa hengellisen elämän toteutumista arjessa. Paikallisseurakunta on se ensisijainen yhteisö, jossa uskoa harjoitetaan, ja sen jäsenyys koetaan tärkeäksi. Omakohdasta uskonratkaisua korostavissa uskonnollisissa suuntauksissa, kuten helluntailiikkeessä, paikallisseurakunnan toimintaan osallistutaan huomattavasti aktiivisemmin kuin esimerkiksi evankelisluterilaisessa valtakirkossa. Herätysliikkeet ovat jäsenmäärältään usein pieniä, mutta osallistumisprosentti seurakunnan toimintaan on verraten suuri.

Sana *seurakunta* (kreik. *ekklēsiā* 'kansankokous') johtuu kreikan kielen sanasta *ékklētos*, joka tarkoittaa '[kansankokoukseen] uloskutsuttua tai -huudettua'. Kristillisissä yhteyksissä sen

merkitykseksi on tullut 'kristittyjen joukko, jonka Jumala on kutsunut ulos maailmasta'. *Seurakunta* viittaa sekä universaaliin seurakuntaan eli maailmanlaajuiseen kristittyjen joukkoon että paikalliseen seurakuntaan, joka muodostuu rajatusta ihmisryhmästä. (IRT s.v. *seurakunta*.) Kontekstista on useimmiten pääteltävissä, kummasta seurakunnan merkityksestä aineistoni esimerkeissä on kyse.

Helluntailaisten seurakuntäkäsitys perustuu Raamattuun, kuten käy ilmi seuraavista esimerkeistä:

Jumalan armosta helluntailaisuus on Suomessa saanut olla tätä mallia [apostolien ja profeettain perustukselle rakennettua seurakuntaa] toteuttamassa. (RV 40)

Paavalin malli kristittyjen yhteisen kokoontumisen ohjelmaksi on kaukana kaavamaisuudesta. Sen mukaan jokaisella mukanaolijalla saa olla jotakin annettavaa yhteiseksi rakentumiseksi (1. Kor. 14: 26). Olisikohan jo aika palata toiminnassamme alkukristillisen seurakunnan linjoille? (RV 48)

Jälkimmäisessä esimerkissä puhutaan ensin kristityistä yleisellä tasolla. Viimeisen lauseen kirjoittaja kohdistaa tarkemmin ”meille helluntailaisille”, joihin *toiminnassamme*-sana viittaa.

Paikallisseurakuntaan liittyvissä ilmauksissa kollektiivisella *seurakunta*-sanalla viitataan kollektiivin jäseniin eli seurakuntalaisiin. Ilmaukset sisältävät ajatuksen: ”seurakunta olemme me siihen kuuluvat”. Miten helluntalaiset sitten representoivat seurakuntaa eli omaa sisäryhmäänsä? Useammassa mielipidetekstissä puhutaan seurakunnan tehtävästä. Seurakunnan tulee *edistää ja ylläpitää uskovien hengellistä hyvinvointia* (RV 45), ja siellä pitäisi *saada kokea turvallisuuden tunteita ja toinen toisesta välittämistä* (RV 46). Näin kristityn tärkeimmän tehtävän, lähimmäisten rakastamisen, odotetaan toteutuvan uskovien yhteisössä. Seurakunnan tarkoituksena on myös *auttaa vaikeuksiin joutuneita* (RV 36) ja *olla levähdyspaikkana meille väsyneille ja uupuneille nykypäivän ihmisille* (RV 46). Nämä esimerkit avaavat seurakunnan ovet myös muille kuin helluntalaisille kristityille. ”Vaikeuksiin joutuneihin” sekä ”meihin väsyneisiin ja uupuneisiin nykypäivän ihmisiin” voidaan ajatella lukeutuvan kuka tahansa uskonnollisesta vakaumuksesta riippumatta. Lausumat sisältävät kannanoton, jonka mukaan seurakunnan tulisi olla valmis vastaanottamaan apua tarvitsevia ihmisiä myös oman yhteisön ulkopuolelta. Samoilla linjoilla ovat seuraavien kommenttien kirjoittajat.

Seurakunnan tulisi olla paikka, jossa räökkääntynyt ihminen saa apua ja jossa maailman ruoska ei lyö. Myyntitukkeja ja rahanhimoa on maailmassa aivan kylliksi paljon, niitä ei totisesti seurakuntiin kaivata. (RV 50)

Seurakunnan tulisi olla paikka, jossa yhdessä rakennamme uskosta ja jossa kenenkään ei pitäisi kokea minkäänlaista kynnystä tulla kertomaan ongelmistaan, etsimään pelastusta tai iloitsemaan uskostaan. (RV 41)

Molemmissa esimerkeissä seurakunnasta käytetään sanaa *paikka*, joka korostaa seurakunnan paikallisuutta ja konkreettisuutta. Yhteistä esimerkeille on lisäksi velvollisuutta ja välttämättömyyttä ilmaisevien nesessiivisten verbirakenteiden (*tulisi olla, ei pitäisi kokea*) käyttö (niistä tarkemmin luvussa 7.3.2). Ehdottomuutta painotetaan myös vahvoilla ilmauksilla *totisesti* ja (*ei kenenkään*), joista *totisesti* esiintyy Raamatussa ja kuuluu uskonnolliseen sanastoon. Ensimmäisessä esimerkissä on havaittavissa vastakkainasettelu seurakunta–maailma, jossa seurakuntayhteisöön pitäisi voida liittää päinvastaisia määreitä kuin ei-kristityksi miellettyyn *maailmaan*³. Seurakuntaa määritellään siis sen kautta, mitä sen ei tule olla. Vallitsevaan asiointilaan ei olla tyytyväisiä; muutoinhan ei olisi tarpeen kirjoittaa siitä, minkälainen seurakunnan tulisi olla. Mieli-pidepalstalla käydäänkin keskustelua myös seurakuntaan liittyvistä ongelmista ja uhkista. Niitä ovat muun muassa ulkonaisia toimintatapoja koskevat mielipide-erot, sisäänpäin kääntyneisyys, taloudelliset ongelmat ja vapaaehtoistyöntekijöiden ylikuormittuminen.

Kuinkahan monia ihmisiä ovat seurakunnat menettäneet ylistyksen takia? (RV 36)

Myös helluntailiikkeenä meidän olisi aika astua ulos omista pienistä piireistämme ja tarttua toimeen. (RV 48)

– – työssäkävien seurakuntalaisten saamien vuotuisten korotusten pitäisi näkyä seurakunnankin kassassa. (RV 51–52)

Pitäisikö meidän miettiä sitä, että jos ei ole tekijöitä, niin silloin ei väkisin pyöritetä kaikkia seurakunnan toimintoja vain tekemisen vuoksi. Voisimmeko vain levätä Taivaallisen Isämme lähellä? Jeesus lupaa, että hänen kuormansa on kevyt ja hyvä kantaa (Matt. 11: 30). Emmekö silloin ole väärällä tiellä, jos työ on niin raskasta, että sen alle kaatuu? (RV 48)

Ensimmäisessä esimerkissä ylistykseen liittyvien mielipide-erojen takia seurakunnasta lähteneet ihmiset esitetään kollektiivisena, koko seurakuntayhteisöä koskevana menetyksenä. Toisen esimerkin ilmaus *omat pienet piirit* viittaa sisäryhmän jakautuneen pienempiin ryhmittymiin, ”kuppikuntiin”. Jälleen esimerkeissä käytetään nesessiivisiä rakenteita (*olisi aika astua ulos – – ja tarttua toimeen, pitäisi näkyä, Pitäisikö meidän miettiä*). Viimeisessä esimerkissä identiteetistä neuvotellaan vuorovaikutteisesti keskustellen: lukijaa (jonka oletetaan kuuluvan ”meihin”)

³ *Maaillalla* on hengellisissä yhteyksissä erityinen merkitys 'syntisten ihmisten olinpaikka; syntiset ihmiset' (NS s.v. *maailma*).

haastetaan pohtimaan sisäryhmän jäsenille esitettyjä kysymyksiä ja ottamaan kantaa niihin. Seuraavan esimerkin mukaan myös ”yleismaailmallista ajattelutapaa” pidetään uhkana helluntaiseurakunnille. Sen mukaisten oppien pelätään syrjäyttävän *Jumalan Sanasta nousevan tervehdyttävän auktoriteetin tämän uskonnollisen maailmanajan keskellä* (RV 50).

Emmehän vain ole tulemassa niin ”fiksiiksi”, että Raamatun tulkinnallisen opetuksen tärkeimpiä tehtäviä on kumota selvät Jumalan sanan ilmoitukset. Vaarana on tuoda sivistyksen nimissä oppia, joka on yleismaailmallisen ajattelutavan mukaista, mutta ei Raamatun sanoman mukaista. (RV 50)

Uhkakuvat ovat identiteettityön kannalta mielenkiintoista tarkasteltavaa, sillä ne sisältävät piirteitä, joita helluntailaiset eivät selvästikään halua omaksua yhteisölliseen identiteettiinsä. Keskustelun herättäminen mielipiteenilmaisun kautta on yksi keino havahduttaa yhteisön jäsenet huomaamaan nämä epäkohtina pidetyt asiat ja ryhtymään toimenpiteisiin, jottei niistä tulisi osa yhteisön identiteettiä.

Eräs mielipiteenilmaisija on huolissaan seurakunnan nykytilasta ja kaipaa aikaa, jolloin helluntaiherätys oli nuori liike. Tällöin vielä *Jeesuksen tulemusta odotettiin* (RV 51–52). Näin hän esittää menneen ihanteena, johon nykyseurakunnan tulisi pyrkiä. Kuin varoituksena hän esittää uhkakuvan, joka on jo todellisuutta useissa seurakunnissa:

Seurakunta käy uneliaaksi. Rukoukokouksista loppuu väki ensin, ja sitten kato huomataan muissakin kokouksissa. (RV 51–52)

Kyseisen kirjoittajan mielestä helluntaiherätyksessä tarvitaan kipeästi *uutta* [Pyhän] *Hengen vuodatusta*. Huoli omasta herätysliikkeestä on syvä, mikä tulee esille myös useassa muussa mielipidetekstissä. Surua herättää kielteinen kirjoittelu helluntailikkeestä internetin Huitsinnevada-verkkosivustolla, joka toimii karismaattisista uskonnollisista yhteisöistä eronneiden ihmisten keskustelufoorumina.

Tulin vain surulliseksi siitä, että rakasta herätysliikettämme parjataan siellä [Huitsinnevada-sivustolla] aika kovalla kädellä. (RV 45)

Murhetta on tuonut myös liikkeen sisäistä yhtenäisyyttä viime vuosina repinyt kiista herätysliikkeen järjestäytymisestä rekisteröidyksi kirkkokunnaksi (ks. luku 2.3.2). Mielipidekirjoitusten mukaan riitaan on liittynyt toisten panettelua, kaunaa sekä kykenemättömyyttä puhua asioista rakentavasti ja tehdä sovintoa. Tulehtunutta tilannetta kuvataan sotatermein ”*sisällissodaksi*”, taisteluksi, jonka ratkaisemiseen tarvitaan *rauhan ja sovinnon rakentajia* (RV 45). Kovan sotaku-

vaston vastapainona esitetään pehmeitä arvoja ja yhteyttä korostavia ilmaisuja, kuten *ykseys, veljesrakkaus, veljet ja sisaret, yhteinen hyvä, hyvät ystävät, pysyä yhdessä ja siunata toisiamme*.

Hyvät ystävät, eikö olisi jo aika lopettaa tämä ”sisällissota”, tuoda kaikki kaunat ristin luo ja alkaa yhteiseen taisteluun ihmisten sielujen tähden! (RV 44)

Meillä kenelläkään ei ole oikeutta rikkoa tätä yhteyttä muun kuin synnin tähden. Kaikesa meidän tulisi pyrkiä ykseyteen ja veljesrakkauden säilyttämiseen. Onko mahdotonta sopia veljien ja sisarien kanssa erimielisyyksistä? Siihen vaikeuteen törmäämme toistuvasti eri seurakunnissa ja yhdistyksissä. Emme pysty puhumaan asioista, joista pitäisi puhua. Olemmeko niin itsekkäitä ja omahyväisiä, että yhteinen hyvä ja herätysliikkeen kokonaisuus unohtuvat? (RV 44)

Tällä hetkellä mielestäni tärkeintä on pysyä yhdessä, välttää panettelua ja siunata toisiamme. (RV47)

Rekisteröitymiskeskustelu on kiintoisa identiteetin näkökulmasta sikäli, että sitä voidaan tarkastella taisteluna herätysliikkeen yhtenäisyyden – ja näin ollen myös yhtenäisen identiteetin – puolesta. Tilanteessa peräänkuulutetaan kristillisten arvojen soveltamista käytäntöön, ja niinpä kiisteleviin osapuoliin vedotaan ystävyiden ja veljesrakkauden nimissä: puhe *veljistä* ja *sisarista* liittyy metaforaan ”kristityt ovat yhtä perhettä”, jonka perimmäisenä tarkoituksena on yhdistää helluntailaisia. Ratkaisua tukalaan tilanteeseen etsitään lisäksi kiinnittämällä huomio kaikkia helluntailaisia yhdistäviin asioihin, joita ovat muun muassa yhteinen tehtävä, evankelioiminen, ja yhteinen päämäärä, taivas.

Työtä olisi tuolla maailman keskellä. Pitäisi viedä pelastussanomaa teille ja aitovierille. Ei tarvitsisi kuluttaa voimavaroja tämänkaltaiseen, vaan veljinä ja sisarina rakastaa toinen toisiamme. Onhan meillä sama yhteinen päämäärä: päästä kerran perille taivaaseen. (RV 44)

Toivottavasti kukaan ei jää näissä seurakuntien rekisteröitymistäistelussa ulkopuolelle, vaan voimme seistä rinnakkain toistemme kanssa Kristuksen tuomioistuimen edessä. – – Veljenne Kristuksessa – – (RV 44)

6.1.2. Seurakunnan työntekijät

Aineistossani on runsaasti lausumia, jotka liittyvät helluntaiseurakunnassa toimiviin ihmisryhmiin. Mieli- ja kirjotuksissa puhutaan erityisesti saarnaajista ja vanhimmiston jäsenistä, mutta myös evankelistoista ja vapaaehtoistyöntekijöistä. Myös diakonit ja sielunhoitajat mainitaan,

mutta yksittäisinä esimerkkeinä olen rajannut heihin liittyvät ilmaukset pois tutkimuksestani. Vaikka seurakunnan työntekijöihin viitataankin enimmäkseen *he*-pronominilla, kuuluvat he silti ”meihin helluntalaisiin” muodostaen sen ydinjoukon.

Paikallisseurakunnan toiminta perustuu pitkälti vapaaehtoistyöhön, johon sitoutumista pidetään tärkeänä. Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja motivoi sitoutumiseen muistuttamalla seurakuntalaisia siitä, että heillä on sama ”taivaallinen työnantaja”. Näin pyritään vahvistamaan keskinäistä yhteyttä ja tuntemusta siitä, että seurakunnassa tehdään työtä yhteisten päämäärien eteen.

Vaikka seurakunnassa ollaan liikkeellä pääasiassa talkoovoimin, seurakunnan toimintaan voidaan sitoutua yhtä hyvin kuin omaan ansiotyöhön. Onhan meidän työnantajamme sentään taivaallinen Isä. (RV 41)

Yleiskielen *sitoutua*-verbin merkitys on edellisessä esimerkissä hengellistynyt. Mielikäisen mukaan (2000: 249) sen käyttö on hengellisissä yhteyksissä yleistynyt ja muuttunut abstraktimmaksi, mistä kertoo muun muassa sen esiintyminen puhuttaessa sitoutumisesta kristilliseen uskoon ja Jumalaan. Puhuttaessa seurakuntalaisista sillä viitataan heidän osallistumisaktiivisuuteensa yhteisössään, kuten edellisessä esimerkissä tehdään.

Seurakunnan työntekijöiden identiteettiä määritellään enimmäkseen kutsumuksen ja tehtävän kautta. Esimerkeissä toistuvat sanat *kutsu* ja *kutsumus* sekä niiden johdannaiset (esim. *kutsumustietoinen*). Kutsumus tarkoittaa 'sisäistä kehotusta tai halua johonkin, varsinkin jonkin elämäntehtävän, ammatin tms. valintaan' (NS s.v. *kutsumus*). NS erottaa sanan hengellisen merkityksen, jolloin kutsumukseen liitetään Jumala (esim. *jumalallinen kutsumus*, *kutsumus armoliittoon*). Mieliopidekirjoituksissa hengellinen työ nähdään Jumalalta saatuna kutsumuksena, ja sitä tekevän tehtävä on ensisijaisesti toisten palveleminen. Tällöin ratkaisevaa ei ole työstä saatava rahallinen korvaus, vaikka siihen ja seurakunnan työntekijöiden työoloihin onkin helluntaiherätyksessä alettu viime vuosina kiinnittää enemmän huomiota.

Kutsumustietoiset työntekijät eivät lakkoile, eivät julistaudu edes ylityökieltoon, sillä he palvelevat sydämellään Herraamme ja meitä. (RV 51–52)

Uskon vilpittömästi, ettei kukaan kutsun paimenuuteen saanut pastori tai seurakunnan vastuunkantaja ajattele seurakuntaa ohi yksilön tarpeiden. (RV 45)

– – pastorit kokevat työnsä ennen kaikkea kutsumuksena. Palkka ei ollut ensisijalla työpaikkaa valitessa. (RV 51–52)

Suurimmassa palkkakuopassa ovat kuitenkin nykyisin melko harvinaiset naisevankelistat ja toisaalta syrjäseutujen pienissä rukouspiireissä sitkeästi puurtavat työntekijät – sukupuoleen katsomatta. Moni heistä on oppinut pärjäämään vähällä, tai puolison palkalla –. (RV 51–52)

Ensimmäisessä esimerkissä tulee hyvin ilmi seurakuntalaisten (joihin *me*-sana viittaa) ja *kutsumustietoisten työntekijöiden (he)* suhde: työntekijät palvelevat Jumalan lisäksi myös seurakuntaa. Jumalalta saatu kutsumus ei tee seurakunnan työntekijöistä kuitenkaan yli-ihmisiä. Heidät nähdään vajavaisina ja inhimillisinä ihmisinä, jotka *ovat palkkansa ansainneet – armosta ja ansiosta* (RV 51–52). Varjopuolena seurakunnissa on niin palkattujen työntekijöiden kuin vapaaehtoistenkin liiallinen työtaakka, joka johtaa helposti suorittamiseen ja uupumiseen.

– – pastoreiden työaika ja työoloja käsitellään ja otetaan huomioon sekin, että työtä on selvästi liikaa. (RV 48)

Myös vapaaehtoisina seurakunnassa työtä tekevät ovat usein taakoitettuja. Tässä meidän helluntailaisessa ”anna kaikki tai ei mitään” -työmoraalissa ei ulospääsyä tunnu usein olevan ennen kuin työntekijä sairastuu työuupumukseen ja joutuu sairaslomalle. (RV 48)

Jälkimmäisen esimerkin ilmaus *helluntailainen ”anna kaikki tai ei mitään” -työmoraali* on affektiivinen ja kertoo työhön antautumisesta, joka menee kirjoittajan mukaan liian pitkälle. Hän ei kuitenkaan erittele tarkemmin, tuleeko velvoite antaa kaikkensa yhteisöltä, seurakuntalaiselta itseltään vai koetaanko sen tulevan Jumalalta.

Helluntaiseurakuntaa johtaa pastori yhdessä vanhimmiston jäsenten kanssa. Johtavan pastorin lisäksi seurakunnassa voi olla muita saarnaajia, jotka opettavat Raamattua seurakunnan tilaisuuksissa. Johtajuuden ja opetusvastuun lisäksi pastorin identiteettiin liitetään mielipidekirjoituksissa paimenuus, joka on Raamatusta peräisin oleva esikuva Jeesuksen (paimenen) suhteesta seuraajiinsa (laumaan). Kyky paimenuuteen nähdään tärkeänä seurakunnan johtajan ominaisuutena (paimenuudesta ja *paimen*-sanasta tarkemmin luvussa 7.1.1). Mielipidepalstalla käydään myös keskustelua seurakunnan johtajien suhteesta rahaan ja liike-elämään, kuten seuraava esimerkki osoittaa.

On totta, että pastorit ja paimenet eivät saa käyttää hyväkseen omaa rooliaan liiketoiminnassa. Pastorien kuuluu muutenkin valita tarkasti tekemisensä. (RV 43)

Mielenkiintoisia ovat kommentit, jotka ovat erään pastorin kynästä lähtöisin. Hän lukee itsensä ”meidän vanhempien sananjulistajien” joukkoon ja representoi omaa ryhmäänsä seuraavasti:

Tuore Pyhän Hengen voitelu on meidän vanhempienkin sananjulistajien suurin tarve tällä hetkellä. Vähemmän äkkijyrkkiä mielipiteitä ja opetusta siitä, millaisella kupilla kaikkien on vettä janoisille ammennettava. Enemmän hätää siitä, mihin vesi ja sen mukana elämä on kadonnut. (RV 51–52)

Pastori osallistuu keskusteluun, jossa puhutaan helluntaiherätyksen hengellisestä tilasta ja haetaan ihanteita vuosikymmenien takaa, jolloin *seurakunnissamme paloi sellainen Pyhän Hengen tuli* (RV 51–52). Kirjoittajan mielestä pastoreilla on ”sananjulistajina” oma vastuunsa seurakunnan tilasta, ja he tarvitsevat vastuullisen tehtävänsä hoitamiseen erityistä ”Pyhän Hengen voitelua”. Esimerkistä tulee ilmi, että pastoreiden ajatellaan olevan avainasemassa seurakunnan hengellisen ilmapiirin ja elävyyden ylläpitämisessä. Esimerkissä käytetään sanaa *vesi* metaforisena ilmauksena kuvaamassa seurakunnan hengellisesti eläväksi tekevää raamatunopetusta, mistä kertoo muun muassa *elämä*-sanan liittäminen veteen. Vesikuvastoon liittyy muita samaan aihepiiriin kuuluvia metaforisia ilmauksia, kuten *janoiset* viittaamassa hengellistä opetusta kaipaaviin seurakuntalaisiin sekä ilmaus *ammentaa vettä*, jolla tarkoitetaan heidän opettamistaan. *Vesi*-sanan kuvaannollinen käyttö pohjautuu Raamattuun, jossa Jeesus esittää itsensä elävän veden antajana (Raamattu, Joh. 4:13–14).

Seurakunnan vanhimpien identiteetti määrittäyty johtamistehtävän kautta, jota he suorittavat yhdessä pastorin kanssa. Vanhinten tehtävä on luonteeltaan sekä hengellinen että käytännöllinen: siihen kuuluu niin paimenuutta kuin päätäntävaltaa esimerkiksi taloudellisissa asioissa.

Vanhinten tulee paimentaa seurakuntaa luottamuksen ja rakkauden ilmapiirissä tiedostaen perimmäisen vastuunsa seurakunnan Herralle. (RV 46)

Se, että vanhimmistolle tulee viime kädessä myös talousvastuu, ei suinkaan edellytä vanhimpien olevan ekonomisteja. (RV 47)

Suomen Helluntaikirkon säännöissä vanhimmisto vastaa niin hengellisestä kuin käytännön asioidenkin päätöksenteosta. (RV 42)

Vanhimpia luonnehtivissa esimerkeissä korostuvat vastuuseen liittyvät ilmaukset (*tiedostaen perimmäisen vastuunsa, talousvastuu, vastaa päätöksenteosta*). Vanhimmiston jäsenillä odotetaan

olevan erilaisia lahjoja ja osaamisalueita, *armoituksia*. Heidän tehtävänä on myös tunnistaa seurakuntalaisten lahjoja ja ohjata heitä sopiviin palvelustehtäviin.

Tällöin on pidettävä huoli siitä, että vanhimmistossa on erilaisia armoituksia, kuten Sannassa palvelevia ja taloudellishallinnollisia asioita osaavia käytännön ihmisiä. Lisäksi vanhinten siunaamina toimivat myös lukuisat muut seurakunnan vapaaehtoiset toteuttaen paimenvastuuta kukin omilla lahjoillaan. (RV 46)

Pastoreita ja vanhimpia koskevien lausumien lisäksi mielipidekirjoituksissa on muutama viittaus evankelistoihin, joiden tehtävänä on seurakunnasta ulospäin suuntautuva työ.

Suurimmassa palkkakuopassa ovat nykyisin melko harvinaiset naisevangelistat. (RV 51–52)

Pastorimme ja evangelistamme ovat palkkansa ansainneet – armosta ja ansiosta. (RV 51–52)

– – mutta missä ovat evankeliumin julistajat? (RV 37)

Evangelistat mainitaan muun muassa palkkoja koskevan keskustelun yhteydessä, jossa heidät rinnastetaan pastoreihin palkkansa ansainneina työntekijöinä. Mielipidekirjoittajien mukaan evankelistoja tarvittaisiin enemmän, mikä kertoo evankelioinnin tärkeydestä helluntaikerätyksessä.

6.1.3. Helluntaiteologit ja -oppineet

Oman ryhmänsä aineistossa muodostavat ”helluntaiteologit”, joilla tarkoitetaan raamattukouluopintoja suorittaneita helluntailaisia. Mielipidekirjoittajat mainitsevat heidän olevan iältään nuoria ja myös toiminnassaan alkumetreillä: *He [monet nuoret helluntaiteologit] kokeilevat ”siivenalkujansa” mihin asti ne kantavat* (RV 44). Osa helluntaiteologeista on osallistunut Ristin Voiton mielipidekeskusteluihin tai kirjoittanut lehteen opetusartikkeleita. Kuten luvussa 2.1 mainitsin, helluntailaiseen toimintakulttuuriin on alusta alkaen kuulunut maallikkous. Saarnaajalta tai seurakunnan työntekijältä ei ole edellytetty teologisia opintoja, vaikkeivät ne ole haitaksikaan olleet. Pari viimeistä vuosikymmentä ovat muuttaneet tilannetta, ja nykyään yhä useammalla helluntaiseurakunnassa työskentelevällä on takanaan raamattukouluopintoja.

Herätysliikkeen sisällä on keskusteltu teologian opiskelusta, jota kohtaan joillakin on enakkoluuloja. Yleisin pelko on, että nykyajan teologisessa opetuksessa on liiaksi vaikutteita

Raamatun linjasta poikkeavasta ajattelutavasta. Mieli-pidepalstalla ”nuoria teologeja” sekä kritisoidaan että puolustetaan.

Herätysliikkeemme nuorissa näkyvät tämän ajan teologi-
en opetuksen tulokset. Heitä ei näytä kovinkaan paljoa kiinnostavan Israel-aihe, johon liittyy kuitenkin koko maaplaneetan tulevaisuus. Lisäksi nuoret suorastaan ohjataan jumaluusoppineiden kautta pois kokemasta Aabrahamin siunausta, ”joka sinua siunaa...”. (RV 44)

Kaikki RV:ssä esiin tulleet ja henkilökohtaisesti tuntemani ”nuoret teologit” kuuluvat helluntailiikkeeseen siksi, että he kokevat liikkeemme olevan lähinnä heidän omaa vakaumustaan. He ovat sitoutuneet tekemään työtä liikkeemme hyväksi parhaan ymmärryksensä ja ammattitaitonsa mukaan. Mieli-piteinään heillä voi olla yleisesti enemmän tai vähemmän kannatusta saavia näkemyksiä, mutta se ei ole syy epäillä heidän vilpittömyyttään. (RV 47)

Ensimmäisen esimerkin kirjoittaja on huolissaan helluntailiikkeen nuorista, joihin ”tämän ajan teologi-
en opetus” vaikuttavat. Ilmaus *tämän ajan teologit* tekee ajallisen erottelun teologeihin: se implikoi, että on olemassa myös aikaisemmin vaikuttaneita oppineita, joiden oppi oli mieli-pidekirjoittajien mielestä ilmeisesti oikeellisempaa, toisin sanoen vankemmin Raamatussa pitäytyvää. Ilmauksella *tämä aika* voi nähdä olevan myös yhtymäkohdan syntisenä ja Raamatun vastaisena pidettyyn *maailmaan*. Näin ”tämän ajan teologi-
en opetus” saa entistä kielteisemmän sävyn; se on opetusta, jossa on maailmallisia vaikutteita. Toisessa esimerkissä nuoria helluntai-
teologeja puolustetaan. Kirjoittaja korostaa heidän osaamistaan, vilpittömyyttään ja sitoutuneisuuttaan herätysliikkeeseen. Sama kirjoittaja jatkaa mainitsemalla helluntaiteologi-
en toimivan *kutsumustehtävissään*. Hänen mukaansa heihin kohdistuva epäluulo ja voimakkaat kannanotot *lietsovat kasvavaa ristiriitaa herätysliikkeemme sisällä*. Suhtautumisen teologiseen oppineisyyteen nähdään siis jopa uhkaavan helluntaiherätyksen sisäistä yhtenäisyyttä, mikä taas vaikeuttaa yhtenäisen identiteetin rakentamista.

6.2. ”Me kristityt”

Aineistossa on runsaasti ilmauksia, joissa representoidaan edelleen omaa sisäryhmää, mutta ei viitata helluntailaisuuteen, vaan puhutaan kristityistä yleisellä tasolla. Tähän ”me kristityt” -nimiseen kategoriaan olen luokitellut lausumat, joissa representoidaan kristittyjä määrittelemättä tarkemmin heidän kirkkokuntaansa. ”Meidän kristittyjen” viittausala on näin laajempi kuin ”mei-

dän helluntailaisten”. Osassa ilmauksista kirjoittaja saattaa viitata helluntailaisiin, mutta varmuutta siitä ei ole, koska helluntailaisuutta ei mainita suoraan eikä se tule kontekstistakaan ilmi.

”Meihin kristittyihin” viittaavien ilmauksien runsas määrä voi johtua ensinnäkin siitä, että kirjoittaessaan helluntailiikkeen viikkolehden mielipidekirjoittajan ei tarvitse tehdä eroa kristityn kotiseurakunnan välillä. Hän siis ajattelee, että pääosin helluntailaisista koostuva lukijayleisö ymmärtää tekstin käsittelevän juuri helluntailaisia ilman, että se vielä erikseen mainittaisiin. Toinen mahdollinen selitys on, että helluntailainen mielipidekirjoittaja samastaa itsensä enemmän maailmanlaajuiseen kristittyjen joukkoon, universaaliin seurakuntaan, kuin juuri helluntaiyhteisöön.

Luvussa 6.1 puhuin jo paikallisseurakunnasta, mutta mielipideteksteissä on viittauksia myös maailmanlaajuiseen, kaikista kristityistä koostuvaan seurakuntaan. Se muodostaa laajimman ”me kristityt” -ryhmän viittausalan. Universaalista kristittyjen joukosta on kyse muun muassa seuraavassa esimerkissä:

Uskova ja todistava seurakunta on olemassa maan päällä Herran tulemukseen asti. (RV 51–52)

Esimerkki ilmaisee jotain tärkeää seurakunnan luonteesta ja tehtävästä: kristityt erottuvat ei-kristityistä juuri sen kautta, että he uskovat (Jeesukseen), ja heidän tehtävänä on kertoa tästä uskostaan eli todistaa ei-kristitylle maailmalle *Herran tulemukseen asti*. Seuraavien esimerkkien voidaan tulkita tarkoittavan kumpaa seurakunnan merkitystä (paikallista tai maailmanlaajuista) tahansa.

Uskoon tulleista on muodostunut Jumalan seurakunta, ja se on merkinnyt myös ulkoista järjestymistä. (RV 47)

Kun ihminen tulee uskoon, Jumalan Pyhä Henki tulee asumaan hänen sisimpäänsä. Kun nämä uskoon tulleet kokoontuvat yhteen Jeesuksen nimessä, Jumalan läsnäolo ja voima ovat koettavissa noissa hetkissä, ja hän myös puhuu meille. Tämä on seurakunnan salaisuus. (RV 47)

Edellisten esimerkkien mukaan seurakunta on ulkoisesti järjestäytynyt yhteisö, jolle Jumala puhuu eli ilmoittaa oman tahtonsa maailmaa kohtaan. Ilmauksella *Jumalan seurakunta* korostetaan seurakunnan jumalallista alkuperää ja luonnetta: vaikka seurakunta on ihmisten muodostama yhteisö, se on Jumalan valitsema ja ”ulos kutsuma” joukko, joka toimii Jumalan valtuutamina ja hänen suunnitelmiansa toteuttajana maan päällä. Seurakunta koostuu *uskoon tulleista*, joita Jeesus yhdistää toisiinsa. Sen tuntomerkinä on *Jumalan läsnäolo ja voima*. Vaikka kirjoitta-

ja käyttää jälkimmäisessä esimerkissä ilmausta *nämä uskoon tulleet*, joka vaikuttaisi viittaavaan muihin kuin oman ryhmän jäseniin, kirjoittaja ja lukijat eli ”me kristityt” kuuluvat silti ilmauksen viittausalaan. Tämä tulee ilmi lauseen lopussa, jossa kirjoittaja liittää itsensä ja lukijansa ”näihin uskoon tulleisiin” monikon ensimmäisen persoonan pronomiinilla (*hän myös puhuu meille*). Lauseen alun voidaan ajatella olevan puhetta seurakunnasta ensin yleisellä tasolla, ja lopuksi tarkennetaan, että myös ”me” kuulumme siihen.

Mielipidekirjoituksissa kristityn identiteettiä määritellään muun muassa suhteiden kautta kahdensuuntaisesti: vertikaalisesti (kristityn suhde Jumalaan ja Jeesukseen) ja horisontaalisesti (kristityn suhde toisiin ihmisiin). Mielipidekirjoittajat viittaavat teksteissään toistuvasti Jeesukseen, joka on keskeinen henkilö kristityn identiteetin muotoutumisessa – ilman Kristusta ei olisi kristittyjäkään. Jeesuksen sovitustyöhön uskomisen on kristinuskon kivijalka, johon myös kristityn identiteetti nojaa:

Autuutemme ja valmiutemme perusta on yksin Jeesuksen ristillä suorittama syntiemme sovitus. Sen saamme täällä armon ajassa uskon kautta omistaa jokainen kohdallemme. (RV 49)

Uskoontulo näyttäytyy hetkenä, josta kristityn identiteetin muotoutumisprosessi saa alkusysäyksensä. Sen jälkeen puhutaan ”meistä uskoon tulleista” ja Jeesuksen seuraamisesta.

Siitä kun kohtaamme ensimmäisen kerran Jeesuksen, alkaa kasvu Jumalan syvempään tuntemiseen. (RV 39)

Meidät uskoontulleet ihmiset Jumala on kutsunut yhteyteensä, ja me olemme lähteneet seuraamaan Jeesusta. (RV 47)

Uskonratkaisun tehneen tuntomerkkejä ovat *rakkaus häneen* [Jeesukseen] *ja täysi valmius luopua maallisista riemuista koska tahansa* (RV 49). Myös toisen kirjoittajan mukaan uskonelämässä on kyse *rakkaussuhteesta* [Jeesukseen] *ja siinä kasvamisesta* (RV 39). Seuraavissa esimerkeissä rukoileminen ja pyrkimys keskinäiseen rakkauteen määrittelevät kristityn identiteettiä.

Jeesus antoi meille tehtäväksi rukoilla Hänen valtakuntansa tulemista maan päälle. (RV 43)

Uusi testamentti, ja erityisesti Jeesus itse, kehottaa meitä toistuvasti keskinäiseen rakkauteen. (RV 36)

Ensimmäinen lausuma viittaa Isä meidän -rukouksen kohtaan ”Tulkoon sinun valtakunta-si” ja toinen Jeesuksen antamaan uuteen käskyyn, jonka mukaan kristittyjen tulee rakastaa toinen toisiaan (Raamattu, Joh. 13:34). Viittaukset Jeesukseen viittaavat samalla myös uuteen liittoon, jota kuvataan Uudessa Testamentissa. Uusi liitto tarkoittaa kristinuskossa uuden aikakauden alkua, jossa syntien sovittamiseksi ei tarvita enää eläinuhreja, kuten vanhan liiton (Vanhan Testamentin) aikana. Kuuluminen uuteen liittoon osoittautuu mielipideteksteissä tärkeäksi kristityn identiteetin rakennusosaseksi, kuten seuraavista esimerkeistä tulee ilmi.

Heprealaiskirje kehottaaakin meitä uuden liiton ihmisiä luottamaan Jumalaan juuri sen tähden, että hän on uskollinen Aabrahamin kanssa tekemälleen liitolle (6:13-20). (RV 43)

Ylistämisen yhteydessä viitataan usein Vanhaan testamenttiin, mutta mehän elämme Uuden testamentin ajassa. (RV 36)

Vaikka ”vapaiden suuntien” teologiassa korostetaan henkilökohtaista suhdetta Jeesukseen, suuri merkitys on myös suhteella Jumalaan: mielipideteksteissä on useita esimerkkejä, joissa kristityn identiteettiä määritellään jumalasuhteesta käsin. Tärkeänä pidetään yhteyden kokemista Jumalan kanssa ja elämän luovuttamista hänen hallintaansa. Kristityn kuvaillaan elävän päivittäin *Jumalan läsnäolossa* ja kuuntelevan *hänen sanojaan, ohjeitaan ja kehotuksiaan* (RV 39). Jumalan äänen kuulemisesta seuraa, että kristitty saa *elää ylösnousemusvoimassa ja Pyhässä Hengessä* (RV 39). Näin suhde Pyhään Henkeen toteutuu jumalasuhteen kautta. Erään kirjoittajan mukaan *Syvä päivittäinen yhteys Jumalaan saa meidät elämään todellista kristityn elämää Raamatun mallin mukaan* (RV 39). Sama kirjoittaja jatkaa esittämällä Raamatun luonnehdinnan tällaisesta *todellisen kristityn elämää* elävästä ihmisestä:

Isä etsii oikeita rukoilijoita, jotka palvovat häntä hengessä ja totuudessa (Joh. 4:23). (RV 39)

Esimerkissä Jumalaan viitataan sanalla *Isä*, joka kertoo läheisestä ja turvallisesta jumalasuhteesta ja implikoi, että kristitty on ”Jumalan lapsi”.

Seuraavaksi esittelen lausumia, joissa määritellään kristittyjen identiteettiä horisontaalisesti, suhteessa toisiin ihmisiin. Kysymys, miten kristittyjen tulisi elää, on kautta aikojen herättänyt runsaasti keskustelua ja on yksi seurakunnissa sekä Ristin Voiton mielipidepalstallakin esiintyvistä kestopuheenaiheista. Identiteetin kannalta kristillisen elämäntavan määrittely on mielenkiintoinen, sillä identiteetin voidaan ajatella vaikuttavan ja näkyvän elämänvalinnoissa arvojen kautta. Arvot säätelevät sitä, miten kristitty kohtelee toisia ihmisiä.

Perustaa ja ohjeita kristilliseen elämäntapaan mielipidekirjoittajat hakevat Raamatusta. Tavoitteena on päästä *syvälliseen ja terveelliseen Jumalan sanan tuntemiseen* (RV 50). Raamatusta on peräisin muun muassa eräs keskeisimmistä kristityn suhdetta toisiin määrittelevistä periaatteista, lähimmäisten rakastaminen, joka liitetään kristityn identiteettiin useammassa mielipidekirjoituksessa. Sen ensisijaiseksi motiiviksi esitetään Jeesuksen opetukset Raamatussa. Halu tehdä hyvää kumpuaa myös siitä, että kristitty on itse kokenut Jumalan rakkauden ja hyvyyden.

Uusi testamentti, ja erityisesti Jeesus itse, kehottaa meitä toistuvasti keskinäiseen rakkauteen. (RV 36)

Kristilliseen elämänvaellukseen kuuluu myös oikeamielinen suhtautuminen lähimmäisiä kohtaan (Luuk. 12:42–) sekä hädässä olevan lähimmäisen huomioiminen (Matt. 25:31–). (RV 49)

Emme harjoita lähimmäisen rakkautta sen tähden, että sen joihinkin käytännön muotoihin voi saada valtion tukea. Teemme hyvää, koska Jeesus ja Raamattu niin opettavat ja koska se on seuraus terveestä Jumala-suhteesta. (RV 35)

Ensimmäisessä esimerkissä puhutaan kristittyjen suhtautumisesta toisiin kristittyihin, siis ”meihin”. *Keskinäisen rakkauden* tärkeyttä korostetaan huomauttamalla, että Jeesus kehottaa kristittyjä siihen *toistuvasti*. Kahdessa jälkimmäisessä esimerkissä viitataan kristityn suhtautumiseen lähimmäisiä kohtaan, joita ovat muun muassa mielipideteksteissä mainitut turvapaikanhakijat, vammaiset, sairaat sekä puutteessa elävät ja kärsivät ihmiset. Lähimmäisten rakastaminen esitetään välttämättömäksi ja itsestään selväksi osaksi kristillistä elämää (*Kristilliseen elämänvaellukseen kuuluu; Teemme hyvää, koska*). Myös seuraavassa esimerkissä määritellään kristityn suhdetta lähimmäisiin.

Jokainen heistä [turvapaikanhakijoista] on yhtä arvokas kuin sinä ja minä, eikä lähimmäisen kärsimyksiä saisi koskaan vähätellä. (RV 35)

Esimerkissä lähimmäisen ihmisarvon tähdennetään olevan samanarvoinen kuin ”sinun ja minun” (eli ”meidän kristittyjen”). Kommentti heijastaa kristillistä ihmiskäsitystä. Esimerkin loppuosa esittää lähimmäisen kärsimyksien vähättelyn ei-hyväksyttävänä toimintana, johon kristityn ei pidä syyllistyä. Lähimmäisten rakastamisessa on kuitenkin haasteita, joista kristitty ei selviä ilman Jumalan apua. Täytyy esimerkiksi olla tarkkana, ettei *oma kovuus* estä *Jumalan rakkauden vuotamista näihin ihmisiin* (RV 35).

6.3. Seurakuntayhteydestä poisjääneet

Aineistossa on muutamia esimerkkejä, joissa representoidaan seurakuntayhteydestä poisjääneitä ihmisiä. Heille on yhteistä se, että he ovat jättäytyneet pois seurakunnan toiminnasta, vaikka kaikki eivät olekaan eronneet seurakunnasta. Ilmiö ei ole esimerkkien perusteella kovin harvinaisen, sillä sen kerrotaan koskevan monia (*monet lähtevät, Kuinkahan monia ihmisiä ovat seurakunnat menettäneet*). Mielipikekirjoittajien suhtautuminen seurakuntayhteydestä poisjääneisiin on pääosin myötätuntoista. Pohdinnat pyörivät poisjäämisen syiden ympärillä. Niitä miettiessä seurakuntalaiset joutuvat tutkimaan myös itseään ja omia toimintatapojaan.

Pysähtyminen ja uupumuksen myöntäminen voi olla monille vaikeaa, ja siksi monet lähtevät seurakunnasta. (RV 48)

– – miltähän näyttäisi herätyskristillisyyttä käsittelevä artikkeli, jonka ainoana lähteenä käytettäisiin seurakunnassa kaltoin kohdelluksi tulleita entisiä kristittyjä? (RV 43)

Omassa seurakunnassani – – pohditaan sitä, mitä seurakunnan yhteydestä erkaantuneille kuuluu. Enkä muista että poisjäämisen tarkastelun lähtökohtana olisi kertaakaan ollut ihmisen tekemät synnit. Pikemminkin lähtökohtana on ollut arvioida, olenko minä itse toiminut kaikissa tilanteissa oikein ja rakastavasti niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat kokeneet seurakunnan ahdistavana. (RV 45)

Kuinkahan monia ihmisiä ovat seurakunnat menettäneet ylistyksen takia? (RV 36)

Esimerkeissä on eroja, kun tarkastellaan seurakunnasta poisjäämisen aktiivisuutta. Ensimmäisessä esimerkissä seurakunnasta lähteminen esitetään lähtijän aktiivisena tekona (*monet lähtevät*), kun taas kolmannessa esimerkissä poisjääneet esitetään *seurakunnan yhteydestä erkaantuneina*. Erkaantuminen on jotain, mikä tapahtuu pitkällä aikavälillä, ja siihen voidaan ajautua. Toiminta on tällöin passiivisempaa kuin lähteminen, joka on kertaluontoinen tapahtuma. Samassa esimerkissä esitetään myös erkaantumisen todennäköinen syy: *poisjääneet ovat kokeneet seurakunnan ahdistavana*. Toisessa esimerkissä puhutaan *seurakunnassa kaltoin kohdelluksi tulleista entisistä kristityistä*. Ilmaus ottaa hyvin suoraan kantaa siihen, että kaltoin kohtelua todella tapahtuu seurakunnissa, ja vieläpä ikävin seurauksin. Moni voi menettää seurakuntayhteyden lisäksi uskonsa.

Menettää-verbin käyttö ilmauksessa *seurakunnat ovat menettäneet monia ihmisiä* implikoi, että seurakuntayhteydestä luopuvien lähtö nähdään valitettavana menetyksenä. Mielipikekirjoittajat eivät tarkastele menetystä pelkästään seurakunnan näkökulmasta, vaan ovat huolissaan

poisjääneiden hengellisestä tilasta. Toisaalta siitä tehdään myös pitkälle meneviä johtopäätöksiä, kuten jälkimmäisestä esimerkistä käy ilmi.

Emme saisi kuitata asiaa toteamalla, että ”saatana on saanut otteen näistä [Huitsinnevadafoorumilla kirjoittavista] ihmisistä”. – – Olen surullinen heidän puolestaan. (RV 48)

Esimerkkitapaukset Huitsinnevadafoorumilla ovat valitettavasti kääntäneet selkänsä, ei ainoastaan seurakunnalle, vaan myös koko uskollen ja Jumalalle. (RV 48)

Tavasta, jolla seurakunnasta poisjääneitä representoidaan, voi päätellä, ettei heitä enää lueta kuuluvaksi omaan sisäryhmään. Tästä kertovat muun muassa nimitykset *entiset kristityt* ja *seurakunnan yhteydestä erkaantuneet*. Poisjääneistä puhuttaessa ei lisäksi käytetä monikon ensimmäisen persoonan muotoja, joilla heidät sisällytettäisiin ”meihin”, vaan heihin viitataan ilmauksella *nämä ihmiset* ja pronomiinilla *he*. Tämä on kielellinen keino tehdä rajanvetoa sisä- ja ulkoryhmän välillä. Tosin yksi poikkeus löytyy: sisäryhmän ulkopuolisen näkökulman keskusteluun tuo helluntaiseurakunnasta eroamista harkitseva kirjoittaja, joka kirjoittaa nimimerkillä ”Isänsä tytär kaikesta huolimatta”. Hän on ollut sivussa seurakunnan toiminnasta parin vuoden ajan, mutta ei ole kuitenkaan menettänyt uskoaan Jumalaan.

[Jumala ei] luokittele minua kakkosluokan uskovaksi, jollaiseksi seurakunnasta poisjääneet yleensä luetaan. – – Niin, tuossa muutama ajatus miksi meitä ”poisjääneitä” täällä tallustaa. Osa vielä hyvinkin toiveikkaana taivaspaikkansa suhteen! (RV 45)

Kirjoittaja samastaa itsensä poisjääneisiin ja muodostaa ”meidän poisjääneiden” ryhmän. Hän on kokenut tullessaan luokitelluksi *kakkosluokan uskovaksi*. Ilmaus viittaa ajatukseen vähäisemmästä laadusta ja implikoi, että on olemassa ykkösluokan uskovia, joiden usko on laadultaan parempaa kuin kakkosluokan uskovien. Näin kirjoittaja rakentaa seurakunnasta poisjääneille identiteettiä, jota leimaa kokemus siitä, että heidän uskonsa laatua pidetään vähempiarvoisena. He eivät enää täytä niitä normeja, joita yhteisö asettaa jäsenilleen. Passiivissa oleva ilmaus jättää avoimeksi, ketkä luokittelevat seurakunnasta poisjääneitä kakkosluokan uskoviksi, mutta lukija ymmärtää vihjeen kohdistuvan seurakunnan jäseniin.

6.4. Muut kristityt

Ilmauksia, joissa puhutaan nimeltä mainiten jostain muusta kristillisestä kirkkokunnasta tai siihen kuuluvista ihmisistä, on aineistossa vain muutamia. Niistä käy ilmi, että helluntailaiset kokevat muut kristityt työtovereiksi, joiden kanssa tehdään työtä rinnakkain yhteisten päämäärien eteen. Yhteinen tehtävä yhdistää, ja sen kautta samastutaan muihin kristillisiin yhteisöihin.

Koulusurmien tapahduttua luterilaisen seurakunnan henkilöstö oli ensimmäisenä paikalla antamassa kriisiapua. Myös meiltä Tuusulan helluntaiseurakunnasta lähdettiin Jokelaan heti, kun uutinen tuli tietoon. (RV 48)

Reserviupseerikoulua käy useita helluntailaisia, evankelisluterilaisia sekä monien vapaiden suuntien edustajia, jotka tekevät sotilaskoulutuksen ohella työtä saman tärkeän asian puolesta. (RV 50)

Esimerkeissä asetetaan eri kirkkokunnat samalle viivalle rinnastamalla ne toisiinsa. Niissä ei puututa kirkkokuntien eroihin eikä osoiteta mitään erityistä asennetta niitä kohtaan. Tämä näkyy muun muassa mahdollisimman neutraalien nimitysten käyttämisenä eri uskonsuuntien jäsenistä (*luterilaisen seurakunnan henkilöstö, helluntailaiset, evankelisluterilaiset, monien vapaiden suuntien edustajat*). Mitä tulee jumalanpalvelustoimintaan, yhteisenä kaikille ”vapaille suunnille” nähdään mahdollisuus toteuttaa sitä ilman erityisiä kaavoja. Rekisteröitymiskeskustelussa vertailukohteeksi otetaan Vapaakirkko, joka on ollut järjestäytynyt kirkkokunnaksi vuodesta 1923 lähtien (Suomen Vapaakirkko 2010). Jälleen käytetään neutraaleja ilmauksia *vapaat suunnat* ja *Vapaakirkko*, jotka ovat yleiskielessä käytössä olevia nimityksiä.

Vapaiden suuntien osalta on todettava, että jos seurakuntien johtajilla vain riittää mielikuvitusta ja ennakkoluulottomuutta toteuttaa kokoustoiminnassa vaihtelevuutta, mitkään kirjoitetut ohjeet eivät sido tai estä sitä. (RV 48)

– – Vapaakirkko on jäänyt pieneksi, vaikka onkin rekisteröitynyt. (RV 50)

Seuraavissa ilmauksissa representoidaan evankelisluterilaista kirkkoa, johon viittaamaan riittää pelkkä *kirkko*-sana. Kirkkokunnaksi rekisteröitynyt Suomen helluntaikirkko on ollut helluntailiikkeessä todellisuutta vasta niin vähän aikaa, että *kirkko*-sanana mielletään itsestään selvästi tarkoittavan juuri evankelisluterilaista kirkkoa. Siksi kirjoittajien ei ole tarpeen identifioida kirkkokuntaa sen tarkemmin.

Kirkolla on myös omasta sanomastaan nouseva sisäinen velvoite lähimmäisenrakkauteen. Kirkolla on vahvat perinteet diakoniatyöstä – hädässä olevien lähimmäisten auttamisesta eri tavoin. – – Kirkko on ollut luonteva ja hyväksytty keskustelija puolustaessaan vanhus-ten oikeutta ihmisarvoiseen hoivaan tai vaikkapa ylivelkaantuneiden mahdollisuutta ar- mahdukseen. (RV 38)

Kirkko on vaikean asian edessä, kun maailman henki vaatii nyt homo- ja lesbopareille kirkollista siunaamista ja vihkimystä. (RV 40)

Evangelisluterilainen kirkko esitetään esimerkeissä sen tekemän käytännönläheisen työn kautta, joka pohjautuu kristilliseen etiikkaan. Kirkon toimintaan liitetään perinteet ja tärkeistä asioista keskusteleminen julkisuudessa. Esille nostetaan myös kirkon kohtaama haaste keskuste- lussa homoseksuaalien parisuhteen kirkollisesta vihkimyksestä. Ilmaus *maailman henki* luo vas- takkainasettelua – kirkko on vastakkain *maailman* kanssa, joka esittää sille vaatimuksiaan.

Seuraava esimerkki on mielipidekirjoituksesta, jossa keskustellaan helluntaikirkoksi re- kisteröitymisestä.

On aivan ymmärrettävää, että sana ”kirkko” on joillekin helluntailaisille kuin kirosana. (RV 44)

Esimerkissä *kirkko*-sanaan assosioituu vahvasti kielteisiä miellelyhtymiä, verrataanhan sitä ki- rosanaan. Kirosanaan vertaaminen tuo ilmaukseen vahvan latauksen. Vertauksen käytön ymmär- tämisessä auttaa konteksti – tässä tapauksessa ilmauksen esiintyminen rekisteröitymiskeskuste- lussa. Ne kielteiset ominaisuudet, joita helluntailaiset ovat liittäneet *kirkko*-sanaan, liittyvät kir- kollisuuden mukanaan tuomaan keskusjohtoiseen hallintoon, jonka pelätään uhkaavan paikallisa- seurakuntien itsenäisyyttä ja loitontavan seurakuntaa raamatullisuudesta, sekä pelkoon jumalan- palveluselämän jäykistymisestä liturgian ja ulkonaisten kaavojen yhdistelmäksi (huom. helluntai- liike kuuluu ”*vapaisiin* suuntiin”). Tässä esimerkissä siis korostuvat helluntailaisten evankelisluterilaiseen kirkkoon liittämät kielteiset ominaisuudet, joista halutaan erottautua.

6.5. Muiden uskontojen edustajat

Aineistossa on vähän esimerkkejä, joissa kuvataan muiden uskontojen edustajia. Heistä esillä ovat vain juutalaiset ja muslimit. Juutalaisista puhuttaessa tyypillinen nimitys on *Israelin kansa*, joka viittaa maantieteelliseen alueeseen ja sieltä lähtöisin olevan kansan etnisiin juuriin. Juutalai- suus liittyy kristittyjen mielessä juuri Israelin maahan ja siellä eläneen kansan vaiheisiin, vaikka

juutalaisen uskonnon edustajia on eri puolilla maailmaa. Juutalaisuus onkin sekä uskonto että etninen ryhmä.

Juutalaisiin viitataan esimerkeissä muun muassa ilmauksella *Hänen [Jeesuksen] oma kansansa juutalaiset*.

Jeesus odottaa, että *Hänen oma kansansa juutalaiset* tunnistavat Hänet (Sak. 12:10) ja toivottavat Hänet tervetulleeksi (Luuk. 13:35). (RV 42)

Ilmaus lähentää juutalaisia kristittyihin, joita kutsutaan lähes synonyymisesti *Jeesuksen ja Herran omaksi kansaksi*. Käsitteellä *Jeesuksen* (tai Jumalan) *oma kansa* on näin toinenkin merkitys 'maailmanlaajuisen kristittyjen joukon' lisäksi. Jotta lukijalle tulisi selväksi, kummasta merkityksestä on kyse, mielipidekirjoittaja on täydentänyt ilmausta sanalla *juutalaiset*. Juutalaisia erottaa kristityistä kuitenkin se, että he ovat *synnissä elävä kansa niin kuin mikä muu kansa hyvänsä* (RV 43) ja tarvitsevat pelastusta.

Kristityillä on erityinen suhde juutalaisiin sen hengellisen perinnön kautta, joka heiltä on välittynyt kristikunnalle. Tämä näkyy myös aineistossani, vaikka juutalaisiin viittaavia ilmauksia ei olekaan paljon. Heistä kannetaan huolta, ja heidän pelastumisensa puolesta rukoileminen nähdään kristittyjen tärkeänä tehtävänä. Toisaalta tuodaan esille, että osa kristityistä on lakannut uskomasta Raamatun Israelin kansaa koskeviin profetioihin. Ne ovat kirjoittajan mukaan kuitenkin edelleen voimassa.

Seuraavissa esimerkeissä määritellään kristittyjen suhdetta juutalaisiin.

Raamattu käskee meitä rukoilemaan Siionin ja Jerusalemin pelastuksen puolesta. (RV 42)

Juutalaisillekin sielun iankaikkinen pelastus edellyttää uskoa Jeesukseen. Suurin huolestus tulisi liittyä juutalaisten hengelliseen pelastukseen. (RV 42)

Tämä [Raamatun] lupaus [Israelin valtakunnan jälleenrakentamisesta] ei ole vielä toteutunut Israelin kohdalla, ja siksi monet kristitytkin ajattelevat, ettei se toteudukaan. Israelin kansan nähdään olevan kuin Jumalan pois heittämä ”työrukkanen”, jolla ei enää meidän aikanamme ole mitään virkaa Jumalan suunnitelmissa. (RV 42)

Ensimmäisen esimerkin ilmaus *Raamattu käskee* korostaa rukoilemistehtävän tärkeyttä ja velvoitavuutta. Juutalaisiin viitataan hepreankielisillä sanoilla *Siion* ja *Jerusalem*, joista *Siionin* alkupe räisiä merkityksiä ovat muun muassa 'temppelialue, Jumalan pyhä vuori' ja 'Juudan kansa' (IRT s.v. *Siion*). *Jerusalemilla* tarkoitetaan Israelin pääkaupunkia, juutalaisuuden uskonnollista keskustaa. Ilmauksia käytetään metonymisesti: niissä kokonaisuuteen (juutalaiset kansana) viitataan sii-

hen liittyvillä osakokonaisuuksilla (Siion eli juutalaisten temppeelialue ja Jerusalem eli ”Pyhän maan” pääkaupunki). Toisen esimerkin ilmaus *suurin huolestus* tuo esille sitä tunnelatausta, joka kristityillä on juutalaisia kohtaan. Kolmannen esimerkin juutalaisiin viittaava ilmaus *Jumalan pois heittäminen ”työrukkana”* on vahvasti affektiivinen ja ilmaisee kirjoittajan näkemyksen joidenkin kristittyjen suhtautumisesta juutalaisiin. Tunnepitäisyyden ilmaukseen tuo siihen sisältyvä ajatus hylkäämisestä, jossa hylkääjänä on itse Jumala.

Juutalaisista puhuttaessa siteerataan usein Raamattua ja nostetaan esille Raamatun lupaukset, jotka koskevat erityisesti Israelin maata. Mielenpidekirjoittajat puolustavat Israelin kansan oikeutta omaan maahansa, kuten seuraavista esimerkeistä käy ilmi. Jälkimmäisessä esimerkissä määritellään lisäksi jälleen kristittyjen suhdetta juutalaisiin.

Jumala on luvannut Israelin maan juutalaisille ”niin kauan kuin taivas maan yli kaareutuu” (5. Moos. 11:21). Vieläkin kaareutuu taivas yllämme. Israelin maa kuuluu siis juutalaisille. (RV 42)

Vaikka Israel vielä nyt onkin synnissä elävä kansa niin kuin mikä muu kansa hyvänsä, Sanan valossa meidän ei silti tule olla mukana sen enempää Jerusalemin kaupungin kuin muun Israelin maan jakamisessa. Ei sanoin eikä teoin. (RV 43)

Muslimeista puhutaan muutamassa mielenpidekirjoituksessa, joiden aiheina on maahanmuuton kautta kasvanut muslimien määrä Suomessa seurauksineen. Seuraaville lausumille on yhteistä väkivaltaan ja islamiin viittaavien ilmauksien esiintyminen yhdessä.

Kaikki muslimit eivät ole terroristeja, mutta jotain islamista kertoo se, että kaikki terroristit ovat muslimeja: 11.9.2001 jälkeen muslimiterroristit ovat toteuttaneet yli 9000 ihmishuuhreja vaatinutta terrori-iskuja, joissa on kuollut lukematon määrä ihmisiä. (RV 35)

Seksuaalirikosten ankarampi kohtelu ei juuri kosketa [muslimi]miehiä. Muslimimiehellä on jopa oikeus satunnaiseen seksiin, tätä varten islamilaisessa laissa on ”väliaikaisen avioliiton” käsite. Säkittämättömät vääräuskoiset naiset taas ovat [muslimien mielestä] koiriakin alhaisempia ja siksi käytännössä vapaata riistaa muslimimiesten toteuttaa tarpeitaan. (RV 38)

Se, että kaikki muslimit eivät ole väkivaltaisia, ei todista, että islam on ”pohjimmiltaan” rauhanuskonto. Rauhanomainen muslimi ei yksinkertaisesti ole tekemisissä islamin oppien kanssa. Omassa maassamme on vastaava ilmiö, nimikristillisuus. (RV 35)

Sekä muslimeihin liittyvien lausumien sävy että sisältö ovat enimmäkseen kielteisväritteisiä: mielenpidekirjoituksissa vilisevät muun muassa sanat *väkivalta*, *muslimiterroristi* ja *raiskaus*. Väitelause *kaikki terroristit ovat muslimeja* ei jätä mitään arvailujen varaan. Erään kirjoituksen otsikkona on

Islam-kielteisyys huolestuttavaa? Kirjoittajan mielestä muslimienemmistöisten asuinalueiden kehittyminen maamme kaupunkeihin on hälyttävää, ja siihen pitäisi puuttua. Muslimikeskusteluun liittyvät myös politiikkaan viittaavat lausumat. Erään kirjoittajan mukaan *Islam ei ole kansanryhmä, vaan ideologia, jossa uskontoa ei eroteta politiikasta* (RV 38).

Näyttää siltä, että mielipidekirjoittajat liittävätkin uskontonsa oppien mukaan elävät muslimit vahvasti kiihkomieliseen ja väkivaltaiseen toimintaan. Rauhanomaisesti elävät muslimit taas rinnastetaan nimikristittyihin, jotka eivät juuri toteuta uskontoaan. Muutaman islam-aiheisen mielipidekirjoituksen perusteella ei voi tehdä yleistyksiä helluntailaisten kristittyjen suhtautumisesta muslimeihin, mutta jotain suuntaa nämä havainnot kenties antavat.

6.6. Ei-kristityt

Ei-kristittyyn todellisuuteen viitataan aineistossa toistuvasti kuvallisella ilmaisulla *maailma* (ks. s. 44), joka saa usein eteensä vielä demonstratiivipronominin *tämä*. *Maailma* on tyypillinen uskonnolliseen sanastoon kuuluva ilmaus, jonka esiintymisestä uskonnollista kieltä sisältävissä aineistoissa on raportoitu eri tutkimuksissa (ks. esim. Lappalainen 2007: 265). Vanhassa Testamentissa *maailman* ei-kristittyyn todellisuuteen viittaavaan merkitykseen kuuluu ajatus syntiinlankeemuksessa turmeltuneesta, Jumalasta luopuneesta maailmasta, jossa koko luomakunta on kirouksen alainen. Uudessa Testamentissa *maailma* ymmärretään Jumalan ja Hänen tahtonsa vastakohtaksi, ja siihen liitettäviä ominaisuuksia ovat muun muassa pimeys, valhe ja kuolema. (IRT s.v. *maailma*.)

Kristityn suhde synnilliseen maailmaan näyttäytyy aineistossani kaksijakoisena. Toisaalta siihen tehdään selkeä ero eikä ”maailman henkeen” haluta mukautua, sillä maailmaa kohtaa tuomio. Toisaalta kosketuspinnan säilyttäminen siihen nähdään tärkeänä, sillä kristityn työsarka ovat juuri maailmassa elävät ihmiset.

Ratkaisevaa on muun muassa se, haluammeko kuulua uskonnottomien rekisteriin ja lisätä heidän lukumääräänsä, vai siihen rekisteriin, johon uskonnolliset yhteisöt on lain mukaan tarkoitettu. (RV 44)

Se [täysraittius] on ainoa oikea uskovan ihmisen mielipide ja kannanotto kyseessä olevasta aiheesta tälle maailmalle. (RV 36)

Tämä maailma on talletettu tuomion tulelle. (RV 51–52)

Ensimmäisessä esimerkissä ei-kristittyihin viitataan sanalla *uskonnottomat*. Esimerkissä määritellään ”meidän” ja ”muiden” välistä rajaa yhteiskunnallisen lainsäädännön puitteissa. Toisessa esimerkissä *tämän maailman* viittausala on 'syntiset ihmiset', kolmannessa sillä viitataan laajemmin myös materiaaliseen maailmaan ihmisten ja aineen muodostamana kokonaisuutena. Seuraavista ilmauksista ensimmäisessä esiintyy vastakkainasettelu pimeys–valo, jossa kristityt edustavat valoa ja ei-kristitty maailma pimeää. Toisen esimerkin kuvallinen ilmaus *teille ja aitovierille* tarkoittaa, että pelastussanoma tulee viedä kaikkeen maailmaan, niin kuin Jeesus itse kehotti (Raamattu, Matt. 28:19–20).

Tuon kosketuspinnan tähän maailmaan haluan säilyttää ja tuoda omalta osaltani edes yhden valonsäteen pimeään. (RV 46)

Työtä olisi tuolla maailman keskellä. Pitäisi viedä pelastussanomaa teille ja aitovierille. (RV 44)

Maailmaan liitettäviä pahuutta ja synnillisyyttä pidetään kartettavina asioina, mutta maailmassa elävät *uskosta osattomat* ihmiset koetaan lähimmäisiksi, joiden edestä tunnetaan hätää. Kielellisesti ajateltuna he ovat kristittyjen toiminnan, tässä tapauksessa evankelioinnin, kohteita.

Ylösotosta tulisi informoida myös uskosta osattomia, jotta he osaisivat tehdä uskonratkaisunsa ajoissa. (RV 49)

Tahdothan, että lähimmäisesi ovat mukana ylöstemmattavien joukossa ennen kuin ahdistuksen aika koittaa? (RV 49)

Ilmaus *uskosta osaton* kertoo, että sellainen ihminen on paitsi uskoa vailla myös uskosta osallisten ulkopuolella. Näin ilmaus toimii rajanvetäjänä ”meidän” ja ”muiden” välillä. Myös *lähimmäinen* erottelee ei-kristityt sisäryhmän ulkopuolelle luoden me–muut-vastakkainasettelun, mutta sisältää kuitenkin ajatuksen, että he ovat ”meitä” lähellä. Ei-kristittyihin viitataan myös ilmauksella *hukkuva sielu* (RV 51–52). Se on kuvallinen ilmaus, jonka tarkoituksena on saada kristityn lukijan huomio: hukkuva on akuutissa hädässä ja välittömän avun tarpeessa. Sielu on ilmauksena metonyminen: siinä osalla (sielu) viitataan kokonaisuuteen (kokonainen ihminen, jossa on henki, sielu ja ruumis).

On tyypillistä, että ei-kristittyjen parissa tehtävästä evankelioimistyöstä puhutaan kielikuvien kautta, kuten tehdään seuraavassa esimerkissä.

Jokaisella halukkaalla on mahdollisuus ilmoittautua lopunajan ”talkoisiin” korjaamaan satoa Jumalan aittoihin. On tehtävä työtä niin kauan kuin on päivä ja työn teon aika. (RV 38)

Evankelioiminen rinnastetaan sadonkorjuuseen, jossa ei-kristitty maailma on *Herran elopelto* (RV 38). Ne, jotka tulevat uskoon, korjataan ”satona Jumalan aittoihin”; tällöin ei-kristityt ovat jälleen kristittyjen toiminnan kohteita. Esimerkin valossa evankelioinnin pitäisi olla uskovalle yhtä välttämätöntä kuin elonkorjuu on viljelijälle. Sadonkorjuurinnastus on peräisin Raamatusta (ks. esim. Luuk. 10:2). Siihen liittyvät ilmaukset saattavat toimia eräänlaisina kiertoilmauksina: kauniiden ja ylevien kuvailmauksien kautta saadaan esitettyä kristityn tehtävä, evankeliointi, merkityksellisellä ja tunteita herättävällä tavalla.

6.7. Yhteenveto

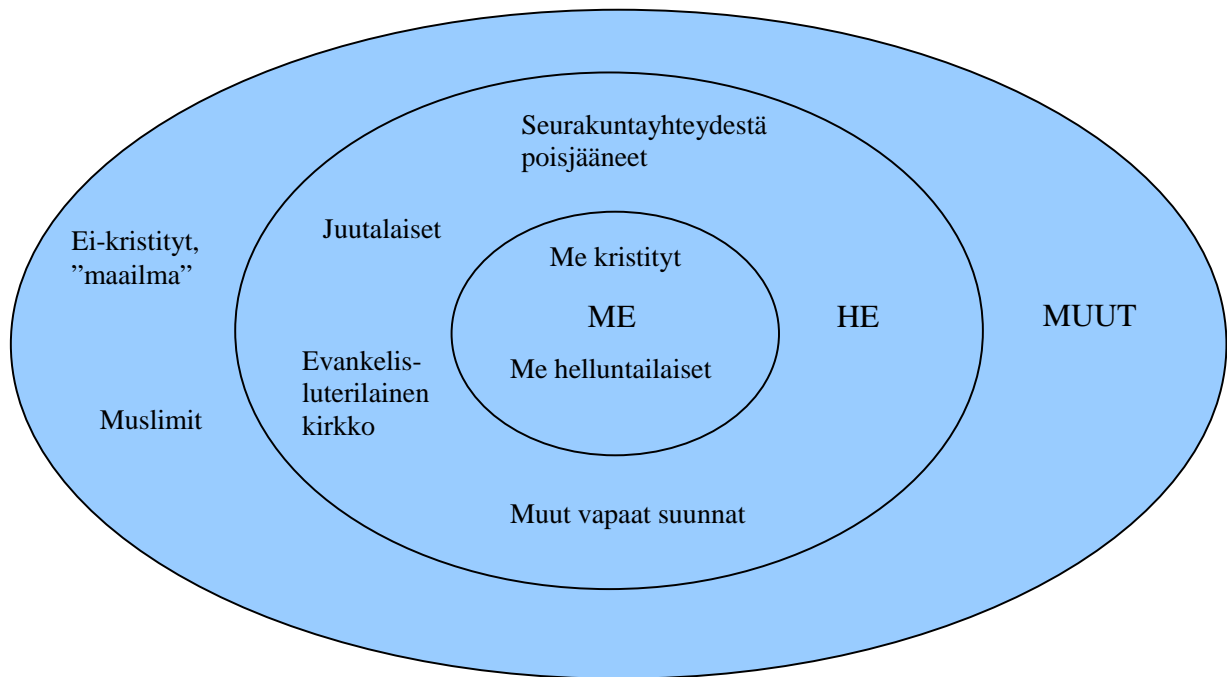
Olen tässä pääluvussa esitellyt aineistossani esiintyvät ryhmät, jotka on representoitu uskonnollisesta näkökulmasta käsin. Olen tulkinnut mielipidekirjoituksissa puhuttavan sisäryhmästä, kun ilmauksissa on käytetty monikon ensimmäisen persoonan muotoja tai ilmauksista on muuten käynyt ilmi, että kyse on oman sisäryhmän luonnehdinnasta. Sisäryhmään kuuluvat ”me helluntailaiset” ja ”me kristityt”. Ulkoryhmään olen luokitellut kaikki ilmaisut, joissa ei käytetä monikon ensimmäistä persoonaa tai muuten tulee ilmi, että mielipidekirjoittaja representoi muita kuin ”meitä”. Ulkoryhmässä on tosin yksi poikkeus: eräs seurakunnan toiminnasta pois jäänyt mielipiteenilmaisija muodostaa kirjoituksessaan ”meidän poisjääneiden” ryhmän. Helluntailaisesta sisäryhmästä käsin katsottuna tämä ryhmä kuuluu kuitenkin ulkoryhmään, ja siihen kirjoittaja itsekin kokee kuuluvansa.

Identiteetin kannalta ulkoryhmiä on mielenkiintoista tarkastella sen mukaan, minkälaisena helluntailaisten mielipidekirjoittajien suhde niihin näyttäytyy ja miten ne esitetään sisäryhmään nähden, toisin sanoen keihin samastutaan ja keistä erottaudutaan. Suhde toisiin kirkkokuntiin kuuluviin kristittyihin on esimerkeissä avoimen myönteinen – heidät nähdään työtovereina ja heihin samastutaan yhteisen tehtävän perusteella. Muihin ”vapaisiin suuntiin” helluntailaisia liittävät muun muassa samankaltaiset käytänteet hengellisten tilaisuuksien pitämisessä. Toisaalta *kirkko*-sanaa kavahdetaan ja evankelisluterilaisesta kirkosta, muun muassa sen hallinnollisesta ja organisatorisesta puolesta, myös erottaudutaan. Erottautumisen syinä saattavat olla esimerkiksi

pelko liiallisesta samastumisesta, opillisesta synkretismistä ja liberaalistumisesta, johon viittaa joidenkin kirjoittajien varautunut suhtautuminen ”helluntaiteologeihin”.

Vaikka seurakunnasta poisjääneet luetaan oman sisäryhmän ulkopuolelle, heistä kannetaan huolta ja syitä heidän poisjäämiseensä etsitään myös omasta yhteisöstä. Parissa esimerkissä heistä kuitenkin erottaudutaan sen perusteella, että osa heistä on ”kääntänyt selkänsä seurakunnalle (eli ’meille helluntailaisille’) ja Jumalalle”. Sympatiaa ja hengellistä vastuuta koetaan myös suhteessa juutalaisiin, joihin suhtautumisessa näkyy kristittyjen ”Israel-ystävyyttä”. Juutalaisiin samastutaan mielipideteksteissä siltä osin, että heidät nähdään Jumalan omiksi niin kuin ”meidät kristitytkin”; sekä juutalaisiin että kristittyihin viitataan muun muassa ilmauksella *Hänen [Jumalan] oma kansansa*. Suurin peruste erottautua juutalaisista on se, että he ovat ”synnissä elävä kansa”. Suhde ei-kristittyyn maailmaan näyttäytyy osin kaksijakoisena, mutta selväksi tulee kuitenkin ei-kristittyjen kuuluminen ulkoryhmään. Liittymäkohdan heihin muodostavat kristityn keskeiset tehtävät lähimmäisten rakastaminen ja evankeliointi. Niissä ei-kristityt ovat kristittyjen toiminnan kohteena. Muslimeihin helluntailaiset mielipidekirjoittajat eivät samastu lainkaan. Heihin viittävissä esimerkeissä nousee eniten esille kielteisiä piirteitä, joten heidän voidaan ajatella olevan kauimpana omasta sisäryhmästä.

Edellä esittämiäni havaintojen perusteella jaan ryhmät kolmeen pääluokkaan sen mukaan, miten lähellä omaa sisäryhmää niiden koetaan olevan ja missä määrin ryhmiin samastutaan: 1) **me** eli ”me helluntailaiset” ja ”me kristityt”, 2) **he** eli muut kristityt, seurakunnasta poisjääneet ja juutalaiset sekä 3) **muut** eli muslimit ja ei-kristityt. Suhteen läheisyys ei perustu opilliseen vaan emotionaaliseen läheisyyteen: siihen, miten läheiseksi tai etäiseksi ryhmä koetaan omaan sisäryhmään nähden. Samastuminen on yhteydessä ryhmiä kohtaan koettujen myönteisten tunteiden vahvuuteen: mitä läheisemmäksi ryhmä koetaan, sitä voimakkaammin siihen myös samastutaan. Olen muodostanut tulkinnan suhteen läheisyydestä muun muassa sen perusteella, missä sävyssä ulkopuolisista ryhmistä puhutaan (esim. sanavalinnat ja niiden affektiivisuus) ja mitä asiasisältöjä ryhmiin liitetään niitä representoitaessa (asioiden kielteisyys vs. myönteisyys). Esimerkiksi suhde juutalaisiin näyttäytyy läheisempänä kuin suhde muslimeihin, vaikka molemmat kuuluvat muiden uskontojen edustajiin.

KUVIO 1. Mielpidekirjoituksissa esiintyvät ryhmät suhteessa toisiinsa.

7. KIELELLISET KEINOT IDENTITEETIN RAKENTAMISESSA

Tässä luvussa tarkastelen, millä kielellisillä keinoilla identiteettiä rakennetaan. Selvitän, mitä toistuvia kielenpiirteitä identiteetti-ilmauksissa esiintyy ja minkälaisissa kielellisissä konstruktioissa identiteetti piilee. Koska tutkimuksen kohteena on oman sisäryhmän identiteetti, keskityn tarkastelemaan sisäryhmään liittyviä ilmauksia. Ulkoryhmään viittaavia ilmauksia tarkastelen vain, jos se on välttämätöntä sisäryhmän identiteetin kannalta.

Identiteettiä rakennetaan mielipidekirjoituksissa kielellisesti pääosin neljällä eri tavalla: 1) nimeämisen ja pronomini-ilmauksilla viittaamisen, 2) ominaisuuksien kuvailemisen, 3) toiminnan esittämisen ja 4) omistamisen ja suhteiden kautta. Usein yksittäisessä ilmauksessa identiteettiä tuotetaan useammalla tavalla: samaan lausumaan mahtuu esimerkiksi niin toiminnan kuin ominaisuuksienkin määrittelyä. Tästä syystä käsitteelen joitakin ilmauksia useammassa yhteydessä keskittyen eri kerroilla eri kielenpiirteisiin.

7.1. Nimeäminen ja pronomini-ilmauksilla viittaaminen

7.1.1. Viittaaminen ”meihin helluntailaisiin”

Yksi aineistossani esiintyvistä tavoista rakentaa identiteettiä on **nimeäminen**, joka on ihmiselle luontainen tapa luokitella ja yksilöidä ympäröivän maailman ilmiöitä sekä puhua niistä. Tutkittaessa representaatioita eli sitä, miten maailmaa ja sen tapahtumia kuvataan, nimeäminen on keskeinen kielellinen piirre, johon diskurssintutkijan huomio kiinnittyy. Nimeämisellä tarkoitetaan sitä, minkälaisia nimityksiä kielenkäyttäjä valitsee viitatessaan todellisuuden tarkoitteisiin. Nimityksen merkitys on aina sidoksissa kontekstiin – kielenkäyttötilanteeseen ja sen osallistujiin. (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 71–72.) Esimerkiksi *neekeri* tulkitaan nykyään loukkaavaksi nimitykseksi, kun valkoihoinen kutsuu siksi tummaihoista ihmistä. Jos taas tummaihoiset kaverukset nimitävät toisiaan *neekereiksi*, kyseinen sana ei todennäköisesti saa kielteistä merkityssisältöä.

Nimet jaetaan propreihin eli erisnimiin ja appellatiiveihin eli yleisnimiin, jotka ovat substantiiveja tai substantiivilausekkeita. Tämän tutkimuksen aineistossa olevat nimet ovat appellatiiveja: ne kuvaavat ihmisryhmiä, joihin kuuluu useita jäseniä, joita ei yksilöidä sen tarkemmin. Ei ole yhdentekevää, mitä nimityksiä aineistossa esiintyvistä ryhmistä käytetään. Sen lisäksi, että nimet sisältävät niiden kantajia koskevaa informaatiota, niihin liittyy usein myös erilaisia tunneltauksia ja assosiaatioita. Esimerkiksi lauseessa *Jumala ei luokittele minua kakkosluokan uskovak-*

si, jollaiseksi seurakunnasta poisjääneet yleensä luetaan (RV 45) ilmaus *kakkosluokan uskova* tuottaa kielteisempiä mielleyhtymiä kuin neutraalimmin ilmaistu *seurakunnasta poisjääneet*. *Kakkosluokan uskova* on esimerkki ilmauksesta, jossa yksikkömuotoisella nimityksellä viitataan kollektiiviseen ryhmään. Yksikkömuotoisen ilmauksen tarkoitteena oleva yksilö toimii tällöin ryhmänsä, tässä tapauksessa seurakunnasta poisjääneiden, edustajana.

Aineistoni sisältää niin vakiintuneita, yleisesti käytössä olevia nimityksiä kuin tilapäisempiä, vain yksittäisissä mielipideteksteissä esiintyviä nimityksiä. Edellisiä ovat muun muassa *helluntailainen* ja *seurakunta*, jotka ovat varsin neutraaleja yleiskieleen kuuluvia sanoja. Jälkimmäisestä taas ovat esimerkkeinä ilmaukset *me uuden liiton ihmiset* ja *Elämän Antajan seuraaja*. Tutkimukseni kannalta mielenkiintoisimpia esimerkkejä ovat juuri omaperäiset, tilapäiset nimitykset, sillä niissä on enemmän identiteettiä tuottavaa ainesta.

Mielipidekirjoituksissa esiintyvät nimet ovat **substantiivilausekkeita** (NP), jotka koostuvat yksinkertaisimmillaan pelkästä substantiivista (esim. *helluntailiike*). Usein substantiiviin liittyy kuitenkin täsmentäviä ja määrittäviä ilmauksia, joita kutsutaan laajennuksiksi (esim. *todellinen kristitty*). (Hakulinen ym. 2004: 557.) Substantiivilausekkeiden sisältämät laajennukset kuuluisivat varsinaisesti käsiteltäväksi vasta seuraavaan alalukuun, jossa tarkastelen ominaisuuksien kuvailemista identiteetin kielellisenä rakennuskeinona, mutta käsittelen niitä osin jo tässä aluvussa nimien yhteydessä, sillä substantiivilausekkeita on mielekästä analysoida kokonaisuuksina.

Mielipidekirjoittajat viittaavat omaan uskonyhteisöönsä yleiskielessäkin käytössä olevilla neutraaleilla nimityksillä *helluntaiherätys*, *helluntailiike* ja edellisten yhdyssanojen perusosien yhdistelmällä *herätysliike*. Helluntaiherätyksen kirkkokunnaksi rekisteröityneestä osasta käytetään nimitystä *helluntaikirkko* ja *Suomen helluntaikirkko*. Aina ei käytetä *helluntai*-määriteosaa, vaan puhutaan pelkästä *herätyksestä* tai *liikkeestä* merkityksessä 'helluntaiherätys, helluntailiike'. Tosin tällöin *herätys*- ja *liike*-sanassa on lisäksi omistusliite *-mme* (*herätyksemme*, *liikkeemme*). Monikon ensimmäisen persoonan possessiivisuffiksi kiinnittyy huomattavan usein myös *herätysliike*-yhdyssanaan (*herätysliikkeemme*). Omistusliitteellä yksilöidään herätysliike juuri helluntaiherätykseksi eli ”meidän helluntailaisten” herätysliikkeeksi erotukseksi muista Suomessa vaikuttavista herätysliikkeistä.

Muutamassa mielipidekirjoituksessa sanaa *herätysliike* määrittää adjektiiviattribuutti *rakas* (*rakas herätysliikkeemme*, *tämä meille niin rakas herätysliike*), jolla ilmaistaan vahvaa tunnesidettä omaan uskonyhteisöön. Ilmaus *rakas herätysliike/liikkeemme* esiintyy asiayhteyksissä, joissa helluntailiike on jollain tapaa uhattuna: näin on esimerkiksi rekisteröitymiskeskustelussa, jossa uhka tulee helluntailiikkeen sisältä, sekä seuraavassa esimerkissä, jossa uhka tulee ulkopuolelta. Ilmeisesti kiperissä tilanteissa on tarpeen vedota helluntailaisen lukijakunnan tunteisiin

käyttämällä affektiivista ilmausta, jonka voidaan ajatella palvelevan yhteenkuuluvuuden rakentumista.

Tulin vain surulliseksi siitä, että *rakasta herätysliikettämme* parjataan siellä [Huitsinnevada-sivustolla] aika kovalla kädellä. (RV 45)

Seuraavassa esimerkissä representoidaan ”nuorten [helluntai]teologien” lämmintä suhdetta omaan uskonyhteisöönsä.

[Voimakkailla kannanotoilla] vaikeutetaan mainittujen nuorten teologien toimintaa kutsumustehtävissään *heille läheisen herätysliikkeen* sisällä. (RV 47)

Paikallisseurakuntiin viitataan yksinkertaisesti ilmauksella *helluntaiseurakunta* tai *seurakunta*. Lauseessa *Pikkuhiljaa ajaudumme niin yksilöinä kuin seurakuntayhteisönä sivuraiteille* (RV 50) sana *yhteisö* toimii vastakohtana *yksilölle* ja korostaa näin seurakunnan yhteisöllistä puolta. *Seurakuntaa* rajatumpi viittausala on ilmauksella *rekisteröityneet seurakunnat*, joihin kuuluvat Suomen helluntaikirkon jäsenyyteen hyväksytyt paikallisseurakunnat. Helluntaiseurakuntien jäseniin viitataan neutraaleilla nimityksillä *seurakuntalainen* ja *helluntailainen*. Jälkimmäinen saa rekisteröitymiseen liittyvässä keskustelussa eteensä attribuutin *rakas* samaan tapaan kuin *herätysliike*-sanakin (*rakkaat helluntailaiset*) ja toimii puhuttelumuotona. Rekisteröitymiskeskustelussa helluntailaisiin viitataan myös ilmauksilla *hyvät ystävät* sekä *veljet ja sisaret*. Ystävien ja perheenjäsenten väliseen yhteyteen liittyviä ilmauksia käytetään keinoina vahvistaa rakoilevaa yhteyttä. Ne vetoavat tunteisiin ja pyrkivät lujittamaan tunnesidettä, joka yhdistää helluntalaisia toisiinsa. Ilmauksien piiloviesti voisi kuulua seuraavasti: ”mehän olemme ystäviä ja jopa enemmän, veljiä ja sisaria, älkäämme siis riidelkö”.

Muutamassa rekisteröitymiskeskusteluun kantaa ottavassa mielipidetekstissä on ilmauksia, joissa kiistan eri osapuoliin viitataan pronominaalisesti. Niissä ryhmään viitataan yleisnimen sijasta pronominilla tai pronominin ja muiden sanojen yhdistelmällä.

– – sallitaan *näiden, joille on varmistunut rekisteröitymiskanta*, toimia oman vakaumuksensa mukaan. Se ei ole hajottamista. Myös *toiset* saavat pitää rauhassa oman näkemyksensä. *Ketään* ei saa painostaa, ja pysytään *kaikki* yhdessä. (RV 47)

Eräät ryhmät ajavat vain omaa etuaan kyselemättä lainkaan sitä, mihin se johtaa. (RV 44)

Jumalan Sana ei anna meille ohjeita rekisteröitymisestä tai rekisteröimättömyydestä. – – Siitä huolimatta *eräät henkilöt* ovat ottaneet oikeudekseen käyttää nykyistä tilannetta hajottamiseen. (RV 44)

Ensimmäisen esimerkin ilmauksessa *näiden, joille on varmistunut rekisteröitymiskanta* relatiivilause sisältää ilmauksen yksilöivän, identiteettiä tuottavan aineksen. Kontekstista käy ilmi, että ilmauksella viitataan ihmisiin, jotka ovat rekisteröitymisen kannalla. Heidän vastakohtakseen esitetään ryhmä, johon viitataan adjektiivilla *toiset*. Samassa esimerkissä esiintyvät vielä kvanttoripronominit *ketään* ja *kaikki*, joiden viittausalaan sisältyvät sekä rekisteröitymisen kannattajat että vastustajat. Kirjoittaja representoi ryhmiä ensin erillisinä (*nämä, joille on varmistunut rekisteröitymiskanta* vs. *toiset*) ja sen jälkeen yhdistää ne kvanttoripronominien avulla samaksi joukoksi – tämän voidaan ajatella olevan kielellinen keino tuottaa yhteenkuuluvuutta ja yhteistä identiteettiä.

Kahdessa jälkimmäisessä esimerkissä esiintyy pronomini *eräs* ilmauksissa *eräät ryhmät* ja *eräät henkilöt*, joilla viitataan rekisteröitymisen vastustajiin. *Eräs* on spesifinen indefiniittipronomini, jolla puhuja vihjaa tietävänsä pronominin viittauskohteena olevan tarkoitteen identiteetin, mutta ei paljasta sitä kuulijalle. Monikossa esiintyessään sillä on myös kvantifioiva merkitys 'muutama'. (Hakulinen ym. 2004: 732.) Edellä olevissa esimerkeissä *eräs*-pronominia käytetään ilmauksissa, joiden asiasisältö on kielteinen. Representoidessaan rekisteröitymisen vastustajien kielteiseksi miellettyä toimintaa kirjoittajien on ilmeisesti helpompaa viitata heihin puhumalla epämääräisesti ja vihjailevasti *eräistä* kuin nimeämällä ryhmä suoremmin. Vastuu *eräiden* nimeämisestä ja sen määrittelystä, keitä heihin kuuluu, siirretään näin lukijalle, joka – jos on helluntailikkeessä vallitsevan tilanteen tasalla – ymmärtää kyllä, keihin vihjaus kohdistuu. Ilmaukset *eräät ryhmät* ja *eräät henkilöt* ovat erottelevia ja jakavat helluntalaisia eri ryhmiin.

Seuraavassa esimerkissä lukijoita puhutellaan nimityksellä *hyvät lähetysihmiset*.

Hyvät lähetysihmiset, tehtävämme on ainutlaatuinen. – – Se on: julistaa evankeliumia kaikille luoduille. (RV 37)

Ilmauksella viitataan todennäköisesti kaikkiin helluntalaisiin eikä vain osaan heistä, sillä kristillisen opin mukaan evankeliumin julistaminen on kaikille kristityille annettu tehtävä. Ilmauksesta on pääteltävissä, että helluntalaiset ovat *lähetysihmisiä*, kristittyjä, joille lähetystyö on tärkeä asia. Käyttämällä tätä nimitystä kirjoittaja muistuttaa lukijaa ”lähetysihmisen” identiteetistä ja siihen liittyvästä tehtävästä.

Kun mielipidekirjoituksissa viitataan seurakunnassa työtä tekeviin henkilöihin, puhutaan yleisesti ottaen *seurakunnan työntekijöistä* tai *seurakunnan vastuunkantajista*. Tarkemmin työntekijöitä määritellään esimerkiksi ilmauksilla *sitkeästi puurtavat työntekijät*, *kutsumustietoiset työntekijät* ja *vapaaehtoisina seurakunnassa työtä tekevät*, joissa on mukana erilaisia kuvailevia attribuutteja. Ne antavat lisätietoa työntekijän asenteesta työtään kohtaan, mutta eivät kerro työ-

tehtävien laadusta ja luonteesta. Tämän perusteella voisi varovasti esittää, että helluntailaisille suhtautuminen seurakunnassa tehtävään työhön on tärkeää, jopa tärkeämpää kuin se, mitä itse työ on. Ajatusta vahvistaa joitakin kertoja aineistossa vastaan tullut metaforinen ilmaus *Jumalan palvelija* (myös muodossa *hänen palvelijansa*), jolla viitataan niin ikään seurakunnassa työtä tekeviin. Käyttämällä seurakunnan työntekijöistä sanaa *palvelija* korostetaan työntekijän asennetta omaan työhönsä – palvelijaan assosioituvia ominaisuuksia ovat muun muassa alamaisuus ja nöyryys. Genetiiviattribuutti *Jumalan* paljastaa, kenelle palvelija on alamainen ja kenen palveluksessa hän on.

Yleisin aineistossa esiintyvä nimitys, jolla viitataan seurakunnan opetus- ja johtamisvastuussa olevaan työntekijään, on *pastori*. Se on vakiintunut helluntailaiseen kielenkäyttöön 2000-luvulla korvaten vanhentuneena ja ajastaan jälkeen jääneenä pidetyn *saarnaajan*, joka esiintyy muutaman kerran aineistossani. Malli *pastori*-nimikkeen käyttämiselle on saatu Ruotsin helluntaiseurakunnista ja Suomen ruotsinkielisistä helluntaiseurakunnista, ja sitä käytetään myös muissa Suomen ”vapaisissa suunnissa”. *Saarnaaja*-nimityksestä luopumista on perusteltu virkanimikkeiden yhdenmukaistamisella, sillä *pastoriksi* voidaan kutsua seurakunnan johtajan lisäksi myös muita seurakunnan opetusvastuussa olevia työntekijöitä vastuualueidensa mukaan (esim. *nuorisopastori*, *lapsityöpastori*). *Pastori* soveltuu viittaamaan myös naispuoliseen työntekijään toisin kuin *saarnaaja*. (Kurki 2005: 41.) Pastorien välillä voi olla keskinäistä hierarkiaa, mikä tulee ilmi seuraavasta esimerkistä:

Paljonko kuussa käytämme euroja siihen, että kerromme jumalanpalveluksen olevan taas kerran klo 11.00 ja tällä kertaa saarnaakin ykköspastorin sijaan kakkospastori? (RV 40)

Aineistossa *pastori*- ja *saarnaaja*-sanoja käytetään synonyymisesti, ja lisäksi puhutaan *saarnamiehistä*, *sananjulistajista*, *Raamatun opettajista* ja *paimenista*. Sana *saarnamies* paljastaa, että saarnaajat ovat lähes poikkeuksetta miehiä. Helluntailiikkeessä myös nainen voi toimia hengellisenä puhujana, mutta häntä ei kutsuta *saarnaajaksi*, saati *saarnamieheksi*. Ahonen viittaa helluntaiherätyksen historiikissaan naispuolisiin puhujiin termillä *naisjulistajat*. Myös Helander ja Kurki käyttävät vapaisissa suunnissa saarnaavista naisista nimitystä *julistaja*, joka on sukupuolineutraali ilmaus. (Ks. esim. Ahonen 1994: 84; Helander 2003: 249; Kurki 2005: 46.) Julistavien naisten tehtävä on helluntailiikkeessä useimmiten ollut evankeliointi, jolloin heitä on kutsuttu naisevankelistoiksi (Kurki 2005: 46). Nimitykset *sananjulistaja* ja *Raamatun opettaja* viittaavat Raamattuun eli Jumalan sanaan, jota hengelliset puhujat selittävät kuulijoilleen. Eräissä mielipidekirjoituksessa äänessä on saarnaaja, joka viittaa omaan viiteryhmäänsä pronominaalisella ilma-

uksella *me, jotka Sanaa julistamme*. Toiminta, sananjulistaminen, määrittää siis saarnaajan identiteettiä.

Erikseen on syytä tarkastella pastoriin viittaavaa sanaa *paimen*, joka esiintyy useamman kerran aineistossani. *Paimen*-sanaa käytetään hengellisissä yhteyksissä ”papista seurakunnan kaitsijana” (NS s.v. *paimen*). Sana sisältää Raamattuun pohjautuvan metaforan ”Jeesus on (hyvä) paimen”, joka on asetettu esikuvaksi seurakunnan pastorille. Pastorin tehtävä on kaitsea seurakuntaa niin kuin tehtävänsä hyvin hoitava paimen paimentaa laumaansa ruokkien sitä ja ohjaten sen kulkua oikeaan suuntaan.

Jos seurakuntaa johdetaan kuin liikeyritystä ja paimenten aika kuluu valtakunnallisissa komiteoissa sekä paikallisten budjettien käsittelyssä, ei ihme, että paimenuudesta on vajasta. (RV 45)

On totta, että pastorit ja paimenet eivät saa käyttää hyväkseen omaa rooliaan liiketoiminnassa. Pastorien kuuluu muutenkin valita tarkasti tekemisensä. (RV 43)

Uskon vilpittömästi, ettei kukaan kutsun paimenuuteen saanut pastori tai seurakunnan vastuunkantaja ajattele seurakuntaa ohi yksilön tarpeiden. (RV 45)

Ensimmäinen esimerkki on mielipidekirjoituksesta, jonka otsikko on ”Paimenten hallintomalli”. Kirjoittaja ottaa siinä kantaa seurakunnan johtamiseen korostaen, että pelkkä taloudellinen ja hallinnollinen johtajuus ei riitä seurakunnassa, jonka tehtävä on ensisijaisesti hengellinen. Seurakunnan johtajalta, *paimenelta*, edellytetään myös *paimenuutta*. Kirjoittaja ei suoraan määrittele, mitä paimenuus on, mutta rinnastaa seurakunnissa vallitsevan ”isyden ja paimenuuden puutteen” toisiinsa. Paimen nähdään siis paitsi seurakunnan käytännöllisenä ja hallinnollisena johtajana myös eräänlaisena hengellisenä isänä. Toisessa esimerkissä pastoreista ja paimenista puhutaan rinnasteisesti, mutta heidät erotetaan silti toisistaan. Kolmas esimerkki havainnollistaa *pastorin* ja *paimenen* eroa: paimen on aina myös *pastori* 'seurakuntaa johtava saarnaaja', mutta pastori ei välttämättä ole paimen. *Paimenen* merkitys onkin enemmän kuin pelkkä 'pastori', mikä tulee ilmi kolmannen esimerkin ilmauksesta *kutsun paimenuuteen saanut pastori*. Hengellinen isyys edellyttää erityistä kutsumusta, joka antaa valmiudet paimenen tehtävän hoitamiseen.

Pastoreihin viitataan aineistossa myös sanoilla *johtaja* ja *seurakunnan johto*, joista jälkimmäisen viittausalaan sisältyvät myös vanhimmat. *Vanhimman* nimitystä käytetään 'joidenkin yhteisöjen arvokkaimmista ja vaikutusvaltaisimmista jäsenistä' (NS s.v. *vanhin*). Tämä pätee heluntailiikkeessä: seurakuntaa johtavat vanhimmat ovat viisaina pidettyjä ja seurakunnan luottamusta nauttavia jäseniä. *Vanhin*-sanasta on johdettu vanhimpien joukkoa tarkoittava termi *vanhimmisto*. Vanhimmista käytetään mielipidekirjoituksissa myös ilmausta *vanhimmistoveljet*. Muutamassa mielipidekirjoituksessa mainitaan *evankelistat*, jotka tekevät seurakunnasta ulospäin

suuntautuvaa työtä. Eräs mielipidekirjoittaja puhuu *nykyisin melko harvinaisista naisevangelistoista*, mistä selviävät (nais)evangelistojen pieni määrä nykypäivänä ja se, että evankelistan virassa voi helluntailiikkeessä olla myös nainen, kuten jo aiemmin tuli mainituksi. Evankelistoista käytetty ilmaus *evankeliumin julistaja* rinnastuu termiin *sananjulistaja* – molemmilla on yhteinen tehtävä julistaa 'tehdä tunnetuksi, saattaa tietoon, tiedottaa, kuuluttaa, ilmoittaa' Raamatun sanaa, pastorin ensisijaisesti jo kristityille ja evankelistan ei-kristityille (NS s.v. *julistaa*).

Eräs mielipidekirjoituksissa representoitu ryhmä on raamattukoulutusta hankkineet helluntailaiset. Heihin viittaaville ilmauksille *helluntaiteologit*, *”tämän ajan teologit”*, *nuoret teologit* ja *nuoret helluntaiteologit* on yhteistä sana *teologi*, joka tarkoittaa yleiskielessä 'teologisen korkeakoulututkinnon suorittanutta henkilöä', myös 'teologian tutkijaa tai opiskelijaa' (NS s.v. *teologi*). Helluntaiteologeihin viitataan mielipidekirjoituksissa myös sanalla *jumaluusoppinut*, joka on *teologin* synonyymi, mutta tyyliltään arkaistisempi. Keskustelua helluntaiteologeista käydään kolmessa eri mielipidekirjoituksessa, joista yksi on heidän joukkoon itsensä lukevan nuorisopastorin kannanotto. Hän nimittää itseään *teologisen koulutuksen saaneeksi nuoreksi työntekijäksi* ja viittaa muihin saman ryhmän edustajiin ilmauksella *nuoret teologit*. Kahdessa muussa kirjoituksessa suhtautuminen helluntaiteologien näkemyksiin on varauksellista ja kritisoivaa. Kirjoittajat eivät kuitenkaan kyseenalaista helluntaiteologien teologista koulutusta tai tietämystä, vaan kritiikki kohdistuu enemmän puheenaiheina oleviin teologisiin mielipiteisiin. Näyttää siis siltä, että *helluntaiteologia* käytetään neutraalina terminä viittaamassa teologisia opintoja suorittaneisiin helluntailiikkeessä vaikuttaviin henkilöihin, jotka ovat iältään nuoria.

Teologi-sanan esiintyminen helluntailaisessa kielenkäytössä ja vieläpä sen yhdistyminen *helluntai*-sanaan kertoo helluntailiikkeessä käynnissä olevasta murroksesta. Kuten luvussa 2.1 esitin, helluntailiikettä on sen alkuajoista saakka leimannut vahva maallikkous. Vaikka Raamattua onkin tutkittu, siihen ei ole haluttu liittää ajatusta luterilaiseen pappiskoulutukseen liittyvästä systemaattisesta teologian opiskelusta, jota kohtaan helluntailaisilla on ollut – ja osalla on edelleen – ennakkoluuloja. Tämä asia on kuitenkin muutoksessa, mistä on osoituksena *helluntaiteologi*-sanan leviäminen helluntailaisten uskonnolliseen kieleen. Sanaa käytetään mielipidekirjoituksissa kuitenkin vielä varauksella ja se saa osin myös kielteisiä sivumerkityksiä – asenteet ja vanhat käsitykset eivät muutu hetkessä, vaikka muutokset näkyisivätkin jo kielessä.

7.1.2. Viittaaminen ”meihin kristittyihin”

Neutraalein mielipideteksteissä esiintyvä ”meihin kristittyihin” viittaava nimitys on *kristitty*. Termi on sikäli turvallinen, että se kattaa kaikki kristillistä uskoa tunnustavat ihmiset eikä rajaa näin ketään heistä ulkopuolelle. *Kristitty* toimii yleisnimenä, jota käytetään viittaamassa useim-

miten kaikkein laajimpaan ihmisjoukkoon (yleisesti ottaen kaikkiin kristittyihin), kuten seuraavasta esimerkistä käy ilmi.

Tämä lupaus ei ole vielä toteutunut Israelin kohdalla, ja siksi monet kristitytkin ajattelevat, ettei se toteudukaan. (RV 42)

Toinen, runsaammin aineistossa esiintyvä nimitys on *uskova*. Se on esimerkki leksikaalistuneesta partisiipista, jolla tarkoitetaan sanastoon vakiintunutta, merkitykseltään erikoistunutta partisiippiä. *Uskovan* viitatessa ihmiseen on kyse substantiivileksikaalistumasta. (Hakulinen ym. 2004: 619.) Muutamissa esimerkki-ilmauksissa *uskova* saa eteensä adverbiaalisen määritteen *Jeesukseen uskova*. Puhuttaessa *meistä, häneen uskovista* tarkoitetaan niin ikään 'meitä Jeesukseen uskovia'. *Me*-pronomini liitetäänkin helposti *uskova*-sanana eteen korostamaan, että kyseessä on oma sisäryhmä. Eräässä mielipidekirjoituksessa käytetään myös ilmausta *joku Jeesukseen uskovaksi itseään nimittävä*, jolloin korostetaan, että *Jeesukseen uskova* on kristityn oma määritelmä itsestään. Sana *uskova* saa myös muita määritteitä: puhutaan *hengellä täytyneistä uskovista, tavallisista uskovista* ja *yksilöuskovista*. *Uskovan* ohella mielipidekirjoittajat käyttävät vakiintuneesta sanaliitosta eli kollokaatiosta *tulla uskoon* johdettua nimitystä *uskoon tullut* ~ *uskoontullut*. Se viittaa uskonnolliseen kääntymykseen ja on yleinen ilmaus herätyskristillisiin seurakuntiin kuuluvien ihmisten kielenkäytössä (ks. esim. Lappalainen 2004: 265). Aineistossa käytetään kristitystä myös nimitystä *vanhurskas*, jonka merkitys on ihmisestä puhuttaessa 'Jumalalle kelvollinen' (NS s.v. *vanhurskas*). Se on keskeiseen uskonnolliseen leksikkoon vanhastaan kuulunut sana, joka on uudessa raamatunkäännöksessä vielä käytössä, mutta korvattu myös sanalla *oikeamielinen* (Mielikäinen 1992: 6).

Ilmauksista *Jeesuksen oma, Herran oma, hänen [Jumalan] palvelijansa ja hänen [Elämän Antajan] seuraajansa* ei jää epäselväksi, kenen kautta kristityn identiteetti määrittyy. Nimitykset *palvelija* ja *seuraaja* korostavat toimintaa: palvelemista ja seuraamista. *Oma* osoittaa, että kristity kuuluu Jeesukselle, on hänen omistusoikeudessaan ja vallassaan. Ilmausta *hänen [Jumalan] palvelijansa* käsittelee jo helluntaiseurakunnan työntekijöihin viittaavien nimien yhteydessä. Sen esiintyminen viittaamassa myös "meihin kristittyihin" korostaa, että kuka tahansa uskova, ei pelkästään hengellisen työn tekijä, on alamainen Jumalalle ja palvelee häntä. *Palvelijan* viittausala on helluntailaisessa kontekstissa näin laajempi kuin esimerkiksi evankelisluterilaisessa kielenkäytössä, jossa termiä käytetään lähinnä vain kirkon työntekijöistä (Mielikäinen 2000: 247).

Seuraavan ilmauksen takana on kollokaatio *seurata Jeesusta*, joka on metaforinen ja tarkoittaa 'pyrkimystä elää Jeesuksen opetusten mukaisesti' (Lappalainen 2004: 268). Sen lähtökoh-

tana voidaan pitää Raamatussa kuvattuja Jeesuksen sanoja ”seuraa minua” (Raamattu, Matt. 10:38). Ilmauksessa Jeesusta nimitetään kuvaannollisesti *Elämän Antajaksi*.

Kunpa osaisimme katsoa aina Elämän Antajaan, eikä niinkään hänen seuraajiinsa. (RV 47)

Muodoltaan samankaltaisia ilmauksia kuin *palvelija* ja *seuraaaja* ovat aineistossa ”meihin kristittyihin” viittaavat tekijännimet *ylistäjä*, *rukoilija* ja *sielunhoitaja*. Niitä käytetään ilmaisemaan jotain tärkeää kristityn tehtävästä. Kristitty on siis se, joka palvelee, seuraa Jeesusta, ylistää, rukoo ja hoitaa toisten sieluja. Toimijuus on vahvasti läsnä tekijännimissä määrittämässä nimen kantajan identiteettiä. *Rukoilija* saa eteensä myös adjektiiviattribuutin *oikea*, jollaisena ilmaus esiintyy Raamatussa. Johanneksen evankeliumin sanoin ”Tulee aika – ja se on jo nyt – jolloin kaikki *oikeat rukoilijat* rukoilevat Isää hengessä ja totuudessa. Sellaisia rukoilijoita Isä tahtoo.” (Raamattu, Joh. 4:23.) Näin Raamatusta nouseva esikuva asetetaan kristityn identiteetin mittapuuksi. *Sielunhoitajan* vastakohtaksi esitetään *puoskari*. Vastakkainasettelun avulla korostetaan tavoiteltavaa identiteettiä esittämällä, mitä siihen ei saa sisältyä.

Pyritään olemaan lähimmäisillemme sielunhoitajia, eikä puoskareita. Jumala meitä siihen auttakoon. (RV 36)

Nimitykset *me uuden liiton ihmiset* ja *uuden liiton jäsenet* perustuvat Jeesuksen sanoihin, jotka hän lausui ollessaan viimeistä kertaa pääsiäisateriaalla opetuslastensa kanssa: ”Tämä malja on *uusi liitto* minun veressäni, joka vuodatetaan teidän puolestanne” (Raamattu, Luuk. 22:20). Raamattuun pohjautuu myös ”meihin kristittyihin” viittaava ilmaus *maailman valo*, joksi Jeesus nimitti opetuslapsiaan Vuorisaarnassa. Ilmauksessa *maailma* viittaa Jumalasta erossa eläviin ihmisiin ja *valon* merkitys avautuu Jeesuksen sanoja siteeraavasta raamatunjakeesta: ”Näin loistakoon teidänkin valonne ihmisille, jotta he näkisivät teidän hyvät tekonne ja ylistäisivät Isääne, joka on taivaissa” (Raamattu, Matt. 5:16).

Tavallisin sana, jolla mielipidekirjoittajat viittaavat uskovien joukkoon kollektiivisesti, on *seurakunta*. Sitä määritetään useilla attribuuteilla: puhutaan *uskovasta ja todistavasta seurakunnasta*, *uudesta, todellisesta ja elävästä seurakunnasta*, *Jumalan seurakunnasta*, *kristillisestä seurakunnasta* sekä *rakastavasta ja jäsentensä hyvinvoinnista huolehtivasta seurakunnasta*. Seurakunta ja sitä määrittävät attributit liittyvät läheisesti kristittyihin, rinnastuvathan kristityt ja seurakunta toisiinsa, kuten muutamassa mielipidekirjoituksessa esiintyvä ilmaus *uskovat eli Jumalan seurakunta* osoittaa. Muita kollektiivisiä kristittyihin viittaavia nimityksiä ovat *Jumalan kansa* ja *ylöstemmattavien joukko*. Edellinen sisältää ajatuksen kansasta, jonka yhteinen nimittäjä on Ju-

mala. Hän on hallitsija, joka yhdistää kristityt yhdeksi kansaksi yli luonnollisten kansakuntien sekä kieli- ja kulttuuripiirien rajojen. Jälkimmäinen taas viittaa kristinopin eskatologiseen käsitykseen maailman viimeisistä tapahtumista, joista tosin eri kirkkokunnilla on erilaisia käsityksiä. Ilmauksessa näkyy helluntaioopin vaikutus: helluntailaiset uskovat, että kristityt ”temmataa ylös” Jeesuksen toisen tulemisen tapahtuessa. Ilmaus suuntaa kristittyjen ajatukset tulevaisuuteen, josta käsin identiteetti määrittyy.

7.2. Ominaisuuksien kuvaileminen

Yksi identiteetin peruskysymys on, *millainen* identiteetin kantaja on, tai vielä tarkemmin, *minkälaisena hän itseään pitää*. Kuvaileminen onkin nimeämisen ohella tärkeä kielellinen toiminta, joka vaikuttaa identiteettien rakentumiseen. Kyse on kielellisistä valinnoista: siitä, minkälaisen substantiivien, adjektiivien, adverbien, lausekkeiden ja lauseiden sekä metaforisten ilmausten kautta erilaisia luokkia ja ryhmiä kuvataan ja määritellään. Kuvailemalla voidaan tuottaa eri tavoin painottuvia representaatioita kuvattavasta asiasta, jolloin saadaan yleisön huomio kiinnittymään tiettyihin piirteisiin tarkoitteessa. (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 72.)

Mielipidekirjoituksissa sisäryhmän ominaisuuksien kuvailemista käytetään yhtenä merkittävänä tapana rakentaa yhteisöllistä identiteettiä. Kuten edellisessä alaluvussa tuli ilmi, sisäryhmään viittaaviin nimiin on kiinnittynyt muodoltaan erilaisia kuvailevia ilmauksia, attribuutteja, joita käsittelen seuraavaksi tarkemmin yhtenä kielellisenä tapana rakentaa identiteettiä. Tarkastelen myös itsenäisesti käytettyjä adjektiiveja, joilla kristittyjä luonnehditaan. Enää en pidä tarpeellisenä erotella, missä ilmauksissa kuvaillaan ”meitä helluntailaisia” ja missä ”meitä kristittyjä”. Olennaista on, että ilmauksissa luonnehditaan omaa sisäryhmää, joka suppeimmillaan kattaa helluntailaiset, laajimmillaan kristityt yleensä.

7.2.1. Adjektiivit ja adjektiivimaiset partisiipit

Ilmauksissa, joissa oman sisäryhmän jäseniin viitataan käyttämällä ryhmästä tiettyä nimitystä, nimi (substantiivi) saa eteensä usein erilaisia tarkentavia määritteitä, joilla on luokitteleva tai kuvaileva funktio. Aineistossani on runsaasti ilmauksia, joissa edussanan edellä on adjektiiviattribuutti luonnehtimassa viittauksen kohdetta tarkemmin. Puhutaan esimerkiksi *tavallisista uskovista*, *uudesta, todellisesta ja elävästä seurakunnasta* sekä *kutsumustietoisista työntekijöistä*. Oma herätysliikettä luonnehditaan *rakkaaksi* ja myös tarkemmin ilmaistuna *meille niin rakkaaksi*. Ilmauksessa *uskosta osattomat lähimmäiset* karitiiviadjektiivi *osaton* saa eteensä adverbiaalisen

määritteen *uskosta*. Ulkoryhmää representoiva ilmaus paljastaa implisiittisesti jotain sisäryhmän identiteetistä: jos ”he” ovat *uskosta osattomia*, ”me” olemme *uskosta osallisia*. Ilmaus *uskosta osattomat lähimmäiset* toimiikin rajanvetäjänä ”meidän” ja ”muiden” välillä.

Seuraavissa esimerkeissä adjektiivit eivät kiinnity nimityksiin, vaan niitä käytetään itseenäisesti. Kahdessa ensimmäisessä esimerkissä ne määrittävät helluntailaisia *me*-pronominin kautta.

Olemmeko niin itsekkäitä ja omahyväisiä, että yhteinen hyvä ja herätysliikkeen kokonaisuus unohtuvat? (RV 44)

Meidän tulee ikään katsomatta olla valmiita ja halukkaita kehittymään niin tiedossa ja taidossa kuin Herran tuntemisessakin. (RV 47)

Etenkin Jumalan palvelijan ”pitäisi” suorittaa ja olla aktiivinen. (RV 48)

Rekisteröitymiskeskustelusta poimitussa ensimmäisessä esimerkissä neuvotellaan identiteetistä – kielteisiä ominaisuuksia määrittäviä adjektiiveja *itsekäs* ja *omahyväinen* ei haluttaisi mieltää osaksi helluntailaista identiteettiä. Toisessa esimerkissä sisäryhmän identiteetiksi ehdotetaan valmiutta ja halukkuutta kehittyä kristityille tärkeissä asioissa. Määrittävät adjektiivit *valmis* ja *halukas* ilmaisevat uskovan asennetta kehittymistä, toimintaa, kohtaan. Näin kuvaileminen ja toiminnan esittäminen identiteetin määrittelyssä kytkeytyvät toisiinsa. Kolmannessa esimerkissä kyseenalaistetaan *Jumalan palvelijaan* kohdistuva odotus olla *aktiivinen*. Adjektiivi *aktiivinen* herättää myös toimintaan liittyviä mielikuvia.

Seuraavissa esimerkeissä kuvaillaan seurakuntaa predikatiivilauseiden avulla.

Seurakunnasta muodostuu usein ulospäin kuva siihen kuuluvien ihmisten kautta. Seurakunta on kuitenkin *vielä enemmän*. (RV 47)

Rekisteröityneet seurakunnat ovat *siinä mielessä raamatullisempia*, että niissä seurakunta ja vanhimmisto todella vastaavat myös taloudesta. (RV 47)

Lausumien adjektiivipredikatiivit ovat komparatiivissa. Ensimmäisen esimerkin komparatiivimuoto *enemmän* viittaa kuvaan seurakuntaan kuuluvista ihmisistä: seurakunta on enemmän kuin tämä kuva. Toisessa esimerkissä vertailun kohteena ovat rekisteröityneiden seurakuntien vastakohtapari rekisteröitymättömät seurakunnat, mikä käy ilmi kontekstista. Siinä raamatullisuutta eli Raamatun oppien mukaisuutta pidetään seurakunnan ihanteena. Lauseet ovat predikatiivilauseita, jotka rakentavat aineistossani identiteettiä syntaksin tasolla.

Aineistossa on joitakin ilmauksia, joissa substantiivina määrittää adjektiivin tavoin käyttäytyvä partisiippi. Partisiipeilla on sekä verbin että nominin piirteitä. Kun partisiippiä käytetään

verbimäisesti, se saa verbin laajennuksia sekä aikaa, paikkaa ja muita tilannetta luonnehtivia määritteitä. Tällöin sen merkityksessä korostuu toiminta. Esimerkiksi ilmauksessa *vapaaehtoisina seurakunnassa työtä tekevät* (RV 48) puhutaan ”niistä, jotka tekevät työtä seurakunnassa vapaaehtoisina”, ja etualalla on työn tekeminen. Adjektiivin tavoin käytettynä toiminnallisuus jää takalalle ja partisiipin ominaisuutta luonnehtiva merkitys korostuu. (Hakulinen ym. 2004: 620.) Näin on esimerkiksi ilmauksessa *elävä seurakunta*, jossa adjektiiviksi leksikaalistunut partisiippi *elävä* on seurakunnan ominaisuus. Se tarkoittaa aktiivisesti toimivaa yhteisöä vastakohtana ”kuolleelle” seurakunnalle, jossa toiminta ja kävijöiden määrä ovat vähäisiä.

Aineistossani esiintyy sekä adjektiivimäisesti että verbimäisesti toimivia partisiippeja. Partisiipit sijoittuvatkin identiteetin konstruoinnin kielellisenä keinona toiminnan esittämisen kategorian ja kuvailemisen kategorian rajakohtaan. Käsittelen tässä yhteydessä niitä ilmauksia, joissa partisiipin funktio on adjektiiveille ominainen kuvaileminen ja luonnehdinta, ja seuraavassa alaluvussa niitä ilmauksia, joissa partisiippi ilmaisee selkeämmin toimintaa. Seuraavissa esimerkeissä esiintyy aktiivin 1. partisiippi. Partisiipit on johdettu verbeistä *elää*, *uskoa* ja *todistaa*, joista kaksi jälkimmäistä kuuluvat uskonnolliseen sanastoon (*todistaa* merkityksessä 'kertoa uskotaan'). Ilmauksen *elävä seurakunta* merkitystä käsittelin jo aiemmin.

Nyt tarvitaan uutta, todellista ja elävää seurakuntaa, jossa kaikuu armon julistus puhtaalla tavalla. Se saa kuulijat parannuksen paikalle. (RV 51–52)

Uskova ja todistava seurakunta on olemassa maan päällä Herran tulemukseen asti. (RV 51–52)

Aktiivin 2. partisiipista, NUT-partisiipista, on kyse ilmauksissa *rekisteröityneet seurakunnat* ja *hengellä täytyneet uskovat*, joista jälkimmäisessä partisiippi on saanut eteensä laajennuksen *hengellä*. Seuraavan esimerkin partisiippilauseke luonnehtii Suomesta löytyviä seurakuntia.

Siksi uskallan väittää vastoin Huitsinnevadan nettisivuston mielipiteitä, että Suomesta löytyy vieläkin rakastavia ja jäsentensä hyvinvoinnista huolehtivia seurakuntia. (RV 45)

Ilmaus on hyvä esimerkki partisiippien adjektiivimaisuuden ja verbimäisyyden rajankäynnistä: adjektiivimaiset partisiipit *rakastava* ja *huolehtiva* ilmaisevat myös toimintaa – seurakunnissa *rakastetaan* ja *huolehditaan* jäsenien hyvinvoinnista.

Seuraavan esimerkin predikaatiivi on *taakoittaa*-verbistä muodostettu passiivin 2. partisiippi, joka toimii kuvailevan adjektiivin tehtävässä.

Myös vapaaehtoisina seurakunnassa työtä tekevät ovat usein *taakoitettuja*. (RV 48)

Myös tähän ilmaukseen liittyy toimintaa: vapaaehtoisten mainitaan olevan seurakunnassa usein taakoittamisen kohteita. Passiivi-ilmaus jättää avoimeksi, kuka on taakoittamisen takana eli sälyttää vapaaehtoisille liikaa töitä.

7.2.2. Ominaisuudennimet ja muut kuvailevat substantiivit

Ominaisuuksien nimeämiseen käytetään suomen kielessä johdinta *-(U)Us*, jonka avulla muodostettuja substantiiveja kutsutaan ominaisuudennimiksi. Ominaisuudennimi muodostetaan useimmiten adjektiivista (*pieni* > *pienuus*), toisinaan myös substantiivista (*isä* > *isyys*). Hakulisen ym. mukaan (2004: 199) ominaisuudennimi ”ilmaisee kanta-adjektiivinsa kuvaaman ominaisuuden substantiivin asussa, ts. käsitteenä”. Aineistossani ominaisuudennimet ovat yksi kielellinen keino kuvailla sisäryhmää – ne toimivat näin kuvailemiseen perustuvana identiteetinrakennusaineena.

Eniten käytetty kristittyä luonnehtiva ominaisuudennimi on *rakkaus*. Seuraavissa esimerkeissä puhutaan muun muassa *keskinäisestä rakkaudesta*, *Jumalan rakkaudesta* ja *rakkaudesta häneen* [Jeesukseen] kristityn tuntomerkinä. Sen kanssa asetetaan vastakkain *rakkaus maallisiin*, jonka yltymistä liialliseksi tulee varoa.

Uusi testamentti, ja erityisesti Jeesus itse, kehottaa meitä toistuvasti keskinäiseen rakkauteen. (RV 36)

Turha meidän on puhua Jumalan rakkaudesta, jos sitä ei riitä juuri nimeksikään vammaille lähimmäisille. (RV 36)

Tuntomerkit, joista Jeesus tunnistaa omansa, ovat rakkaus häneen ja täysi valmius luopua maallisista riemuista koska tahansa. Elämästä on toki lupa ja pitääkin nauttia, mutta rakkaus maallisiin ei saa mennä Jumalan edelle. (RV 49)

Muita uskovaa luonnehtivia ominaisuuksia ovat *autuus ja valmius, todellinen, tuore ja aito Pyhän Hengen täyteys* sekä *täysraittius*, jota eräs mielipidekirjoittaja pitää ”ainoana oikeana uskovan ihmisen mielipiteenä” (RV 36). Kahden adjektiivin yhteenliittymä *ainoa oikea* painottaa mielipiteen ehdottomuutta. *Autuus* liitetään uskovan ominaisuudeksi lauseessa *Autuutemme ja valmiutemme perusta on yksin Jeesuksen ristillä suorittama syntiemme sovitus* (RV 49). *Autuus* tarkoittaa 'täydellistä onnellisuutta, joka saavutetaan Jumalan yhteydessä' (NS s.v. *autuus*). Ilmauksissa *ylistäjien osoittama nöyryys muitakin kuin toisiaan kohtaan* (RV 36) ja *nuorten teologiien vilpittömyys* (RV 47) ominaisuudennimet *nöyryys* ja *vilpittömyys* luonnehtivat tarkemmin määriteltyjä joukkoja: ylistäjiä ja helluntailaisia raamatunopiskelijoita.

Identiteettiä määritellään myös kiinnittämällä huomio tärkeänä pidettyjen ominaisuuksien puuttumiseen, kuten näkyy seuraavista esimerkeistä.

– – seurakuntiemme yksi suurimmista ongelmista onkin juuri *isyyden ja paimenuuden puute*. (RV 45)

Tarvitsemme johtajia, jotka uskaltavat olla eri mieltä, nousta ja sanoa ”Tänne, muttei pidemmälle!” Tähän tarvitaan *rohkeutta, todellista rakkautta ja toimintaa*. Puuttuuko meiltä juuri sitä? (RV 44)

Tiettyjen ominaisuuksien peräänkuuluttamisessa on kyse identiteetistä neuvottelemisesta, joka on identiteetin kuvaamisen ja ilmaisemisen ohella yksi kielenkäytön funktioista (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 64). Mielipidekirjoittajat haastavat lukijat pohtimaan identiteettiä – sitä, onko ”meillä helluntailaisilla” mainittuja, tarpeellisia pidettyjä ominaisuuksia.

Kielteisiä ominaisuuksia kuvaavia ominaisuudennimiä on vain muutama, ja ne esiintyvät lähinnä keskinäisiä erimielisyyksiä ruotivissa keskusteluissa. Rekisteröitymisen vastustajia representoivassa esimerkissä heihin liitetään *vanhoillisuus* ja *muutosvastaisuus* (RV 47). Erään kirjoittajan mukaan uskovissa taas on runsaasti ”*yksisilmäisyyttä*” (RV 41), jolla tarkoitetaan tulkin-tani mukaan kapeakatseisuutta hengellisiin asioihin liittyvissä mielipiteissä ja opillisissa kysymyksissä.

Ominaisuuksiin liittyviä substantiiveja ovat seuraavissa esimerkeissä esiintyvät *kiihko* ja *rahanhimo*. Ne tuottavat representaation omaa näkemystä kiihkeästi puolustavasta uskovasta ja rahaa himoitsevista ihmisistä.

Meissä uskovissakin löytyy hyvin paljon ”*yksisilmäisyyttä*” ja ylenmääräistä kiihkoa oman näkemyksen puolesta. (RV 41)

Myyntitykkeitä ja rahanhimoa on maailmassa aivan kylliksi paljon, niitä ei totisesti seurakuntiin kaivata. (RV 50)

Sana *kiihko* saa määritteitä sekä eteensä että jälkeensä. *Rahanhimo* kuvataan esimerkissä synnillisenä pidetyn maailman ominaisuutena, jota ei haluta seurakuntiin. Näin kristittyjen identiteettiä määritetään puuttumisen kautta: ilmaistaan, mitä identiteettiin *ei* haluta sisällyttää.

7.3. Toiminnan esittäminen

Toiminta on kielessä läsnä aina tavalla tai toisella ja osallistuu merkityksien rakentamiseen. Sen identiteettiä konstruoiva voima liittyy representaatioon: se, miten toiminta esitetään, rakentaa tietynlaista kuvaa maailmasta, sen tapahtumista ja toiminnan osallistujista. Representoiminen edellyttää kielellisiä valintoja, joita diskurssintutkija tutkii. Tarkastelun kohteena voi olla muun muas-

sa, esitetäänkö toiminta prosessina vai asiainilana, millainen verbi on valittu toiminnan kuvaamiseen, keitä toimintaan osallistuu, minkälaisia osallistujarooleja toimijat saavat ja esitetäänkö toiminta aktiivisen vai passiivisen toimijuuden kautta. (Fairclough 2003: 144–145; Pietikäinen–Mäntynen 2009: 72.)

Toiminnan esittäminen on mielipideteksteissä taajimmin esiintyvä kielellinen keino identiteetin rakentamisessa. Sen lisäksi, että tähän kategoriaan kuuluvia ilmauksia on määrällisesti eniten, niiden laatu on monitahoisin ja vaihtelevin: toimijuutta ilmaistaan kielellisesti hyvin monilla eri tavoilla, kuten suorien aktiivilauseiden, tekijyyden häivyttävien passiivimuotojen ja mahdollisuutta ja välttämättömyyttä ilmaisevien modaalisten rakenteiden kautta. Tyypillistä on, että lähemmäs olevissa lauseissa tai jopa yhden lausuman sisällä toimintaa esitetään useamman kuin yhden kielellisen ilmaisutavan kautta. Tällöin identiteetti rakentuu sitä määrittävien kielellisten ilmausten yhteissummasta. Esimerkiksi seuraavassa lauseessa identiteettiä määrittävät nesessiivinen verbikonstruktio *olisi aika + infinitiivi (olisi aika lopettaa ”sisällissota”, olisi aika tuoda kaikki kaunat ristin luo)* ja *taistella*-verbistä johdettu teonnimi (substantiivi) *taistelu*.

Hyvät ystävät, eikö olisi jo aika lopettaa tämä ”sisällissota”, tuoda kaikki kaunat ristin luo ja alkaa yhteiseen taisteluun ihmisten sielujen tähden! (RV 44)

7.3.1. Suoran toiminnan esittäminen

Käsittelen tässä alaluvussa ilmauksia, joissa kuvataan suoraa toimintaa kielen keinoin. Suoralla toiminnalla tarkoitan sitä, että lausumasta käy selkeästi ilmi, kuka tekee ja mitä tai miten. Yksinkertaisimmillaan identiteettiä määrittävä toiminta esitetään aineistossani suorilla aktiivilauseilla. Tällaiset ilmaukset ovat väitelauseita, joiden sisältö on pelkistettynä ”joku tekee jotakin”. Suoraa toimintaa esitetään myös muiden kielellisten rakenteiden, kuten määrittelevien relatiivilauseiden, infinitiivirakenteiden, verbimäisten partisiippien ja tekemiseen viittaavien substantiivien kautta. Niitä esittelen jäljempänä.

Osa aineiston väitelauseista kuvaa henkistä toimintaa. Suurimmassa osassa niistä toimijoina ovat seurakunnan työntekijät: esimerkiksi vanhimmisto, Raamatun opettajat ja pastorit.

Suomen Helluntaikirkon säännöissä vanhimmisto vastaa niin hengellisestä kuin käytännön asioidenkin päätöksenteosta. (RV 42)

– – herätysliikkeen arvostetut Raamatun opettajat ajattelevat keskenään eri tavoin tai seurakunnissa annetaan eri tavoin painottuvaa opetusta. (RV 50)

– – pastorit kokevat työnsä ennen kaikkea kutsumuksena. (RV 51–52)

Konkreettisesta käytännön toiminnasta taas on kyse seuraavissa esimerkeissä: *seurakunta tekee hengellistä työtä* (RV 42), *kutsumustietoiset työntekijät eivät lakkoile* (RV 51–52) ja *uskoon tulleet kokoontuvat yhteen Jeesuksen nimessä* (RV 47). Tosin vaikka yhteen kokoontuminen onkin ymmärrettävissä konkreettiseksi toiminnaksi, yhteen kokoontuminen *Jeesuksen nimessä* on merkitykseltään jo abstraktimpaa uskonnolliseen kielenkäyttöön kuuluvan *Jeesuksen nimessä* - ilmauksen vuoksi. Se on uskonnollisessa kontekstissa esiintyvä vakiintunut sanaliitto, jonka merkitys on kyseisessä lauseyhteydessä jotakuinkin 'Jeesus yhteisenä nimittäjänään'. Ilmauksen *kokoontua Jeesuksen nimessä* lähtökohtana voidaan pitää Jeesuksen sanoja ”Sillä missä kaksi tahi kolme on kokoontunut minun nimeeni – –” (Raamattu, Matt. 18:20).

Niin ikään käytännönläheiseen tekemiseen viittaavat kristittyjen toimintaa määrittävät verbi-ilmaukset *harjoittaa lähimmäisen rakkautta, tehdä hyvää, antaa ja palvella*. *Palvella*-verbi esiintyy useammassa ilmauksessa saaden erilaisia täydennyksiä:

Etenkin Jumalan palvelijan ”pitäisi” suorittaa ja olla aktiivinen. Mutta Jumala ei halua, että palvelemme taakoitettuna. (RV 48)

– – he [kutsumustietoiset työntekijät] palvelevat sydämellään Herraamme ja meitä. (RV 51–52)

Ensimmäinen esimerkki osoittaa mielipidekirjoittajan tulkinnan Jumalan näkökulmasta palvelemiseen: sitä ei ole tarkoitettu liian kuormittavaksi tehtäväksi. Toisesta esimerkistä käy ilmi, että kristityltä odotetaan oikeaa sydämen asennetta palvelemiseen. Palvelemisen kohteena ovat sekä Jumala että toiset ihmiset. Näin ajatellaan myös antamisesta:

Uskon, että Jumala haluaa siunata seurakuntiamme kun annamme hänelle ja hänen palvelijoilleen sen, mitä he tarvitsevat ja mikä heille kuuluu. (RV 51–52)

Aineistossa on runsaasti esimerkkejä, joissa toimintaa kuvaava sana kuuluu uskonnolliseen leksikkoon eikä sitä tapaa usein tavallisessa arkipuheessa. Tällaisia ovat muun muassa verbit *uhrata, janota* ja *palvoa*, jotka esiintyvät seuraavissa esimerkeissä.

Se ei ole mielestäni paljon vaadittu tavalliselta uskovalta, jos hän uhraa yhden pyhän kuukaudessa ja tulee vankilalähettien kanssa antamaan oman panoksensa tilaisuuteen. (RV 41)

Isä etsii oikeita rukoilijoita, jotka palvovat häntä hengessä ja totuudessa (Joh. 4:23). (RV 39)

Antakaamme elämämme taivaallisen Isän johtoon janoten läheisempää yhteyttä hänen kanssaan. (RV 39)

Uhraamiseen liittyy hengellisissä yhteyksissä ajatus luopumisesta jostain omasta Jumalan ja toisten ihmisten hyväksi. Mieli-pidekirjoittaja liittää sen kristityn identiteettiin. Toisessa esimerkissä verbi-ilmaus *palvoa hengessä ja totuudessa* on kirjoittajan oma mukaelma Raamatun ilmauksesta *rukoilla hengessä ja totuudessa* (Raamattu, Joh. 4:23–24). Kolmannessa esimerkissä huomio kiinnittyy kielen ylevään tyyliin, jonka aiheuttavat monikon 1. persoonan imperatiivimuoto *antakaamme* ja arkaistinen 'haluamista ja ikävöimistä' merkitsevä *janota*-verbi, joka on esimerkissä 2. infinitiivin instruktiivissa (NS s.v. *janota*). Sekä monikon 1. persoonan imperatiivi että 2. infinitiivin instruktiivi ovat vanhoissa raamatunkäännöksissä taajaan esiintyneitä ilmaisumuotoja, jotka nykykielessä kuulostavat vanhahtavilta ja kirjakielimäisiltä (Mielikäinen 2001: 75, 77). Kyseisessä esimerkissä imperatiivimuoto toimii kehotuksena, jonka arvokkuutta pyritään ilmeisesti korostamaan ilmauksen muulla ylätyyllisyydellä. Toinen esiintymä 2. infinitiivin instruktiivista on lausumassa, jossa kuvaillaan ”seurakunnan lukuisten vapaaehtoisten” toimivan *toteuttaen paimenvastuuta kukin omilla lahjoillaan*. Muissa seurakunnan paimentamiseen liittyvissä esimerkeissä paimentaminen liitetään pastoreiden ja muiden johtajien tehtäväksi, mutta edellä esitetyn esimerkin mukaan paimenvastuuta on myös seurakunnan vapaaehtoistyöntekijöillä.

Yksittäisten uskonnollisävytteisten verbien lisäksi aineistossa on useita toimintaa kuvaavia kollokaatioita, jotka kuuluvat niin ikään uskonnolliseen kielenkäyttöön. Tällaisia ovat muun muassa ilmaukset *tulla uskoon*, *täytyä Pyhällä Hengellä* ja *rakentua uskosta*. Niistä kaksi ensimmäistä viittaavat kertaluontoiseen tapahtumaan, joka kuitenkin määrittää identiteettiä siitä eteenpäin; tultuaan kerran uskoon ihminen on siitä lähtien ”uskoon tullut”, jollei valitse luopua uskosta. ”Uskosta rakentuminen” taas esitetään jatkuvana toimintana, joka määrittää kristittyjen yhteisöllistä identiteettiä. Sillä tarkoitetaan kutakuinkin samaa kuin *kasvulla Jumalan syvempään tuntemiseen*. Muita jatkuvaan toimintaan viittaavia kristityn identiteettiä määrittäviä ilmauksia ovat *jatkaa kilvoittelua Jeesuksessa*, *säilyttää usko Kristukseen* sekä samaan tapahtumaan viittaavat *odottaa Jeesusta* ja *odottaa ylösnousemuksen päivää*. Kahdesta jälkimmäisestä huomataan, että identiteettiä määrittävä toiminta voi suuntautua myös tulevaisuuteen. Odottaminen nouseekin merkittäväksi kristityn identiteettiä rakentavaksi toiminnaksi useammassa mieli-pidekirjoituksessa. Kirjoituksissa on useita viittauksia kristittyjä koskeviin tulevaisuuden tapahtumiin, joihin uskotaan Raamatun perusteella ja joita odotetaan hartaasti. Erityisesti herätyskristillisyydessä on korostettu Jeesuksen toisen tulemisen odotusta.

Tessalonikalaiskirje kertoo kuitenkin, että nousemme pilvissä Herraa vastaan yläilmoihin. (RV 49)

Herran omat ovat aina odottaneet ylösnousemuksen päivää. Tämä on uskovien toivo, joka kantaa ahdistuksenkin läpi. (RV 51–52)

Jeesuksen tulon odottamiseen liittyy kiinteästi toinen identiteettiä määrittävä toiminta, valmistautuminen, joka tarkoittaa oman hengellisen elämän jatkuvaa valvomista.

Siksi on tärkeää, että itse kukin valmistautuu tuohon edessä olevaan tapahtumaan ajoissa ja riittävällä vakavuudella. ”Olkaa tekin valmiit, sillä Ihmisen Poika tulee hetkellä, jota ette aavista.” (Matt. 24:44) (RV 49)

Meidän kaikkien olisi suhtauduttava Jeesuksen tuloon vakavasti ja häneen turvautuen, niin että olemme valmiita astumaan iankaikkisen tuomarin eteen kun lähtöhetki tästä ajasta koittaa. (RV 49)

Olethan sinä valmiina ylösottoon, muistaen myös uskosta osattomia lähimmäisiäsi? (RV 49)

Valvomisen merkitystä painotetaan ilmauksilla *on tärkeää, riittävällä vakavuudella, olisi suhtauduttava vakavasti ja astumaan iankaikkisen tuomarin eteen*. Ne tuovat juhlavaa sävyä lausumiin. Ensimmäisessä esimerkissä vedotaan lisäksi Raamattuun ja kolmannessa esitetään suora, puhutteleva kysymys lukijalle. Toisessa ja kolmannessa esimerkissä ovat jälleen 2. infinitiivin instruktii-
vimuodot [Jeesukseen] *turvautuen* ja [uskosta osattomia lähimmäisiä] *muistaen*.

Eräs keskeinen kristityn toiminta, jota mielipidekirjoituksissa representoidaan, on evankeliumin levittäminen eli evankeliointi. Siihen viitataan seuraavissa esimerkeissä kuvaannollisilla ilmauksilla *voittaa ihmisiä Jumalalle ja tehdä kaikkensa hukkuvien puolesta*.

Miten voimme voittaa ihmisiä Jumalalle, jos tekemme eivät osoita meidän todella rakastavan ihmisiä? (RV 41)

Ei mikään muu kuin todellinen, tuore ja aito Pyhän Hengen täyteys saa uskovaa – – tekemään kaikkensa hukkuvien sielujen pelastukseksi. (RV 51–52)

Ensimmäisen esimerkin *voittaa*-verbi implikoi, että kyseessä on jonkinlainen ”kilpailu” tai ”sota” ihmisten sieluista, jossa sota-aseena on teoissa näkyvä rakkaus. Rakkauden ja sodan yhdistäminen herättää huomiota luoden metaforaan tehoa ja mielenkiintoa. Toisaalta rakkaus ja sota on totuttu yhdistämään aiemminkin sanonnassa ”sodassa ja rakkaudessa ovat kaikki keinot sallittuja”. Taistelussa ihmisistä toisena osapuolena on ei-kristitty maailma, jolle heidän menettäminen koetaan häviöksi. Kilpailu- tai sotametaforalla halutaan herätellä kristittyjä tekemään oma osuutensa kristityille uskotun hengellisen tehtävän täyttämässä. Toisessa esimerkissä tämän tehtävän tärkeyttä tähdennetään voimakkailla ilmauksilla, kuten *Ei mikään muu ja tehdä kaikkensa*. Esi-

merkki kuvaa ei-kristityt akuutissa hengenvaarassa. Heitä voivat auttaa vain ”kuolemanvaaralta turvassa” olevat kristityt.

Suoraa toimintaa esitetään mielipidekirjoituksissa myös *minen*-johtimisten teonnimien kautta. Tällaisia kristityn tehtävään viittaavia ilmauksia ovat *auttaminen*, *Vapahtajamme Jeesuksen tunnetuksi tekeminen*, *lähimmäisen hädän huomioiminen* ja *Jumalan rakkauden osoittaminen*. Muita verbeistä johdettuja substantiiveja, joilla representoidaan toimintaa, ovat *evankeliointi*, *ylistys* sekä kielteissävytteiset *hajottaminen*, *asioiden vääristely*, *rukouksilla puoskarointi* ja *alkoholin käyttö*. Ilmaukset *hajottaminen* ja *asioiden vääristely* esiintyvät rekisteröitymiskeskustelussa, ja niillä kuvataan rekisteröitymisen vastustajien toimintaa. ”Rukouksilla puoskaroinnista” ja ”alkoholin käytöstä” puhutaan seuraavissa esimerkeissä.

Rukouksilla puoskarointi on käsittämätöntä vammaisten kohtelua. Monet heistä valittavat, että vaikka muussa asiassa pyytäisi esirukousta, niin monesti rukoilija kuitenkin ryhtyy heti parantamaan. (RV 36)

– – jos joku Jeesukseen uskovaksi itseään nimittävä keksii vielä syyn, miksi suosia alkoholin käyttöä, niin ihme ja kumma! (RV 36)

Ensimmäisen esimerkin alussa kielteinen toiminta esitetään nominalisoinnin kautta mainitsematta toimijaa, jolloin huomio kiinnittyy itse toimintaan. Ilmauksella *käsittämätöntä vammaisen kohtelua* korostetaan ”rukouksilla puoskaroinnin” pöyrityttävyyttä ja tuomitaan kyseinen toiminta. Esimerkin lopussa sen suorittajaksi nimetään *rukoilija*. ”Rukouksilla puoskarointi” on esimerkin mukaan sitä, että rukoilija sivuuttaa vammaisen esirukouspyynnön ja alkaa sen sijaan rukoilla tälle paranemista. Myöhemmin mielipidetekstissä kirjoittaja täydentää määritelmää liittämällä siihen myös sen, että *rukoilijat lupaavat parantumista omana toiveajattelunaan*. Jälkimmäisessä esimerkissä esitetään, ettei alkoholin käyttö sovi ”Jeesukseen uskovaksi itseään nimittävän” ihmisen identiteettiin.

Luvussa 7.2.1 käsittelin partisiippeja yhtenä kielellisenä keinona rakentaa identiteettiä. Tässä luvussa esittelen aineistoni verbimäisesti käyttäytyviä partisiippimuotoja. Toiminnan korostuminen näkyy niissä niin, että ne ovat merkitykseltään hyvin lähellä relatiivisia sivulauseita, joissa vastaava toiminta ilmaistaan suoraan. Esimerkiksi ilmaus *vapaaehtoisina seurakunnassa työtä tekevät* voidaan muuntaa muotoon *ne, jotka tekevät seurakunnassa työtä vapaaehtoisina* merkityksen olennaisesti muuttumatta. Seuraavissa esimerkeissä on kyse aktiivin 1. partisiipista.

Myös vapaaehtoisina seurakunnassa työtä tekevät ovat usein taakoitettuja. (RV 48)

Tällöin on pidettävä huoli siitä, että vanhimmistossa on erilaisia armoituksia, kuten Sanassa palvelevia ja taloudellishallinnollisia asioita osaavia käytännön ihmisiä. (RV 46)

– – syrjäseutujen pienissä rukouspiireissä sitkeästi puurtavat työntekijät – sukupuoleen katsomatta. (RV 51–52)

Ensimmäisen esimerkin predikatiivilauseessa partisiippi-ilmaus on samalla subjektin nimitys, jolloin partisiippi *tekevä* on tulkittava substantiiviksi. Toisen esimerkin partisiippi-ilmaukset viittaavat vanhimmiston jäseniin, jotka toimivat seurakunnassa raamatunopettajina ja taitavat taloudellishallinnollisten käytännön asioiden hoidon. Kolmannessa esimerkissä partisiippi *puurtava* on adjektiiviattribuutti, mutta se saa eteensä ajan ja tavan määritteitä, jolloin sen voidaan tulkita käyttäytyvän verbimäisesti. Lausuma voitaisiin ilmaista vaihtoehtoisesti näin: *työntekijät, jotka puurtavat syrjäseutujen pienissä rukouspiireissä* – –.

Seuraavassa esimerkissä on kyse passiivin 1. partisiipista. Kristityn identiteettiä määrittää ylöstempaamisen kohteena oleminen. Passiivimuodon takia toiminnan suorittaja eli ylöstempaaja ei käy ilmauksesta ilmi.

Tahdothan, että lähimmäisesi ovat mukana ylöstemmattavien joukossa ennen kuin ahdistuksen aika koittaa? (RV 49)

Aktiivin 2. partisiipista on kyse ilmauksissa *kutsun paimenuuteen saanut pastori, seurakunnassa kaltoin kohdelluksi tulleet entiset kristityt ja nämä uskoon tulleet*. Pastori esitetään toiminnan kohteena, kutsun saaneena. Myös *entiset kristityt* representoidaan toiminnan, tässä tapauksessa kaltoin kohtelun, kohteina, mutta toiminnan suorittaja jätetään mainitsematta. Kontekstista on kuitenkin pääteltävissä, että kaltoin kohtelijat ovat toisia seurakunnan jäseniä. Ilmauksessa *nämä uskoon tulleet* toiminta kohdistuu subjektiin itseensä, uskoon tulemiseen ei liity välttämättä muita toimijoita. Aikamuoto esittää uskoontulon kertaluontoisena, menneenä tapahtumana, joka kuitenkin määrittää edelleen identiteettiä.

Aineistossa on myös esiintymä agenttipartisiipista. Seuraavassa esimerkissä agenttipartisiippi-ilmauksen muodostavat genetiivi *vanhinten* ja verbistä *siunata* muodostettu agenttipartisiippimuoto *siunaamina*. Vanhimmat ovat siis siunanneet seurakunnan vapaaehtoiset. Ilmaus määrittää niin vanhinten kuin vapaaehtoistenkin identiteettiä.

Lisäksi vanhinten siunaamina toimivat myös lukuisat muut seurakunnan vapaaehtoiset toteuttaen paimenvastuuta kukin omilla lahjoillaan. (RV 46)

7.3.2. Modaaliset rakenteet

Modaalisuus liittyy kielen kykyyn ottaa kantaa asiointilojen totuudenmukaisuuteen, toteutumismahdollisuuksiin ja välttämättömyyteen. Modaalilla kielenaineilla puhuja esittää arvioita muun muassa asian varmuudesta, epävarmuudesta, mahdollisuudesta, mahdottomuudesta, todennäköisyydestä, välttämättömyydestä, pakollisuudesta, luvallisuudesta tai toivottavuudesta. Modaalisuus on **episteemistä**, kun arvio perustuu puhujan tietoon tai päättelyyn. **Deonttisesta** modaalisuudesta on kyse, kun ilmaistaan puhujan tahtoon tai puheyhteisön normeihin liittyvää lupaa ja velvollisuutta. **Dynaamista** modaalisuus on silloin, kun mahdollisuus tai välttämättömyys riippuu tilanteen sisäisistä tai ulkoisista ehdoista ja edellytyksistä. (Hakulinen ym. 2004: 1479.)

Modaalisuutta ilmaistaan eri kielenaineilla: modaalilla verbeillä ja verbirakenteilla (*pitää, on tehtävä*), adjektiiveilla (*mahdollinen*), tapaluokilla eli moduksilla (*tulkoon, saanee*) sekä adverbeilla (*ehdottomasti, ehkä*). Useimmat modaaliset verbit saavat täydennyksekseen A-infinitiivin, jolloin muodostuu verbiketju, esimerkiksi *pitäisi rukoilla*. (Hakulinen ym. 2004: 1480, 494.) Identiteettiä rakentavat sekä modaaliverbi että sen saamat täydennykset. Modaalisuuden kyky rakentaa identiteettejä kytkeytyy kielen interpersonaaliseen eli vuorovaikutukselliseen merkitykseen (Pietikäinen–Mäntynen 2009: 69). Modaaliset verbirakenteet määrittävät identiteetin rajoja: sitä, mitä sisäryhmään kuuluvat voivat tehdä ja mihin he kykenevät sekä toisaalta sitä, mitä heidän täytyy tehdä, jotta heitä voidaan edelleenkin kutsua kristityiksi. Kiinnostavia ovat erityisesti nesessiiviset rakenteet, joilla ilmaistaan välttämättömyyttä ja pakkoa. Välttämättömyyden voidaan ajatella määrittävän jonkinlaista kristityn identiteetin ”minimivaatimusta”. Aineistossani on runsaasti modaalisia verbirakenteita sisältäviä ilmauksia. Tarkastelen seuraavaksi sitä, miten modaalisuutta käytetään identiteetin rakennusaineena.

Mahdollisuutta ja välttämättömyyttä ilmaistaan mielipidekirjoituksissa modaaliverbeillä *voida, saada, osata ja uskaltaa*. *Voida*-verbiä käytetään huomattavan paljon kysymyslauseissa. Seuraavissa esimerkeissä sen ilmaisema modaalisuus on dynaamista eli toiminnan mahdollisuus riippuu olosuhteista tai toimijoiden edellytyksistä.

Olisiko aika miettiä välillä sitä, miten voisimme kutsua puutteenalaisia syömään kanssamme koteihimme ja seurakuntiimme? Miten voisimme osoittaa heille Jumalan rakkautta, riippumatta siitä ovatko he valmiita tekemään uskonratkaisun saman tien? (RV 35)

Miten voimme voittaa ihmisiä Jumalalle, jos tekemme eivät osoita meidän todella rakastavan ihmisiä? (RV 41)

Voida-verbin avulla mahdolliseksi esitettävää toimintaa ovat puutteenalaisten kutsuminen syömään, Jumalan rakkauden osoittaminen heille ja ihmisten voittaminen Jumalalle. Dynaamisen modaalisuuden esiintyminen kysymyslauseissa jättää mahdollisuuden avoimeksi – kyse on tällöin tietynkaltaisen identiteetin ehdottamisesta, **identiteettineuvottelusta**, jossa Ristin Voiton lukijoille esitetään pohdittavaksi uudenlaisen toiminnan omaksuminen ja sen sisällyttäminen identiteettiin. Pietikäinen ja Mäntynen (2009: 64) mainitsevatkin, että identiteetin ilmaisemisen ja kuvaamisen lisäksi kieltä käytetään myös identiteeteistä neuvottelemiseen. Mielipidekirjoittajien ehdotukset voidaan tulkita myös niin, että ne asettavat lukijalle jonkinasteisen velvoitteen ja toimivat osittain myös pyyntöinä (ks. esim. Hakulinen ym. 2004: 1493). Näin on muun muassa seuraavassa esimerkissä, jossa pyritään rakentamaan yhteyttä luomalla toivekuva helluntailaisista ”seisomassa rinnakkain” eli elämässä sovussa keskenään.

Toivottavasti kukaan ei jää näissä seurakuntien rekisteröitymistaiseluissa ulkopuolelle, vaan voimme seistä rinnakkain toistemme kanssa Kristuksen tuomioistuimen edessä. (RV 44)

Kieltoverbin kanssa *voida* esiintyy seuraavassa ilmauksessa.

Läheisestä, palavasta yhteydestä Jumalaan pulppuaa todellinen ylistys ja kiitos. Jumalan hyvyiden ja rakkauden tähden emme voi olla vaiti. (RV 39)

Ilmauksella *emme voi olla vaiti* tarkoitetaan, etteivät kristityt voi olla ylistämättä ja kiittämättä. Kieltoilmause ilmaisee välttämättömyyttä, jonka ”läheinen, palava yhteys Jumalaan” saa aikaan. Ilmausta voidaan näin ollen pitää deonttisena, sillä toiminnan välttämättömyys esitetään ulkopuolisen auktoriteetin (Jumalan) ominaisuuksien aikaansaamana.

Seuraavissa esimerkeissä ilmaistaan *voida*- ja *saada*-verbeillä olosuhteista johtuvaa eli dynaamista mahdollisuutta *elää Jumalan läsnäolossa ja kuunnella päivittäin hänen sanojaan, ohjeitaan ja kehoituksiaan sekä elää ylösnousemusvoimassa ja Pyhässä Hengessä*. Kristitty voi valita näiden mahdollisuuksien esittämän toiminnan määrittämään omaa identiteettiään.

Mikä etuoikeus onkaan meille uuden liiton ihmisille, että voimme elää Jumalan läsnäolossa ja kuunnella päivittäin hänen sanojaan, ohjeitaan ja kehoituksiaan. (RV 39)

Kuulemme silloin taivaallisen Isämme puhuvan, ja saamme elää ylösnousemusvoimassa ja Pyhässä Hengessä. (RV 39)

Saada on mahdollisuutta ja lupaa ilmaiseva modaaliverbi, joka kieltoverbin kanssa esiintyessään saa aina deonttisen tulkinnan Siihen sisältyy tällöin puhujayhteisön normeihin sidoksis-

sa oleva velvollisuus. (Hakulinen ym. 2004: 1480, 1494.) Lupaa ja luvanvastaisuutta eksplikoivat ilmaukset ovatkin tyypillisiä juuri uskonnollisissa yhteisöissä, joissa yhteisön normit määrittävät jäsenten toiminnan rajoja. Seuraavassa lauseessa *saada*-verbillä ilmaistaan helluntaiyhteisön normeihin perustuvaa kieltoa, joka koskee pastoreita ja paimenia.

On totta, että pastorit ja paimenet eivät saa käyttää hyväkseen omaa rooliaan liiketoiminnassa. (RV 43)

Seuraavissa esimerkeissä kristityn identiteettiä määrittävät ilmaukset *osaisimme katsoa aina Elämän Antajaan ja uskaltaisimme olla rohkeampia ja taistella pahuutta vastaan*.

Kunpa osaisimme katsoa aina Elämän Antajaan, eikä niinkään hänen seuraajiinsa. (RV 47)

Toivon meille kaikille – mukaan lukien etulinjassa olevat piispat, papit, poliitikot ja johtajat – että uskaltaisimme olla rohkeampia kuin tähän asti ja taistella pahuutta vastaan. (RV 44)

Osata ja *uskaltaa* ovat 'voimista' ilmaisevia dynaamisia modaaliverbejä, joista edellisen merkitys perustuu kykenemiseen fyysisin edellytyksin ja jälkimmäisen psyykkisin edellytyksin (Hakulinen ym. 2004: 1492). Konditionaalinen käyttö viittaa puhujan toiveeseen puheenaiheena olevan toiminnan toteutumisesta – tässäkin on kyse haluttujen identiteettien ehdottamisesta, siis identiteetti-neuvottelusta.

Oman ryhmänsä aineistossa muodostavat ilmaukset, joissa modaalisuutta ilmaistaan nesessiivisillä rakenteilla. Niitä käytetään mielipidekirjoituksissa runsaasti ja monipuolisesti. Identiteetin kannalta nesessiivirakenteiden tarkastelu on merkittävää sikäli, että ne toimivat identiteetin rakentumista ohjailevina kielenaineiksina ja niillä ilmaistaan identiteettiä koskevia velvoitteita ja välttämättömyyksiä. Erityisesti deonttinen modaalisuus liittää nesessiivirakenteet identiteetin yhteisölliseen puoleen – ovathan juuri yhteisön normit ja säännöt se käyttövoima, jonka puitteissa sisäryhmän identiteetille asetetaan rajoja.

Velvollisuutta ja välttämättömyyttä ilmaistaan aineistossa nesessiivisillä verbeillä *pitää*, *tulla*, *kuulua* ja *tarvita*, joista *tarvita* esiintyy yleensä kieltoverbin kanssa. Niitä käytetään enimmäkseen deonttisessa merkityksessä. *Pitää*-verbin ohella yleistä *täytyä*-verbiä ei aineistossani esiinny.

Rukoilla meidän kyllä pitää [sairaiden puolesta], mutta jätetään lopputulos heti julistamatta. (RV 36)

Kaikessa meidän tulisi pyrkiä ykseyteen ja veljesrakkauden säilyttämiseen. (RV 44)

Uskovankaan ei tarvitse eikä kuulu kulkea laput silmillä – –. (RV 36)

Käytössä on myös pakkoa ilmaiseva nesessiivirakenne *on tehtävä*, jossa predikaatin muodostavat *olla*-verbi ja passiivin *vA*-partisiippi.

Meidän kaikkien olisi suhtauduttava Jeesuksen tuloon vakavasti ja häneen turvautuen, niin että olemme valmiita astumaan iankaikkisen tuomarin eteen kun lähtöhetki tästä ajasta koittaa. (RV 49)

– – ja jos haluaa olla olemassa, on näyttävä ja kuuluttava. Niin myös seurakunnan. (RV 40)

Ensimmäisessä esimerkissä nesessiivirakenteen ilmaisemaa pakkoa korostetaan painokkaalla adverbilla *vakavasti* sekä kvanttoripronominin *kaikki* sisältävällä ilmauksella *meidän kaikkien*, jolla osoitetaan, ettei kukaan ”meistä kristityistä” voi luistaa tästä ehdottomuudesta. Jälkimmäisen esimerkin *olla olemassa* tarkoittaa tässä yhteydessä pääsemistä ei-kristittyjen tietoisuuteen. Mieli-pidekirjoittaja asettaa sen ehdoksi seurakunnan näkymisen ja kuulumisen ympäristössään.

Nesessiiviverbit liittyvät huomattavan usein ilmauksiin, joissa määritellään seurakunnan tai sen jäsenten tehtävää yhteisön näkökulmasta. Niiden käyttö on tällöin deonttista: yhteisön normit ja arvot asettavat välttämättömyyden vaatimuksen tietynlaiselle toiminnalle. Voi tietenkin myös pohtia, minkä verran toiminnan välttämättömyys motivoituu ulkoapäin (”kristittyjen odotetaan toimivan näin, siksi seurakunnissamme pitäisi tehdä näin”), mutta siihen aineistoni ei anna suoraa vastausta. Nesessiivisiä verbejä käytetään mielipidekirjoituksissa osin synonyymisesti, kuten seuraavista esimerkeistä voi nähdä.

Seurakunnan tulisi olla paikka, jossa yhdessä rakennamme uskosta ja jossa kenenkään ei pitäisi kokea minkäänlaista kynnystä tulla kertomaan ongelmistaan, etsimään pelastusta tai iloitsemaan uskostaan. (RV 41)

Seurakunnan, jos jonkun, pitäisi olla levähdyspaikkana meille väsyneille ja uupuneille nykypäivän ihmisille. Siellä pitäisi kokea turvallisuuden tunteita ja toinen toisesta välittämistä. (RV 46)

Ensimmäisessä ja toisessa esimerkissä oleva nesessiivinen ilmaus *Seurakunnan tulisi olla* vetoaa normiin tai ihanteeseen, joka seurakunnissa olisi kirjoittajan mielestä välttämätöntä saavuttaa. Toisen esimerkin nesessiivirakenne *kenenkään ei pitäisi* viittaa mahdollisuuden todennäköisyyteen. Lausuma sisältää tällöin ajatuksen ihanneseurakunnasta, jossa kenenkään ei olisi mahdollista kokea kynnystä kertoa ongelmistaan ja niin edelleen. Kyseisessä esimerkissä kirjoit-

taja painottaa sanajärjestyksen kautta adverbia *yhdessä*, jolla halutaan korostaa seurakunnan yhteisöllistä puolta. Nesessiivirakenteiden käyttö kyseisissä esimerkeissä liittyy jälleen identiteetistä neuvottelemiseen. Esimerkeissä ei varsinaisesti esitetä, minkälainen tilanne seurakunnassa on, vaan minkälainen sen tulisi olla. Mieliopidekirjoittajat ehdottavat ihannetta, johon on syytä pyrkiä, ja painottavat sen tärkeyttä käyttämällä nesessiivirakenteita. Näin ihanteen mukaiseen identiteettiin pyrkiminen esitetään ennemmin seurakunnan välttämättömänä velvollisuutena kuin varovaisena ehdotuksena.

Seuraavissa esimerkeissä nesessiivirakenteilla määritetään seurakunnan johtajien identiteettiä.

Pastorien kuuluu muutenkin valita tarkasti tekemisensä. (RV 43)

Vanhinten tulee paimentaa seurakuntaa luottamuksen ja rakkauden ilmapiirissä tiedostaen perimmäisen vastuunsa seurakunnan Herralle. (RV 46)

Mielestäni seurakuntaa tulisi johtaa ensisijaisesti rukouksella, Jumalan antamalla näyllä sekä paimenuudella, ei rahapäätöksillä. (RV 45)

Seurakunnan johtajien toiminta sidotaan deonttisilla verbivalinnoilla (*kuuluu valita, tulee paimentaa, tulisi johtaa*) helluntaiyhteisön kirjoittamattomiin sääntöihin. Heidän identiteettinsä on näin erityisen selvästi sidoksissa yhteisön normeihin: ne määrittävät sitä, miten pastori ja vanhimmat voivat toimia seurakunnassa. Kolmannessa esimerkissä pastoria tai seurakunnan johtajaa ei nimetä tekijäksi suoraan, mutta se on pääteltävissä lausumasta.

Huomattavan suuressa osassa esimerkkejä nesessiiviverbi on konditionaalinen preesensissä. Modaaliverbeissä konditionaalinen esiintyminen onkin yleisempää kuin muissa finiittiverbeissä (Hakulinen ym. 2004: 1500). Mieliopidekirjoituksissa konditionaalimuodon käyttö liittyy osaltaan identiteettineuvotteluihin. Konditionaalimuodoilla kirjoittaja representoi lukijalle ihannemielikuvan jostain asiaintilasta tai toiminnasta, joka on mahdollinen ja ehdottoman suositeltava, mutta ei vielä todellinen. Esittämisen tarkoituksena on saattaa se toteen ja lopulta osaksi yhteisöllistä identiteettiä. Konditionaalilla korostetaan myös kirjoittajan toivetta ja pyyntöä. Sen avulla saadaan hieman pehmenettyä ehdottoman vaatimuksen ja välttämättömyyden sävyä, jolloin sanoman vastaanotto voi olla suopeampi. Kyse on siis myös retorisesta keinosta neuvotella sujuvammin.

Osassa ilmauksista mainitaan selkeästi, keihin toiminnan vaatimus kohdistuu. Esimerkiksi seuraavissa esimerkeissä velvoite koskee ”jokaista uuden liiton jäsentä”, ”meitä helluntailaisia” ja ”Jumalan palvelijoita”.

Uuden liiton jäsenille on kuitenkin annettu verensyöntikäsky (Joh. 6:53), jota joikaisen [uuden liiton jäsenen] tulisi noudattaa. (RV 38)

Kaikessa meidän tulisi pyrkiä ykseyteen ja veljesrakkauden säilyttämiseen. (RV 44)

Etenkin Jumalan palvelijan ”pitäisi” suorittaa ja olla aktiivinen. (RV 48)

Seuraavissa ilmauksissa taas toimijaa ei ole erikseen määritelty, vaan se voi olla kuka tahansa, niin kutsuttu nollapersoona.

Elämästä on toki lupa ja pitääkin nauttia, mutta rakkaus maallisiin ei saa mennä Jumalan edelle. (RV 49)

Onko mahdotonta sopia veljien ja sisarien kanssa erimielisyyksistä? (RV 44)

Nesessiivirakenne voi muodostua *olla*-verbin ja nominin sanaliitosta, kuten ilmaus *on lupa*. *Olla*-verbiin liittyneestä mahdollisuutta ilmaisevasta predikatiivadjektiivista (*onko mahdotonta*) on kyse toisessa esimerkissä. Esimerkeistä on havaittavissa, että modaalisilla ilmauksilla on taipumusta kasaantua: niitä esiintyy useampia lähekkäisissä lauseissa tai jopa samassa lauseessa, kuten ensimmäisessä esimerkissä (*on lupa, pitääkin nauttia, ei saa mennä*). Tämä kertoo siitä, että modaalisten verbi-ilmausten käyttö on laajempi kuin yksittäisiä lauseita koskeva ilmiö. Sitä voidaan ajatella uskonnollisessa yhteisössä tyypillisenä puhetapana, jonka tarkoituksena on ohjailla, neuvoa ja ennen kaikkea ehdottaa uudenlaisia toimintamalleja sisällytettäväksi yhteisölliseen identiteettiin. Modaaliset rakenteet toimivat näin direktiiveinä. Direktiivi on ”ohjaileva lausuma, jolla käsketään, kehoitetaan, pyydetään tai neuvotaan puhuteltavaa toimimaan tai olemaan toimimatta tietyllä tavalla” (Hakulinen ym. 2004: 1560). Mielipidekirjoitusten lukijat ratkaisevat, miten he näihin direktiiveihin suhtautuvat: suostuvatko he noudattamaan niiden sisältämiä kieltoja ja kehoituksia ja omaksumaan ne osaksi helluntailaista identiteettiään vai hylkäävätkö he ne. Joka tapauksessa heihin – ja sitä kautta helluntaillaiseen yhteisölliseen identiteettiin – on ainakin yritetty vaikuttaa.

Lähemmän tarkastelun ansaitsee mielipidekirjoituksissa esiintyvä *olla*-verbin ja substantiivin muodostamasta sanaliitto *on aika* + infinitiivi. Nesessiivirakenteessa sanan *aika* 'ajankohdattaa' tarkoittava spesifi merkitys on osittain kadonnut, ja rakenteen funktiona on osoittaa välttämättömyyttä (Hakulinen ym. 2004: 1503). Kristillisessä kontekstissa tosin kyseinen rakenne liittyy osaltaan myös aikaan: kristillisen maailmankuvan mukaan ihmiskunta elää erilaisia ajanjaksoja, jotka ovat hengellisestä näkökulmasta merkittäviä. Osa kristityistä, muun muassa helluntailaiset, usko, että elämme nyt ”lopun aikaa”, joka edeltää Jeesuksen toista tulemistä ja seurakunnan ylöstempäamista. Kristittyjen pyrkimyksenä on täyttää evankelointitehtävänsä ennen näitä eska-

tologisia tapahtumia, joten *on aika tehdä* -konstruktiolla voidaan ajatella kristillisessä kontekstissa olevan myös ajankohtiin sidottua, jopa profeetallista merkitystä. Mieliopidekirjoituksissa kyseisen rakenteen tarkoituksena on herätellä uskovia toimimaan kristityn identiteetille välttämättömänä pidettävällä tavalla. Tätä ajatusta tukee sen esiintyminen seuraavissa esimerkeissä vain kysymyslauseissa ja *herätä*-verbin käyttö jälkimmäisessä esimerkissä.

Olisiko aika miettiä välillä sitä, miten voisimme kutsua puutteenalaisia syömään kanssamme koteihimme ja seurakuntiimme? Miten voisimme osoittaa heille Jumalan rakkautta, riippumatta siitä ovatko he valmiita tekemään uskonratkaisun saman tien? (RV 35)

Olisiko helluntailiikkeenkin aika herätä siihen, että Suomen kansa ja ennen kaikkea nuoriso voi pahoin? (RV 48)

Modaalisten verbirakenteiden lisäksi mielipideteksteissä ilmaistaan normeihin perustuvaa välttämättömyyttä, lupaa ja kehotusta usealla eri tavalla. Seuraavissa esimerkeissä suuntaviivoja toiminnalle asettaa Raamattu. Verbeillä *kehottaa* ja *käskää* ilmaistaan toiminnan välttämättömyyttä.

Koen kuitenkin Raamatun kehottavan meitä rohkeasti julistamaan Jumalan suuria tekoja ja iloitsemaan Hänen kaikkivaltiudestaan sekä samalla vahvistamaan myös ylistämällä toistemme uskoa. (RV 39)

Raamattu käskää meitä rukoilemaan Siionin ja Jerusalemin pelastuksen puolesta. (RV 42)

Kehottavia ovat myös ilmaukset, joissa painotetaan tehtävää ja tietynlaisen toiminnan tärkeyttä. Seuraavissa esimerkeissä identiteettiä määrittävänä tärkeänä toimintana esitetään rukouksileminen, uskovien hengellisen hyvinvoinnin edistäminen, evankeliointi ja uskon säilyttäminen.

Jeesus antoi meille tehtäväksi rukoilla Hänen valtakuntansa tulemistaan maan päälle. (RV 43)

– – seurakunnan yksi tärkeä tehtävä on edistää ja ylläpitää uskovien hengellistä hyvinvointia. (RV 45)

Tämän vuoksi on erittäin tärkeää saada evankeliumi ja sanoma ylösotosta lähillemme ajoissa. (RV 49)

Tärkeintähän kuitenkin on se, että säilytämme uskon Kristukseen kaikista näkemysmuutoksista huolimatta. (RV 46)

Rekisteröitymiskeskusteluun liittyvissä esimerkeissä toistuu sana *oikeus* ilmaisemassa lupaa. Niissä annetaan ymmärtää, että rekisteröitymisen vastustajat ovat ottaneet oikeuden omiin käsiinsä yhteisön normien vastaisesti, minkä seurauksena keskinäinen yhteys on rikkoutunut.

– – sana ”kirkko” on joillekin helluntailaisille kuin kirosana. Se ei silti anna oikeutta lähteä taisteluun veli veljeä vastaan, kuten nyt on käynyt. (RV 44)

Siitä huolimatta eräät henkilöt ovat ottaneet oikeudekseen käyttää nykyistä tilannetta hajottamiseen. Olemalla muka ”Jumalan äänitorvia” he ovat saaneet puheillaan monia mukaansa rikkomaan yhteyttä seurakunnassa. (RV 44)

Meillä kenelläkään ei ole oikeutta rikkoa tätä yhteyttä muun kuin synnin tähden. (RV 44)

Kokoavasti voidaan todeta, että modaalisten ja muiden välttämättömyyttä, velvollisuutta ja mahdollisuutta ilmaisevien ilmausten käyttö on mielipidekirjoituksissa varsin runsasta ja monipuolista. Erityisesti nesessiivirakenteita käytetään paljon. Modaalilla ilmauksilla on myös taipumusta kasaantua: niitä esiintyy useampia samoissa mielipidekirjoituksissa tai tekstikatkelmissa. Modaalisten ilmausten funktiona on ohjailta, kehottaa, ehdottaa, kyseenalaistaa ja ennen kaikkea osoittaa välttämättömäksi tietynlaista toimintaa. Ilmaukset liittyvät siis kiinteästi identiteettistä neuvottelemiseen. Modaaliset ilmaukset kiinnittyvät yhteisön normeihin deonttisuuden kautta ja toimivat osaltaan yhteisön sisäisen normijärjestelmän säätelijänä ja vahvistajana. Identiteettityön kautta vahvistetaan aiempia normeja ja luodaan samalla uusia. Norminmukaisen käyttäytymisen vaatimus liittyy varmasti myös yhteisön kristilliseen luonteeseen: kristityillä on paljon mielipiteitä siitä, minkälainen toiminta sopii kristitylle ja minkälainen ei sovi. Ohjeita oikeanlaiseen elämään haetaan Raamatusta, joka on kristityille elämän ylin auktoriteetti. Modaalisten ilmausten runsautta selittää myös mielipidekirjoituksen luonne tekstityyppinä: kantaa ottavana tekstinä mielipidekirjoituksen yhtenä tarkoituksena on juuri ehdottaa uudenlaisia ratkaisuja ja toimintamalleja.

7.3.3. Toiminnan esittäminen ilman eksplisiittistä tekijää

Aineistossa on jonkin verran ilmauksia, joissa identiteettiä määrittävä toiminta esitetään mainitsematta toiminnan tekijää. Toimija saattaa kuitenkin olla implisiittisesti pääteltävissä edellä sanotusta tai kauempaa tekstiyhteydestä. Joistain ilmauksista implisiittisen toimijan voivat abstrahoida vain laajemmin kontekstia, tässä tapauksessa helluntailiikettä ja sen ajankohtaisia asioita, tuntevat lukijat. Joissain esimerkeissä taas toimija jää täysin avoimeksi, eikä vihjauksia siihen ole. Yhteisöllisen identiteetin kannalta tällaiset ilmaukset ovat mielenkiintoista tarkasteltavaa. Faircloughin

(1997) mukaan tapahtumien esittäminen kielen avulla edellyttää valintaa erilaisista kieliopillisista kategorioista, ja tiettyjen mallien valitseminen toisten kustannuksella voi olla ideologisesti merkityksellistä. Jos esimerkiksi aktiivinen toimija jätetään tarkentamatta, häivytetään samalla toimijan vastuullisuutta. Toimijuus voidaan siirtää taka-alalle tai häivyttää kokonaan esimerkiksi esittämällä toiminta tai prosessi aktiivisen toiminnan sijaan asiintilana nominaalimuodossa (substantiivin kaltaisena) tai muuntamalla aktiivilause passiiviin, jolloin tekijää, vastuullista agenttia, ei voida jäljittää. (Fairclough 1997: 40–41.)

Nollapersoonaksi kutsutaan ilmiötä, jossa lauseesta puuttuu substantiivilauseke. Tällöin verbin ilmaiseva toiminta koskee ketä tahansa ihmistä, mukaan lukien puhujan itsensä ja puhuttavan. Nollapersoonana näkyy selvimmin nollasubjekttilauseessa, jossa verbi on yksikön kolmannessa persoonassa ja subjekti puuttuu kokonaan. (Hakulinen ym. 2004: 1284.) Seuraavan esimerkin jälkimmäisessä päälauseessa *huomata*-verbillä ei ole subjektia, ja rakenne on nollasubjekttilauseen kaltainen.

Uskovankaan ei tarvitse eikä kuulu kulkea laput silmillä, ja silloin huomaa aivan käytännössä kuinka paljon alkoholi ja muut päihdyttävät aineet kylvävät tuskaa ja murhetta ympärillemme. (RV 36)

Kyseessä on kuitenkin eräänlainen ellipsi: asiayhteydestä on ymmärrettävissä, että toimijana on ensimmäisen päälauseen *uskova*, joka on jätetty mainitsematta rinnasteisessa päälauseessa. Lauseen lopussa *ympärillemme*-sanana possessiivisuffiksi paljastaa, että kyse on ”meistä uskovista”, kirjoittajan omasta sisäryhmästä. Toimintaa ei siis voi aivan suoraviivaisesti yleistää koskemaan ketä tahansa, vaikka ei tarvitsekaan olla uskova huomatakseen ympärillä olevan ”tuskan ja murheen”.

Kaikki muut aineistosta poimitut esimerkit nollapersoonasta ovat lauseita, joissa on modaalisia verbirakenteita. Nollapersoonana onkin tavallinen juuri modaaliverbien yhteydessä (Hakulinen ym. 2004: 1288). Vaikka nollapersoonalla yleisesti ottaen ilmaistaan toimintaa, joka voi koskea ketä tahansa, mielipidekirjoituksissa sen avulla esitetty toiminta rajoittuu kontekstin ja toiminnan laadun perusteella koskemaan useimmissa tapauksissa vain omaa sisäryhmää. Esimerkiksi rekisteröitymiskeskusteluun liittyvässä lausumassa *Ketään ei saa painostaa, ja pysytään kaikki yhdessä* (RV 47) painostajia ei määritellä, mutta asiayhteyden perusteella painostajia voivat olla ketkä tahansa helluntailaiset, joihin lauseen loppuosan kvanttorigonomini *kaikki* viittaa.

Yleisin toiminta, jota representoidaan nollapersoonan ja modaalisia verbirakenteita sisältävissä lauseissa, on evankeliointi. Siitä puhutaan muun muassa seuraavissa esimerkeissä:

Työtä olisi tuolla maailman keskellä. Pitäisi viedä pelastussanomaa teille ja aitovierille. Ei tarvitsisi kuluttaa voimavaroja tämänkaltaiseen, vaan veljinä ja sisarina rakastaa toinen toisiamme. (RV 44)

Jokaisella halukkaalla on mahdollisuus ilmoittautua lopunajan ”talkoisiin” korjaamaan satoa Jumalan aittoihin. On tehtävä työtä niin kauan kuin on päivä ja työn teon aika. (RV 38)

Tämän vuoksi on erittäin tärkeää saada evankeliumi ja sanoma ylösotosta lähillemme ajoissa. (RV 49)

Ensimmäisen esimerkin loppuosassa viitataan rekisteröitymiseen liittyviin erimielisyyksiin. Niiden sijasta mielipidekirjoittaja haluaa kiinnittää huomion kaikkia helluntalaisia kristittyjä yhdistävään tehtävään: työhön *maailman keskellä*, joka esitetään välttämättömänä. Toisessa esimerkissä evankeliointiin tuodaan toisenlainen näkökulma: se on mahdollisuus. Toisaalta myös sen välttämättömyyttä korostetaan nesessiivisellä rakenteella *on tehtävä työtä*. Ilmauksella *niin kauan kuin on päivä ja työn teon aika* kiinnitetään huomio ajan rajallisuuteen: on toimittava nyt, kun ei vielä ole liian myöhäistä. Kolmannessa esimerkissä ei korosteta evankelioinnin luonnetta työläänä toimintana kuten aikaisemmissa esimerkeissä, vaan evankeliointi esitetään sen vastaanottajien näkökulmasta *saada*-verbillä. Me-puhe (*lähisillemme*) implikoi, että ”lähiset” saavat evankeliumin juuri ”meidän kristittyjen” kautta. Toimijoiden voidaan siis päätellä olevan ”me kristityt”. Toiminnan kohteena olevat *maailma* ja *lähiset* esitetään oman sisäryhmän ulkopuolisina. Heistä siis erottaudutaan, jolloin muodostuu me–muut-vastakkainasettelu. Representoimalla näin muut ”meistä” erillisinä vahvistetaan oman sisäryhmän identiteettiä ja piirretään selkeämmäksi rajaa ”meidän” ja ”muiden” välillä.

Nollapersoonan käyttö evankeliointiin liittyvissä ilmauksissa saattaa olla keino korostaa sitä, että evankeliointia pidetään todellakin *kenen tahansa* kristityn, ei vain jonkin rajatun kristittyjen joukon, tehtävänä. Välttämättömyyttä ilmaisevien modaaliverbien ja verbirakenteiden (*pitäisi, on tehtävä, on erittäin tärkeää saada*) käyttö evankelioinnista puhuttaessa taas viestittää, että jokaisella kristityllä on velvollisuus kristinuskon sanoman levittämiseen. Puhe evankelioimisesta näyttää myös kirvoittavan runsaasti kuvallisia ja affektiivisia ilmauksia, kuten *viedä pelastussanomaa teille ja aitovierille, lopunajan ”talkoot” ja korjata satoa Jumalan aittoihin*. Kuvallisuus tuo lausumiin lisää ilmaisuvoimaa, ja affektiivisuus toimii retorisenä keinona vahvistaa viestin tärkeyttä.

Nollapersoonan ohella tekijä voidaan jättää avoimeksi käyttämällä passiivia. Mielipidekirjoituksissa esiintyy **yksipersonaista passiivia**, joka on suomen kielen tavallisin passiivirakenne. Siinä on passiivimuodossa oleva verbi, mutta ilmisubjekti puuttuu (esim. *meille tuotiin vauva*). Yksipersonaisella passiivilla kuvatut tilanteet edellyttävät persoonallista tekijää, vaikka identi-

teetti ei tulekaan ilmi. Tekijä voidaan toisinaan kuitenkin päätellä kontekstin avulla. Yksipersonaisen passiivin implisiittinen subjekti tulkitaan ensisijaisesti monikolliseksi (esim. *siihen ollaan valmiit*), jolloin passiivilla siis viitataan tekijäjoukkoon. (Hakulinen ym. 2004: 1254–1255, 1263.) Aineistossani passiivimuodon edellyttämän subjektiargumentin monikollisuus tulee hyvin ilmi seuraavasta, jo aiemmin esillä olleesta esimerkistä:

Ketään ei saa painostaa, ja pysytään kaikki yhdessä. (RV 47)

Monikollisuutta alleviivataan kvanttoripronominilla *kaikki*, joka viittaa helluntailaisiin. Esimerkin passiivimuoto *pysytään* on puhekielinen monikon 1. persoona, jolla korvataan kankeammalta kuulostava monikon 1. persoonan imperatiivimuoto *pysykäämme*. Sen tarkoituksena on kehottaa sisäryhmään kuuluvia yhteyttä rakentavaan toimintaan.

Mielipidekirjoituksissa yksi passiivin funktio on käyttää sitä yhteyksissä, joissa tekijän määrittelemisen ei ole olennaista, vaan pääpaino on ennemminkin itse toiminnassa. Näin on muun muassa seuraavissa esimerkeissä, joissa korostuvat evankeliumin saarnaaminen, seurakunnan toimintaan sitoutuminen ja rakastaminen.

Kristuksen evankeliumi saarnataan kaikille kansoille ennen loppua. (RV 51–52)

Vaikka seurakunnassa ollaan liikkeellä pääasiassa talkoovoimin, seurakunnan toimintaan voidaan sitoutua yhtä hyvin kuin omaan ansiotyöhön. (RV 41)

Meidät on kutsuttu rakastamaan, jolloin pitäisi uskaltaa kulkea rakkauden tietä. (RV 35)

Ensimmäisessä esimerkissä huomion keskipisteenä ei niinkään ole se, kuka tai ketkä saarnaavat, vaan se, että ylipäätään saarnataan ja nimenomaan *kaikille kansoille*. Toisen esimerkin ilmauksen *talkoovoimin* voidaan tulkita viittaavan implisiittisesti tekijöihin, seurakunnassa toimiviin vapaaehtoisiiin. Kolmannessa esimerkissä passiivimuoto implikoi kutsumisen jumalallista laatua; vaikka Jumalaa ei mainita, taustalla on ajatus Hänestä tehtävän antajana. Metaforisella ilmauksella *kulkea rakkauden tietä* esitetään kristillisen toiminnan oikea suunta ja väylä.

Toisen esimerkin tavoin passiivia esiintyy useissa muissa lausumissa, joissa määritellään seurakunnassa tapahtuvaa toimintaa. Seurakunnissa on muun muassa *rohjettu viime vuosina eniten enemmän pyrkiä vapautumaan tiettyyn kokousmalliin liittyvästä tarpeettomasta sidonnaisuudesta* (RV 48) ja *alusta saakka haluttu auttaa vaikeuksiin joutuneita ihmisiä* (RV 36). Ilmeisesti tekijää ei ole kyseisissä esimerkeissä tarpeen yksilöidä sen tarkemmin, vaan käyttämällä adverbialia *seurakunnissa* lukija saa riittävän vihjeen toimijoista – jotka oletettavasti kuuluvat vähintään ”meihin kristittyihin”, todennäköisemmin ”meihin helluntailaisiin”.

Subjektin identiteetti on toisinaan tarkemmin määritelty, ja se käy selkeästi ilmi kontekstista. Muun muassa seuraavan esimerkin me-puhe paljastaa heti, että toimijoita ovat ”me kristityt” (*kristittyinä emme voi lopettaa auttamista*).

Vuosien varrella on auttamistyössä siunauksen jakamisen ohessa sattunut yhtä ja toista ikävää niin kotimaassa kuin lähetyskentilläkin. Silti kristittyinä emme voi lopettaa auttamista, vaan vahingoista viisastutaan ja apua ehkä kohdennetaan tarkoituksenmukaisesti. (RV 36)

Lausuman lopussa kirjoittaja siirtyy kuitenkin käyttämään passiivia (*viisastutaan, kohdennetaan*), jolloin vahingoista viisastuminen ja avun kohdentaminen eivät liity enää niin korostuneesti alussa ilmi tuotuun subjektiin, vaan ne kuvataan yleisempänä toimintana. Tämä saa lukijan huomion kohdistumaan nesessiivirakenteen kautta ilmaistuun mielipiteeseen *kristittyinä emme voi lopettaa auttamista*, joka nousee näin kyseisessä esimerkissä voimakkaimmin kristityn identiteettiä luonnehtivaksi asiaksi.

Passiivia esiintyy myös lausumissa, joissa tuotetaan kielteistä identiteettiä tietyille toimijajoukolle. Tällaisia ilmauksia on erityisesti rekisteröitymiseen liittyvässä keskustelussa. Tekijöitä ei mainita suoraan nimeltä, mutta helluntailiikkeen ajankohtaista tilannetta tuntevalle ei jää arvailujen varaan, keiden toimintaa mielipidekirjoituksissa kuvaillaan ja samalla paheksutaan.

Toimitaan vastuuttomasti ja seurauksista välittämättä. Jos Jumalan Sanaan vedoten rikotaan yhteyttä, millaista Sanan tuntemus silloin on? Yhdessä sovittuja pelisääntöjä on jo rikottu – –. (RV 44)

– – vetoamalla omantunnon vapautteen hyväksytään asioiden vääristely ja tiedon puute. (RV 44)

Tuli heti mieleeni Raamatun kehoitus galatalaisille: ”Mutta jos te purette ja syötte toisianne, katsokaa, ettette toinen toistanne perin hävitä.” Tähänkö ollaan, rakkaat helluntailaiset, menty? (RV 44)

Rekisteröitymisen vastustajien toiminta kuvataan edellä olevissa esimerkeissä selkeän kielteiseksi ja ei-toivottavaksi, ja se nähdään uhkana sisäryhmän yhtenäisyydelle. Viimeisessä esimerkissä sitä verrataan Raamatusta löytyvään kielteiseen toimintaan. Miksi rekisteröitymisen vastustajia ei nimetä suoraan tekijöiksi, vaikka tekijyys on asiayhteydestä helposti pääteltävissä? Kyse on ilmeisesti jonkinlaisesta kohteliaisuusstrategiasta. Lampinen (1990) mainitsee persoonaa häivyttävän passiivin samoin kuin vastaavassa funktiossa käytetyn nollapersoonan tärkeäksi keinoksi ilmaista kohteliaisuutta. Käyttämällä passiivia puhujan ei tarvitse nimetä puheen kohteena olevaa spesifistä persoonaa, jolloin hän voi suojella itsensä tai puhuteltavan kasvoja ja lähestyä käsiteltävää asiaa hienovaraisesti. Passiivin käytöllä voidaan myös vältellä vastuun ilmaisemista.

Näiden ominaisuuksien vuoksi passiivia käytetään muun muassa tilanteissa, joissa on kyse puhuttavaan liittyvästä kielteisestä asiasisällöstä: moitteista, kehotuksista, syytöksistä tai kielloista. Kielteiset asiat on helpompi ottaa puheeksi hieman etäämmältä, johon passiivi tarjoaa kielellisen mahdollisuuden. (Laitinen 1995: 341; Lampinen 1990: 83–84.)

Marja Maaniemi (2004) on tutkinut pro gradu -työssään passiivin käyttöä Hankasalmen Sanomien yleisönosastokirjoituksissa. Hän havaitsi, että passiivia käytettiin runsaasti kirjoituksissa, joissa ilmaistiin kielteistä palautetta. Moitteet kohdistuivat useimmiten johonkin instituutioon tai muuhun korkeampaan tahoon, mutta myös yksityisiin henkilöihin. Maaniemi huomasi lisäksi, että ilmauksen kielteinen sävy ei välttämättä tullut ilmi passiivimuodossa olevasta verbistä, vaan muista sanavalinnoista – ja lopulta näiden yhteisvaikutuksesta.

Oman aineistoni esimerkeissä on kyse siitä, että helluntailaiset mielipidekirjoittajat arvos-televat sisäryhmänsä sisällä olevaa pienempää ryhmää, rekisteröitymisen vastustajia. Käyttämällä passiivia kirjoittajat välttävät ottamasta vastuun sanoistaan omana itsenään – he puhuvat ennem-minkin osana laajempaa helluntailaisten joukkoa ja edustavat tarkemmin niitä helluntalaisia, jot-ka haluavat saada rekisteröitymisasian jakamat helluntailaiset sovintoon ja takaisin yhteyteen keskenään. He muodostavat näin uuden ryhmän, ”helluntailiikkeen yhtenäisyyden rakentajat”, johon he identifioituvat. Moitteet tulevat esimerkeissä ilmi samoin kuin Maaniemen tutkimissa yleisönosastokirjoituksissa: verbin passiivimuotojen ja muun kontekstin yhteisvaikutuksessa. Kielteisävytteisiä ovat muun muassa adverbiaaleina toimivat ilmaukset *vastuuttomasti* ja *seura-uksista välittämättä*, verbi-ilmaukset *rikkoa yhteyttä*, *purra ja syödä toisiaan* sekä teonnimet *asi-oiden vääristely* ja *tiedon puute*. Kielteistä sävyä luodaan myös vahvoilla kontrasteilla ja vertai-lulla. Yhteyden ja yhteisten pelisääntöjen rikkominen asetetaan vastakkain Jumalan Sanan tunte-muksen kanssa, ja helluntailaisten keskinäinen riitely rinnastetaan galatalaisten hajottavaan toi-mintaan. Yhdessä esimerkissä vihjataan myös omantunnonvapauden hyväksikäyttämiseen, mikä on kristillisessä kontekstissa tuomittava asia niin ikään.

On esimerkeissä jotain myönteistäkin. Viimeisessä esimerkissä ainoa mainittu toimijoiden nimitys, *rakkaat helluntailaiset*, viittaa kaikkiin helluntalaisiin. Ilmauksella halutaan osoittaa, et-tä ongelma on helluntailaisten yhteinen. Sen sijaan, että kirjoittaja haluaisi korostaa tietyn toimi-jajoukon (rekisteröitymisen vastustajien) kielteistä identiteettiä, hän osoittaa kielteistä identiteet-tiä tuottavien asioiden koskevan kaikkia sisäryhmään kuuluvia erottelematta helluntalaisia eri leireihin. Tätä voidaan pitää keinona rakentaa yhteenkuuluvaisuutta ja lujittaa me-henkeä.

7.4. Omistaminen ja suhteet

Nimeämisen, kuvailemisen ja toiminnan esittämisen ohella sisäryhmän yhteisöllistä identiteettiä tuotetaan kielen keinoin esittämällä kuvattava ryhmä jonkin identiteettiä määrittävän asian omistajana sekä representoimalla ryhmän jäseniä suhteessa johonkin toiseen ryhmään tai tahoon. Tällöin identiteettiä määritetään jonkin ryhmän ulkopuolisen asian kautta. Esimerkiksi ilmauksessa *Onhan meillä sama yhteinen päämäärä: päästä kerran perille taivaaseen* (RV 44) kristityn identiteettiä rakennetaan ”yhteisen päämäärän”, taivaaseen pääsemisen, kautta. Tämä kristittyjä yhdistävä päämäärä ei ole kenenkään yksilökristityn sisäsyntyinen ominaisuus, kuten vaikkapa kristityihin yhdistettävät nöyryys ja palveluhalukkuus, vaan jotain, jonka jokainen kristitty omistaa itselleen. Ero ulkoisen omistamisen ja sisäisen ominaisuuden välillä ei ole kuitenkaan aina näin selvä, vaan jää lopulta tulkinnanvaraiseksi.

Taivaspaikan omistaminen on yksi ilmeisimmistä kaikkien kristittyjen identiteettiä määrittävistä asioista. Se on myös kristittyjä yli mielipiderajojen voimakkaasti yhdistävä tekijä – mielipidekirjoituksissa siitä muistutetaan juuri rekisteröitymiskeskustelun yhteydessä. Kirjoittajien mukaan *Taivas on uskomme määrä* (RV 46) ja *tärkeintä on pysyä Herran omana ”taivaspassi” voimassa* (RV 51–52). Jälkimmäisessä esimerkissä on nollapersoonassa oleva nesessiivinen rakenne; subjektia ei mainita, mutta lukija voi päätellä lausuman viittaavan ”kristittyyn, joka on matkalla taivaaseen”. ”*Taivaspassi*” on mielipidekirjoittajan luomistuotteena syntynyt tilapäinen kuvallinen ilmaus, joka perustuu kristillisen maailmankuvan mukaiseen vakiintuneempaan metaforaan ”uskonelämä on matka, jonka määränpää on taivas”. Toinen tulevaisuuteen ja ajan rajan tuolle puolen liittyvä kristityn identiteettiä määrittelevä asia on toivo. Siihen liittyvissä esimerkeissä omistussuhdetta ilmaistaan genetiiviattribuutin sisältävillä ilmauksilla *uskovien toivo* ja *Jumalan kansan toivo*.

Herran omat ovat aina odottaneet ylösnousemuksen päivää. Tämä on uskovien toivo, joka kantaa ahdistuksenkin läpi. (RV 51–52)

Jumalan kansan toivo ei ole tässä maailmassa, vaan uudessa maassa ja taivaassa, jossa vanhurskas asuu. (RV 51–52)

Omistamista ilmaistaan luonnollisesti omistusliitteillä. Näin on esimerkiksi ilmauksissa *tehtävämme* [evankeliumin julistaminen] *on ainutlaatuinen* (RV 37) ja *Onhan meidän työnantajamme sentään taivaallinen Isä* (RV 41). Omistamisen kohteena olevia asioita (tehtävä, Jumala isänä) pidetään edelleen kristityille yhteisinä, ja ne ovat näin osa yhteisöllisen identiteetin rakentumista. Adjektiivi *ainutlaatuinen* korostaa kristittyjen tehtävän merkittävyyttä ja vahvistaa sisäryhmän identiteettiä eksplikoidessaan myönteisellä tavalla kristityille yhteisen asian erityisyyttä.

Seuraavat esimerkit liittyvät seurakuntaan. Ne ovat omistuseräjä, joissa identiteettiä määritteleviä asioita ovat *jotakin annettavaa yhteiseksi rakentumiseksi, hyvät edellytykset arvioida todellinen avun tarve ja yhtenäinen opetuksellinen linja*.

Paavalin malli kristittyjen yhteisen kokoontumisen ohjelmaksi on kaukana kaavamaisuudesta. Sen mukaan jokaisella mukanaolijalla saa olla jotakin annettavaa yhteiseksi rakentumiseksi (1. Kor. 14: 26). (RV 48)

Kristillisillä seurakunnilla on hyvät edellytykset arvioida todellinen avun tarve. (RV 36)

Niissä teologisissa ja opillisissa kysymyksissä, joissa maamme helluntaiseurakunnilla on selvästi yhtenäinen opetuksellinen linja – –. (RV 50)

Ensimmäiseen esimerkkiin liitetty raamatunjae tarkentaa, että *jotakin annettavaa* voi olla ”laulu, opetus tai ilmestys, puhe kielillä tai sen tulkinta” (Raamattu, 1. Kor. 14:26). Nämä ovat kristityn henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja lahjoihin perustuvia sekä Jumalan hänelle yliluonnollisesti antamia asioita, joita on tarkoitus käyttää *yhteiseksi rakentumiseksi*. Adjektiivi *yhteinen* korostaa yhteisöllisyyden merkitystä. Viimeisen esimerkin ”yhtenäinen opetuksellinen linja” on yhteisöllisen identiteetin kannalta merkittävä asia, sillä se on yksi ulospäin selkeimmin näkyvistä helluntailiikkeen tuntomerkeistä – helluntaioppi osaltaan erottaa herätysliikettä muista kristillisistä yhteisöistä tehden siitä omaleimaisen.

Mielipidekirjoituksissa luonnehditaan myös helluntailaisuuden sisällä tarkemmin rajattujen ryhmien identiteettiä omistamisen kautta. Nuorilla teologeilla *voi olla yleisesti enemmän tai vähemmän kannatusta saavia näkemyksiä* (RV 47). Pastoreilla *saisi olla vähemmän jyrkkiä mielipiteitä* (RV 51–52), mutta *työtä [heillä] on selvästi liikaa* (RV 48). Vanhimmiston käsissä mainitaan useassa mielipidekirjoituksessa olevan *taloudellinen valta ja vastuu*. Eräs kirjoittaja muistuttaa, että vanhinten tulee tiedostaa *perimmäinen vastuunsa seurakunnan Herralle* (RV 46).

Suhteen kautta identiteettiä määritellään muutamissa esimerkeissä. Suhdekin on tiettyssä mielessä omistamista: kristityllä *on* suhde johonkukaan tai johonkin. Erityinen identiteettiin vaikuttava suhde on kristityn suhde Jumalaan. Se on identiteetin kannalta merkittävä siksi, että se saa ihmisen toimimaan kristityn identiteettiä vahvistavalla tavalla: *elämään todellista kristityn elämää Raamatun mallin mukaan* (RV 39). Mielipidekirjoittajat kuvaavat jumalasuhtetta muun muassa seuraavin ilmauksin: *syvä päivittäinen yhteys Jumalaan, aito Pyhän Hengen luoma yhteys Jeesuksen kanssa, läheinen, palava yhteys Jumalaan ja rakkaussuhde*. Ilmauksissa esiintyvät adjektiivit *syvä, aito, läheinen ja palava* ovat ilmaisuvoimaltaan vahvoja ja affektiivisia. Ne määrittelevät jumalasuhteen laatua ja asettavat sille korkeat kriteerit. *Palavan* kuvaannollinen merkitys on ’kiihkeä, innokas, intohimoinen, harras, intensiivinen’. Uskonnollisissa yhteyksissä puhutaan

esimerkiksi *palavasta kristitystä* tai kehotetaan uskovaisia olemaan *hengessä palavat*. (NS v.s. *palava*). Mielipikekirjoituksen esimerkissä *palava* määrittää yhdessä *läheinen*-sanan kanssa kristityn jumalasuhtetta. Ne ja muut edellä esitetyt adjektiivit voisivat hyvin määrittää myös romanttista rakkaussuhdetta. Läheistä jumalasuhtetta verrataan herätyskristillisyydessä usein naisen ja miehen väliseen rakkaussuhteeseen.

Maallisistakin suhteista mielipideteksteissä puhutaan, kuten seuraavasta esimerkistä käy ilmi. Helluntailiikkeen toimintaan kuuluu kouluissa tehtävä työ, joka määritellään liikkeen piirissä sisälähetystyöksi.

On ilahduttavaa, että Helluntaiherätyksellä on hyvät suhteet koulumaailmaan.
(RV 36)

8. POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut tarkastella helluntailaisten yhteisöllistä identiteettiä sellaisena, kuin se näyttäytyy Ristin Voitto -lehden mielipidekirjoituksissa. Tutkimuksen lähtökohtana on ollut ajatus siitä, että identiteettiä rakennetaan kielellisten valintojen kautta ja nämä valinnat tulevat ilmi kielenkäytön eri tasoilla: muun muassa sanastossa, syntaktisissa rakenteissa ja diskursseissa. Päähuomioni on kiinnittynyt kielen mikrotasoon: olen tutkinut enimmäkseen yhden tai muutaman lauseen muodostamia lausumia ja eriteltyt niistä tarkemmin identiteetin kannalta merkityksellisiä ilmauksia. En ole keskittynyt niinkään havainnoimaan mielipidekirjoituksissa piileviä diskursseja, vaan olen valinnut lingvistisemmän lähestymistavan kieleen. Tähän vaikutti osaltaan aineiston laajuus; jo tällaisenaankin työni paisui varsin mittavaksi, vaikka karsin aineistoa reippaasti tutkimusprosessin alkuvaiheessa.

Tutkimukseni on osoittanut, että mielipidepalsta on otollinen foorumi identiteettityön tekemiselle. Identiteettiä rakentavia ilmauksia on mielipidekirjoituksissa runsaasti, ja niiden kirjo on kielellisesti monipuolinen. Helluntailaisen yhteisöllisen identiteetin ytimeen kuuluvat omaan sisäryhmään, ”meihin helluntalaisiin”, viittaavat ilmaukset. Mielipideteksteissä luonnehditaan muun muassa helluntaseurakunnan työntekijöitä, kuten pastoreita, vanhimmiston jäseniä ja evankelistoja, sekä teologisia opintoja suorittaneita helluntalaisia. Seurakunnan työntekijöiden identiteetti määritellään useimmiten tehtävän ja kutsumuksen kautta. Myös kirkkokunnaksi rekisteröitymisen vastustajia luonnehditaan muutamassa kirjoituksessa. Heidät luetaan ”meihin helluntalaisiin”, vaikka heidän toimintaansa ei täysin hyväksytäkään ja siitä erottaudutaan.

Oman sisäryhmän ydintä lähinnä oleva samastumisen kohde on ”meidän kristittyjen” ryhmä, joihin liittyviä ilmauksia on myös määrällisesti eniten. Kyseiseen kategoriaan olen jaotellut ilmaukset, joissa ei mainita kirkkokuntaa. On todennäköistä, että niissä mielipidekirjoittajat eivät ole katsoneet tarpeelliseksi mainita helluntailaisuutta erikseen, kun kyseessä on helluntailainen lehti. Toisaalta voidaan ajatella, että kenties helluntalaiset haluavat ennemmin identifioitua ”meidän kristittyjen” laajaan joukkoon kuin juuri helluntalaisiin. Joka tapauksessa myös ”meidän kristittyjen” identiteettimäärittelyissä näkyy helluntailaisen teologian vaikutus. Yhteisöllisessä identiteetissä korostuvat muun muassa uskollisuus Raamatun auktoriteetille, Pyhän Hengen toiminnan merkitys sekä Jeesuksen toisen tulemisen odotus. Kristityn identiteettiä määritellään usein Raamatun kautta, johon sen katsotaan perustuvan. Ylempään auktoriteettiin vetoaminen on myös keino tuoda painoarvoa omalle mielipiteelle ja tähdentää sen tärkeyttä. Raamatun vaikutus

näky identiteettimäärittelyjen sisällön lisäksi kielessä, jossa on paljon uskonnolliselle kielelle tyypillisiä Raamattuun pohjautuvia ilmauksia ja kielikuvia.

Oman sisäryhmän representoimisessa keskeistä on me-puhe, jota esiintyy mielipidekirjoituksissa runsaasti. Sen avulla vahvistetaan sisäryhmän yhteisyyttä ja vedetään rajoja ”meidän” ja ”muiden” välille. Ulkoryhmään kuuluvat ne mielipideteksteissä esiintyvät ryhmät, joita ei lueta *me*-pronominin viittausalaa. Yksi poikkeus kuitenkin on: mielipidepalstalle kirjoittaa eräs seurakunnan toiminnasta pois jäänyt, joka muodostaa kirjoituksessaan ”meidän poisjääneiden” ryhmän. Tämä sisäryhmän ulkopuolinen me-ryhmä jää kuitenkin yksittäiseksi esiintymäksi, sillä aineistossani ei ole muiden siihen identifioituvien kannanottoja, vaikka heitä kaikesta päätellen riittää. Esiintymän yksittäisyydestä huolimatta halusin nostaa esimerkin esille sen mielenkiintoisuuden vuoksi.

Sisäryhmään kuuluvat mielipidekirjoittajat erottautuvat seurakuntayhteydestä poisjääneiden ryhmästä, mutta kokevat sen kuitenkin läheiseksi ja kantavat huolta tähän ryhmään kuuluviin. Vaikka esimerkkejä seurakunnasta poisjääneiden esittämisestä on aineistossa melko vähän, tavasta representoida heitä on pääteltävissä, että seurakunnan jäsenyys (nimen kuuluminen rekisteriin) ei ole automaattisesti taie sisäryhmään kuulumisesta. Merkityksellisempää on toiminnassa mukana oleminen – seurakuntaan osallistumista (tai osallistumattomuutta) pidetään ulkoryhmään luokittelun kriteerinä – ja etenkin yhteisön normien täyttäminen. Ne, jotka eivät ”täytä mittaa”, kuuluvat ulkoryhmään.

Ulkoryhmään luokitellaan myös kirkkokunnan mukaan. Kristillisistä seurakunnista edustettuina ovat muiden ”vapaiden suuntien” edustajat ja evankelisluterilaiset, joista puhutaan kuitenkin melko vähän ja lähes yksinomaan myönteisessä sävyssä. Heidät nähdään työtovereina, joilla on samoja päämääriä kuin helluntailaisilla. Muut kuin helluntailaiset kristityt lukeutuvat toisaalta laajaan ”meidän kristittyjen” ryhmään eli sisäryhmään, mutta kun heistä puhutaan kirkkokunta nimeltä mainiten, kyseessä on eron tekeminen ja näin ollen ulkoryhmäläisten representoiminen. Myönteisestä suhtautumisesta ja yhteisten asioiden korostamisesta päätellen helluntailaiset kokevat muiden kristillisten kirkkokuntien olevan silti melko lähellä omaa sisäryhmää. Myönteisesti asennoidutaan niin ikään juutalaisiin, jotka kuuluisivat ei-kristillisen uskonnon edustajina kauemmaksi sisäryhmästä. Helluntailaisten, kuten muidenkin kristittyjen, suhde heihin on kuitenkin erityinen, ja se tulee mielipideteksteissä hyvin esiin. Muita mielipidekirjoituksissa representoituja ei-kristillisten uskontojen edustajia ovat muslimit, joihin suhtaudutaan varsin varauksellisesti. Heidän etäisyytensä sisäryhmästä on samaa luokkaa kuin ei-kristityn *maailman*, jolla viitataan Jumalasta erossa eläviin ihmisiin ja ei-kristilliseen todellisuuteen. Suhde ”maail-

maan” on kuitenkin kaksitahoinen: toisaalta siitä erottaudutaan, toisaalta taas kristityn tehtävä on elää uskoaan todeksi sen keskellä.

Kokoavasti voidaan todeta, että me–muut-jaottelua tehdään erityisesti suhteessa ei-kristittyyn maailmaan mutta myös entisiin seurakunnan jäseniin sekä muihin uskontokuntiin. Minna Niemi (2003) havaitsi evankelisluterilaisten nuorten uskonnollista slangia tutkivassa pro gradu -työssään, että kristityt nuoret erottautuivat kielenkäytön avulla erityisesti ei-kristityistä. Vakaumuksen ja seurakunnan toimintaan osallistumisaktiivisuuden lisäksi muita erottautumisen kriteerejä olivat uskon laatu, ihmisen ikä ja uskontokunta. Erottautuminen tapahtui etupäässä nimeämisen kautta. Luterilaista Kohtaamispaikka-jumalanpalvelusyhteisöä tutkinut Heli Itonen (2005) taas totesi yhteisön jäsenten erottautuvan luterilaisesta kirkosta, vaikka he samalla painottivat yhteisönsä luterilaisuutta. Aivan vastaavaa kaksijakoisuutta ei esiinny omassa aineistossani, vaikka samanlaisia piirteitä on suhtautumisessa rekisteröitymisen vastustajiin. Yleisesti ottaen erottautumisen aste vaihtelee, ja siihen vaikuttaa helluntailaisten suhde ryhmään, josta erottaudutaan.

Identiteettiä rakennetaan Ristin Voiton mielipidekirjoituksissa kielellisesti pääosin neljällä tavalla: nimeämällä ryhmiä ja niiden jäseniä, kuvailemalla heidän ominaisuuksiaan, esittämällä heidän toimintaansa sekä kuvaamalla heidät omistajina ja suhteiden kautta. Nimeämistä käytetään aineistossani selvimpänä me–muut-erottelun kielellisenä keinona, esimerkiksi nimitys *uskosta osattomat* rajaa ihmisiä ”meidän uskosta osallisten” ulkopuolelle. Nimeämisen ja erottelun yhteyden havaitsi myös Niemi omassa tutkimuksessaan, kuten edellä esitin. Kuvailemisen funktio on aineistossani useimmiten tarkentaa nimeämisen kautta tuotettua identiteettiä antamalla lisätietoa nimetyn tarkoitteen ominaisuuksista. Esimerkiksi seurakuntaan liitetään attribuutit *uskova* ja *todistava*. Identiteetin määrittelystä omistamisen tai suhteiden kautta on kyse silloin, kun identiteettiä määrittävä asia ei ole osa tarkoitteen ominaislaatua, mutta silti merkittävä identiteetin kannalta. Tyypillisin tällainen kristittyä luonnehtiva seikka on ”taivaspaikan” omistaminen.

Toiminnan esittäminen on aineistossa merkittävin kielellinen tapa rakentaa identiteettiä: kyseisiä identiteetti-ilmauksia on määrällisesti eniten, ja ne ovat myös laadullisesti moninaisimpia. On mielenkiintoista pohtia, mistä toiminnan esittämisen korostuminen johtuu ja mitä se kertoo (helluntailaisista) kristityistä. Tutkimustuloksieni perusteella voisi ajatella, että kristillisyyden nähdään olevan ensisijaisesti toimintaa: kristitty, jonka teoissa usko ei näy millään lailla, on paradoksi. Sanoohan Raamattukin, että usko ilman tekoja on kuollut (ks. Jaak. 2:14–26). Kristillisyyden voidaan siis ajatella konkretisoituvan ennen kaikkea juuri toiminnassa, joka nousee näin merkittävimmäksi kristityn identiteettiä rakentavaksi asiaksi. Voidaan myös kysyä, määrittääkö

ihminen ylipäättään itseään (ja yhteisöään) paljolti toiminnan kautta. Olisikin mielenkiintoista tietää, minkälaisia tuloksia jonkin toisen yhteisön kollektiivista identiteettiä tarkasteleva tutkimus paljastaisi. Toiminnan korostumiseen vaikuttaa varmasti myös se, että toiminta on sopivan konkreettinen aihe tuoda esille juuri mielipidekirjoituksessa, jonka yhtenä tarkoituksena on ottaa kantaa vallitseviin toimintamalleihin ja pyrkiä muuttamaan niitä. Toiminta tai sen puute puhututtaa ja herättää mielipiteitä.

Sisäryhmän toimintaa luonnehtivissa identiteettimäärittelyissä huomio kiinnittyy välttämättömyyttä, velvollisuutta ja pakkoa ilmaisevien nesessiivirakenteiden runsauteen. Tällaisia ovat esimerkiksi nesessiiviset verbit *tulla*, *pitää* ja *kuulua* sekä verbi-ilmaukset *on tehtävä* ja *on aika tehdä*. Nesessiivirakenteiden runsas käyttö kertoo yhteisön vahvasta normisidonnaisuudesta. Erityisesti uskonnollisissa yhteisöissä yhteisön normit ja kirjoittamattomat säännöt sanelevat jäsenten toimintaa asettaen hyväksyttävälle käytökselle selvät rajat. Näiden rajojen puitteissa rakentuu myös yhteisöllinen identiteetti. Modaalisiin ilmauksiin kuuluvien nesessiivirakenteiden käyttö liittyy myös identiteettineuvotteluihin, joita mielipideteksteissä käydään. Identiteetit eivät ole pysyviä ja muuttumattomia rakenteita, vaan niistä käydään jatkuvaa neuvottelua. Identiteettineuvottelut konkretisoituvat modaalisten rakenteiden lisäksi muun muassa kysymyslauseina, epäkohtien esiintuomisena ja tavoiteltavien identiteetti-ihanteiden esittämisenä.

Nesessiivirakenteiden ohella toinen toiminnan esittämiseen liittyvä mielenkiintoinen seikka on toimijan häivyttäminen taustalle. Se tapahtuu nollapersoonan ja erityisesti passiivin kautta. Passiivin avulla tuotetaan usein kielteistä identiteettiä, jolloin passiivi toimii eräänlaisena kohteliaisuusstrategiana; moitteet on helpompi kohdistaa nimeltä mainitsemattomasti kuin nimeämällä toimija suoraan. Tämä liittyy ilmiöön, joka on havaittavissa mielipideteksteissä muutoinkin: identiteetin tuottamisessa on eroa sen mukaan, lukeeko kirjoittaja itsensä kuuluvaksi ryhmään, jota luonnehtii. Kielteistä identiteettiä on helpompi tuottaa muille, vaikka mielipidekirjoittajat suhtautuvat joissakin esimerkeissä kriittisesti myös omaan viiteryhmään. Siihen kohdistuvat ilmaukset ovat kuitenkin enimmäkseen uudenlaisten identiteettiaineiden ehdottamista ilman, että vallitsevaa tilannetta näkyvästi kritisoidaisiin.

Olen kuvannut tässä tutkimuksessa, minkälaista identiteettiä helluntailaiset mielipidekirjoittajat rakentavat omasta sisäryhmästään Ristin Voitto -lehdessä. Sen lisäksi, että tutkimuksen aineisto on verraten suppea, on syytä muistaa, että Ristin Voiton mielipidepalsta on vain yksi foorumi, jossa helluntailaisten yhteisöllinen identiteetti rakentuu. Sillä on silti suuri merkitys, sillä mielipidekirjoituksissa tapahtuva identiteettityö tarjoaa yhteisölle yhteenkuuluvaisuuden tunteen lujittamisen lisäksi mahdollisuuden itsereflektioon. Reflektio on ”tietoista ja kriittistä syventy-

mistä oman toiminnan tarkasteluun, jonka lopputulos voi olla yllättäväkin” (Jauhiainen–Eskola 1994: 16). Mieli-
pidikirjoitukset toimivatkin keskustelun avaajana ja erilaisten näkökulmien heijastinpintana laajemmin helluntailikkeessä. Se kenttä, jossa helluntailainen yhteisöllinen identiteetti rakentuu, ei rajoitu vain Ristin Voiton mieli-
pidepalstalle, vaan ulottuu koteihin, seurakuntiin, oppilaitoksiin – kaikkialle, missä helluntailaisia tai heidän kanssaan tekemisissä olevia ihmisiä liikkuu. Siksi oma tutkimukseni ei kykene antamaan kattavaa kuvaa helluntailaisten yhteisöllisen identiteetin rakentumisesta, mutta toisaalta se ei ollut työn tarkoituskaan.

Koska helluntailainen yhteisöllinen identiteetti on moniaalla rakentuva ilmiö, sitä kannattaisi myös tutkia mahdollisimman laajasti. Sen rakentumista voisi tarkastella toisaalla Ristin Voitossa, esimerkiksi pääkirjoituksissa, tai kokonaan muissa konteksteissa, kuten seurakunnan pienryhmätoiminnassa tai saarnateksteissä. Vertailevan näkökulman helluntailaiseen identiteettiin toisi tutkimus, jossa selvitettäisiin, minkälaisena se on näyttäytynyt vuosikymmeniä sitten ja minkälaisia muutoksia siinä on tapahtunut nykytilanteeseen verrattuna. Olisi myös mielenkiintoista selvittää, minkälaisia representaatioita muut kuin helluntailaiset, siis ulkoryhmä, tuottavat helluntailikkeestä.

LÄHTEET

- AHONEN, LAURI K. 1994: *Suomen helluntaiherätyksen historia*. Hämeenlinna: Päivä Oy.
- AIKAMEDIA 2007. – <http://www.aikamedia.fi/yritys/session=45646294> 27.5.2008.
- BERGER, PETER L. – LUCKMANN, THOMAS 2000: *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. 3. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- FAIRCLOUGH, NORMAN 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- 2003: *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. London & New York: Routledge.
- FISKE, JOHN 1992: *Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen*. Tampere: Vastapaino.
- HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA (toim.) 2004: *Iso suomen kielioppi*. 2. painos. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HALL, STUART 2002: *Identiteetti*. 4. painos. Tampere: Vastapaino.
- 2003: Kulttuuri, paikka, identiteetti. – Mikko Lehtonen & Olli Löytty (toim.), *Erilaisuus* s. 85–128. Tampere: Vastapaino.
- HALLIDAY, M. A. K. 1978: *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. London: Arnold.
- HAUTAMÄKI, ANTTI – LEHTONEN, TOMMI – SIHVOLA, JUHA – TUOMI, ILKKA – VAARANEN, HELI – VEIJOLA, SOILE (toim.) 2005: *Yhteisöllisyyden paluu*. Helsinki: Gaudeamus.
- HELANDER, EILA (toim.) 2003: *Muutoksen tulkkina. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa*. Helsinki: Kirjapaja.
- HELANDER, EILA 2003: Naiset uskonnollisissa yhteisöissä. – Eila Helander (toim.), *Muutoksen tulkkina. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa* s. 243–256. Helsinki: Kirjapaja.
- HELLUNTAIKANSA 2008. – <http://www.helluntaikansa.fi/> 4.7.2008.
- HELLUNTAIKIRKKO 2008. – <http://www.suomenhelluntaikirkko.fi/> 3.7.2008.
- HELLUNTAILIIKE 2008. – <http://www.espoohsrk.fi/html/helluntai.htm> 29.5.2008.
- HURME, TUURE 2006: Kuulutko ”meihin”? – *Kielikello* 39 (4) s. 24–26.
- IHONEN, MARKKU 1997: Uskonnolliset kielipelit. Vallankäyttöä ja identiteetin vahvistamista. – Matti Mälkiä & Jari Stenvall (toim.), *Kielen vallassa. Näkökulmia politiikan, uskonnon ja julkishallinnon kieleen* s. 91–103. Tampere: Tampereen yliopisto.
- INKINEN, SAM 2003: ”Kybermaailma” identiteetin rakentajana – Lähtökohtia, ongelmia, peruskäsitteitä. – Helena Tapper (toim.), *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Helsinki: Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia.
- IRT = *Iso Raamatun Tietosanakirja*. Kerava: Ristin Voitto ry 1988–1992.
- ITKONEN, HELI 2005: *Yhteisöllisen identiteetin rakentuminen luterilaisessa jumalanpalvelusyhteisössä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.
- JAUHAINEN, RIITTA – ESKOLA, MARJATTA 1994: *Ryhmäilmiö*. Helsinki: WSOY.
- JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI – SUONINEN, EERO 1993: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.
- JOUSMÄKI, HENNA 2006: *The use of English in the construction of Christian youth identities in a Finnish youth magazine*. Pro gradu -työ. Jyväskylän yliopiston kielen laitos.
- KANTOLA, ANU – MORING, INKA – VÄLIVERRONEN, ESA (toim.) 1998: *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- KASI, TIINA 2007: *Epäviralliset paikannimet ryhmäidentiteetin luojina*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.

- KAUNISMAA, PEKKA 1997: Mitä on kollektiivinen identiteetti? – Kalle Virtapohja (toim.), *Puheenvuoroja identiteetistä* s. 37–54. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- KIVIKURU, ULLAMAIIJA 1998: Identiteetit viestinnässä. Samastumisen ja erottautumisen kierre. – Ullamaija Kivikuru & Risto Kunelius (toim.), *Viestinnän jäljillä* s. 319–338. Helsinki: WSOY.
- KIVIKURU, ULLAMAIIJA – KUNELIUS, RISTO (toim.) 1998: *Viestinnän jäljillä*. Helsinki: WSOY.
- KIVIKURU, ULLAMAIIJA 2000: Kanssalaisten yhteisyys ja ”he”. – Helena Tapper (toim.), *Median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan* s. 11–50. Helsinki: Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia.
- KIVISTÖ, KALEVI 1997: Kuinka käy keskisuomalaisuuden? – Kalle Virtapohja (toim.), *Puheenvuoroja identiteetistä* s. 77–92. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- KUNELIUS, RISTO 2003: *Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin*. Helsinki: WSOY.
- KURKI, EIJA 2005: *Näkyvä ja näkymätön. Nainen Suomen helluntailiikkeen kentällä*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 262. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitos.
- KÄRKKÄINEN, VELI-MATTI 2005: Vapaakristillisuus, helluntailaisuus ja baptismi. – Pekka Metso & Esko Ryökäs (toim.), *Kirkkotiedon kirja* s. 285–326. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- KÄRNÄ, RIIKKA 2008: *Lauma huutaa ja viiri hulmuu. Yhteenkuuluvuuden rakentuminen Partio ja Dynamite -lehdissä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- LAHIKAINEN, ANJA RIITTA – PIRTTILÄ-BACKMAN, ANNA-MAIJA (toim.) 1998: *Sosiaalinen vuorovaikutus*. Helsinki: Otava.
- LAITINEN, LEA 1995: Nollapersoona. – *Virittäjä* 99 (3) s. 337–358.
- LAMPINEN, ARJA 1990: Suomen kielen kohteliaisuusstrategiat. – *Sananjalka* 32 s. 77–92.
- LAPPALAINEN, HANNA 2004: *Variaatio ja sen funktiot: erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LAUNONEN, LEEVI 2009: Mistä mielipiteet kertovat? – *Ristin Voitto* 98 (51) Keuruu: Aikamedia.
- LEHIKOINEN, TAISTO 2006: *Median valtakunta*. Jyväskylä: Aikamedia Oy.
- LEHTIYHTEISTYÖLLÄ RV:N LEVIKKI KASVUUN 2009. – *Ristin Voitto* 98 (52–53) Keuruu: Aikamedia.
- LEHTONEN, HEIKKI 1990: *Yhteisö*. Tampere: Vastapaino.
- LEHTONEN, JAAKKO 1997: Kansallinen identiteetti ja yhteisöidentiteetti – käsitteitä ja käsitteiksiä. – Kalle Virtapohja (toim.), *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen* s. 21–36. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- LEHTONEN, MIKKO – LÖYTTY, OLLI (toim.) 2003: *Erilaisuus*. Tampere: Vastapaino.
- LEHTONEN, MIKKO 2000: *Merkitysten maailma*. Tampere: Vastapaino.
- LEHTONEN, TOMMI 2005: Uskonto ja yhteisö. – Antti Hautamäki, Tommi Lehtonen, Juha Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen & Soile Veijola (toim.), *Yhteisöllisyyden paluu* s. 60–89. Helsinki: Gaudeamus.
- LIEBKIND, KARMELA 1988: *Me ja muukalaiset – ryhmärajat ihmisten suhteissa*. Helsinki: Gaudeamus.
- 1998: Etnisten ryhmien identiteettineuvottelut. – Anja Riitta Lahikainen & Anna-Maija Pirttilä-Backman (toim.), *Sosiaalinen vuorovaikutus* s. 100–119. Helsinki: Otava.
- MAANIEMI, MARJA 2004: *Passiivin persoona ja funktiot yleisönosastokirjoituksissa*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.

- MELANDER, MIRJA-LIISA 2007: *Herätyksen palosta taivaan häijuhlaan – kaanaankieliset ilmaisut läpivalaisuissa*. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- METSO, PEKKA – RYÖKÄS, ESKO (toim.) 2005: *Kirkkotiedon kirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- MIELIKÄINEN, AILA 1992: Kulunutta liturgiaa vai elävää viestintää? Kirkollisten toimitusten kieli uudistuu. – *Kielikello* 25 (4) s. 3–8.
- 2000: Miten kieli hengellistyy. – Matti Punttila, Raimo Jussila & Helena Suni (toim.), *Piipiakielestä kirjakielleksi* s. 237–253. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- 2001: Voiko kirjaimellinen raamatunsuomenno olla nykykielinen? *Teologinen aikakauskirja* 106 (1) s. 73–84.
- MUSTONEN, ANU 2001: *Mediapsykologia*. Helsinki: WSOY.
- 2007: Minä ja media: media identiteetin peilauspintana. Heljä Haapamäki-Niemi & Sari Noponen (toim.), *Elämään bittien kanssa – opiskelu verkossa ja Internetin mahdollisuudet*. Äidinkielen opettajain vuosikirja s. 59–72. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.
- MÄLKIÄ, MATTI – STENVALL, JARI (toim.) 1997: *Kielen vallassa. Näkökulmia politiikan, uskonnon ja julkishallinnon kieleen*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- NIEMI, MINNA 2003: *Lutkusta kaappariin: evankelisluterilaisten nuorten uskonnollinen slangi*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos.
- NIEMINEN, HEIKKI-TAPIO 2003: Uskonnollinen viestintä yhteiskunnan muutosprosessissa. – Eila Helander (toim.), *Muutoksen tulkkina. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa* s. 333–347. Helsinki: Kirjapaja.
- NIINILUOTO, ILKKA (toim.) 2000: *Maailman henkinen tila ja tulevaisuus*. Helsinki: Otava.
- NS = *Nykysuomen sanakirja*. 15. painos. Helsinki: WSOY 1951–1961.
- ONIKKI, TIINA 2002: Kieli ja ajattelu. Kielen maailmankuvasta sen sisäisiin näkökulmaeroihin. – Ullamaija Kivikuru & Risto Kunelius (toim.), *Viestinnän jäljillä* s. 79–98. Helsinki: WSOY.
- PAARMA, JUKKA 2005: Pyhyys ja teknistyyvä viestintämaailma. – Johanna Sumiala-Seppänen (toim.), *Pyhä media* s. 18–24. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- PAUNONEN, HEIKKI 1980: Kieli ja variaatio. – Kari Sajavaara (toim.), *Soveltava kielitiede* s. 36–54. Huhmari: Gaudeamus.
- PENTIKÄINEN, JUHA (toim.) 1975: *Uskonnollinen liike. Suomalaisia tapaustutkimuksia*. Tietolipas 74. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- PIETIKÄINEN, SARI – MÄNTYENEN, ANNE 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja*. Helsinki: Valtion painatuskeskus ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1990–1994.
- PUNTTILA, MATTI – JUSSILA, RAIMO – SUNI, HELENA (toim.) 2000: *Piipiakielestä kirjakielleksi*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- PYHÄ RAAMATTU. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomenno. Tampere: Datauniversum Oy.
- RISTIN VOITTO 2009. – *Ristin Voitto* 98 (51) s. 2. Keuruu: Aikamedia.
- RUOHOMÄKI, JOUKO 2009. *Karismaattisuuden kutsu. Karismaattisen kristillisyyden kehitys helluntailiikkeeksi*. Keuruu: Aikamedia.
- RV – RISTIN VOITTO 2007. – <http://www.ristinvoitto.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010656> 28.5.2008.
- SAALEM TÄNÄÄN 2010. – <http://www.saalem.fi/Joomla/content/blogsection/7/45/lang.fi/> 13.4.2010.
- SAJAVAARA, KARI (toim.) 1980: *Soveltava kielitiede*. Huhmari: Gaudeamus.
- SUMIALA-SEPPÄNEN, JOHANNA (toim.) 2005: *Pyhä media*. Jyväskylä: Atena Kustannus.

- 2005: Pyhän median monet kasvot. – Johanna Sumiala-Seppänen (toim.), *Pyhä media* s. 11–17. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- SUOJANEN, PÄIVIKKI 1975: Uskonnollinen kieli. – Juha Pentikäinen (toim.), *Uskonnollinen liike. Suomalaisia tapaustutkimuksia* s. 230–260. Tietolipas 74. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 1988: *Ylipuhujat. Viestinnän näkökulmia uskontoon ja politiikkaan*. Helsinki: Kirjapaja.
- SUOMEN VAPAAKIRKKO 2010. – <http://www.svkn.fi> 27.1.2010.
- SUOMEN VAPAAKRISTILLINEN NEUVOSTO 2008. – <http://www.svkn.fi/> 1.7.2008.
- TAJFEL, HENRI 1981: *Human Groups and Social Categories. Studies in Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- TAMPEREEN HELLUNTAISEURAKUNTA 2008. *Mitä merkitsee rekisteröityminen helluntai-kirkoksi?* – <http://tampere.helluntaisrk.net/?sid=314> 4.7.2008.
- TAPPER, HELENA (toim.) 2000: *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Helsinki: Helsingin yliopiston tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia.
- TURNER, JOHN 1987: *Rediscovering the Social Group. A Self-Categorization Theory*. Oxford: Basil Blackwell.
- USKONNOT JA MAAILMANLÄHETYS TILASTOISSA 2008. – http://www.ekumenia.fi/ekumeenista_perustietoa/tilastoja/uskonnot_ja_maailmanlahetys_tilastoissa_2008/?session=49264205 5.2.2009.
- UUSITALO, LIISA 2000: Yhteisöllisyys virtuaalimarkkinoilla. – Ilkka Niiniluoto (toim.), *Maailman henkinen tila ja tulevaisuus* s. 85–107. Helsinki: Otava.
- VIRTAPOHJA, KALLE (toim.) 1997: *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen*. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- VÄLIVERRONEN, ESA 1998: Mediatekstistä tulkintaan. – Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliverronen (toim.), *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan* s. 13–39. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- WESSBERG, ARNE 2005: Suomalainen yleisradiotoiminta ja ajan henki. – Johanna Sumiala-Seppänen (toim.), *Pyhä media* s. 25–29. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- WORLD CHRISTIANITY, 1910–2010. *International Bulletin of Missionary Research* 34 (1) s. 32–33.
- YLÄ-JUSSILA, SANNA 2003: Uskonto kotimaana. Kristillinen kasvatus. – <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/kksv/20032/sanna.htm> 16.7.2008.

AINESLÄHTEET

RISTIN VOITTO 35/2007–51–52/2007. Keuruu: Aikamedia.

MUUT LÄHTEET

LAUNONEN, LEEVI 2010. Henkilökohtainen tiedoksianto. 28.5.2010.
 MATIKAINEN, SIRPA 2010. Henkilökohtainen tiedoksianto. 13.4.2010.